

Onderzoeksrapport

Talen in de Lage Landen

Taalhouding, taalkennis en taalgebruik van studenten en docenten
in het Nederlandse en Belgische hoger onderwijs

Nicoline van der Sijs, Reitze Jonkman, Kathy Rys, Wilbert Heeringa
Leiden/Leeuwarden, 2025

/instituut voor de
Nederlandse taal



0. Managementsamenvatting

0.1 Achtergrond

Het Onderzoeksrapport ‘Talen in de Lage Landen’ beschrijft de resultaten van een enquête uit 2022 waarvan het doel was de taalhouding, de taalkennis en het taalgebruik te onderzoeken van studenten en docenten in het hoger onderwijs in Nederland en België (zowel in Vlaanderen als in Wallonië). Bestaan er verschillen tussen Nederland en Vlaanderen en tussen Vlaanderen en Wallonië? Zo’n vergelijking is nooit eerder gemaakt. Achtergrond hiervan is de discussie over de gewenste en de momenteel gehanteerde voertaal in het hoger onderwijs: hoe staan studenten en docenten als direct betrokkenen tegenover het Engels als voertaal?

De enquête, opgesteld in het Nederlands en Frans, is ingevuld door 1416 studenten (met een gemiddelde leeftijd van 24 jaar) en door 457 docenten (met een gemiddelde leeftijd van 52 jaar). De steekproef is via zelfselectie tot stand gekomen, en met name de Nederlandstalige enquête is vaker door letterenstudenten ingevuld dan door studenten van andere disciplines. Het gaat dus om een steekproef die niet per definitie representatief is voor totale studenten- en docentenpopulaties in Nederland en België. Dat neemt niet weg dat de uitkomsten inzichtgevend zijn. Opmerkelijk is bijvoorbeeld dat er geen grote verschillen bestaan tussen de antwoorden op de Nederlandstalige enquête uit Nederland en België, en dat de positie van het Engels in Wallonië niet principieel verschilt van die in Vlaanderen of Nederland.

0.2 Thuis talen en school talen

Uit alle vragen naar thuis talen en school talen blijkt dat de thuistaal (voornamelijk Nederlands of Frans) op de eerste plaats staat, maar dat Engels een stevige tweede positie heeft, terwijl Frans en Duits voor de informanten van de Nederlandstalige enquête en Nederlands en Duits voor die van de Franstalige enquête een veel geringere rol spelen. Met name voor het drietalige België is die conclusie opmerkelijk.

Het leren van vreemde talen in het middelbaar onderwijs wordt grotendeels als positief beoordeeld, en dan met name het leren van Engels; het leren van Frans, Nederlands en Duits wordt minder vaak genoemd en vooral positief beoordeeld door docenten, wat bewijst dat de populariteit van die talen afneemt. Alle groepen hebben de behoefte een of meer talen beter te leren, maar opvallend genoeg noemen informanten van de Nederlandstalige enquête in aflopende volgorde Frans, Duits en Engels – kennelijk in de veronderstelling dat hun kennis van het Engels al vrij goed is – en die van de Franstalige enquête Engels en Nederlands.

0.3 Voertaal in het hoger onderwijs

De voertaal in het hoger onderwijs is voor de meeste studenten de eigen moedertaal, terwijl het Engels op de tweede plaats staat. Als de moedertaal de voertaal is, zijn de invullers zeer tevreden over de kwaliteit daarvan, als een andere taal de voertaal is, zijn ze daarover kritisch. Als ze de voertaal zouden mogen kiezen, verkiest het merendeel van de studenten een gelijke verdeling tussen de officiële landstaal en het

Engels en die wens is het sterkst onder de Waalse studenten; een minderheid kiest voor zoveel mogelijk of uitsluitend de officiële landstaal, en slechts weinigen zijn voorstander van alleen of zoveel mogelijk Engels. Het merendeel van de studenten verwacht daarbij niet dat het Engels over 20 jaar de enige voertaal zal zijn in het hoger onderwijs. Dat geldt zowel voor de Belgische als de Nederlandse studenten, wat opmerkelijk is omdat in Nederland Engels in het hoger onderwijs veel vaker als voertaal wordt gebruikt dan in België.

Tijdens de colleges wordt regelmatig gebruik gemaakt van luistertaal, en wel in combinatie met Engels. In de communicatie met medestudenten gebruiken vooral de invullers van de Franstalige vragenlijst luistertaal, terwijl juist van die groep studenten 81% er belang aan hecht dat internationale studenten de officiële landstaal leren spreken; een meerderheid van de Nederlandstalige studenten, 69%, is het daarmee eens.

0.4 Het nut van talen in de werkomgeving

De meerderheid van de studenten en docenten verwacht een baan te krijgen in het eigen land of de eigen regio, maar van de (Waalse) studenten die de Franstalige enquête invulden, verwacht maar liefst 42% dat ze werk in het buitenland zullen krijgen, tegen slechts 23% van de studenten die de Nederlandstalige enquête hebben ingevuld. Alle groepen gaan ervan uit dat het nodig is om naast de nationale taal ook een of meer andere talen te beheersen, namelijk Engels, in mindere mate Frans en Duits, en in nog mindere mate een regionale taal. Frans staat dus op de tweede plaats, zowel in België als in Nederland.

0.5 Identiteit en talen in het dagelijks leven

Voor wat de taalhouding betreft blijkt dat het Engels bij alle groepen zeer hoog wordt gewaardeerd. Het Engels wordt niet als een vreemde taal gezien en heeft in alle contexten een sterke positie. Daarnaast is er veel waardering voor de eigen (nationale) taal. De Romaanse talen scoren vooral hoog op de esthetische prestigedimensie, maar daarbij valt op dat Nederlandstaligen het Frans meer waarderen dan andersom. De Oost-Europese en immigratietalen krijgen een vrij neutrale beoordeling. Het minst gewaardeerd zijn de regionale talen, al is er op de solidariteitsdimensie een relatief positief oordeel gegeven, vooral door de Nederlandstaligen.

Samengevat blijkt dat de taalkennis en het taalgebruik van het Engels zowel in Nederland als in België (Vlaanderen en Wallonië) groot is en dat de houding tegenover het Engels grotendeels positief is, maar dat een meerderheid van de studenten en docenten de voorkeur geeft aan een situatie waarin als voertaal in het hoger onderwijs zowel Engels als de landstaal in gelijke mate worden gebruikt. Andere talen spelen in de verschillende contexten een veel minder belangrijke rol, waarbij Frans, Duits en Nederlands nog het meest genoemd worden.

Inhoud

0. Managementsamenvatting	3
0.1 Achtergrond	3
0.2 Thuis talen en school talen.....	3
0.3 Voertaal in het hoger onderwijs	3
0.4 Het nut van talen in de werkomgeving.....	4
0.5 Identiteit en talen in het dagelijks leven	4
1. Inleiding	8
1.1 Achtergrond en doelstelling van de enquête	8
1.2 Opzet van de enquête	8
1.3 Samenvatting van de biografische gegevens van de informanten	9
1.4 Hoe representatief zijn de antwoorden?	14
2. Onderzoeksresultaten	15
2.1 Thuis talen en school talen	15
2.1.1 In welke taal of talen ben je thuis opgegroeid?	15
2.1.2 Welke talen spreek je naast je thuistaal?	17
2.1.3 Welke talen versta je naast je thuistaal?	19
2.1.4 Afgezien van je thuistaal, welke talen lees je?	21
2.1.5 Afgezien van je thuistaal, welke talen schrijf je?	23
2.1.6. Over welke talen heb je (middelbaar) onderwijs gevolgd?	25
2.1.7 Heb je in bepaalde vakken meertalig onderwijs gevolgd?	27

2.1.8 Wat was je ervaring met het leren van vreemde talen in het middelbaar onderwijs?	30
2.1.9 Welke taal of talen gebruikte je tijdens je middelbare schoolopleiding met je vrienden en kennissen?	38
2.1.10 Welke taal of talen gebruik je momenteel met je vrienden en kennissen?	40
2.1.11 Welke taal of talen gebruik je in de sociale media?	42
2.1.12 Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren spreken?	44
2.1.13. Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren schrijven?.....	47
2.1.14 Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren begrijpen (verstaan of lezen)?	51
2.1.15 Heb je wel eens een maand of langer in het buitenland gewoond, gestudeerd of gewerkt en welke taal of talen sprak je daar?	55
2.2 Voertaal in het hoger onderwijs	59
2.2.1 Welke taal of talen zijn/waren de voertaal tijdens je studie aan het hoger onderwijs?	59
2.2.2 Hoe tevreden ben je over de kwaliteit van de voertaal of voertalen tijdens je studie aan het hoger onderwijs?	60
2.2.3 Welke voertaal of voertalen zou je in jouw opleiding het liefst gebruiken?	62
2.2.4 Wat vind je van de stelling: “Over 20 jaar is in het hoger onderwijs het Nederlands/Frans/Duits in ons land helemaal vervangen door het Engels?”	63
2.2.5 Stel dat de stelling uitkomt en over 20 jaar Engels de enige voertaal is in het hoger onderwijs, vind je dat dan een goede ontwikkeling?	64
2.2.6 Wat vind je van de stelling: “Er moet in het onderwijs speciale aandacht besteed worden aan het feit dat meerdere talen in de samenleving gebruikt worden en hoe je daarmee omgaat?”	65
2.2.7 Maak je in het kader van je studie gebruik van luistertaal, waarbij alle aanwezigen in hun eigen moedertaal of voorkeurstaal spreken?	66
2.2.8 Vind je dat internationale studenten de officiële landstaal (Nederlands, Frans of Duits) van het land waar ze komen studeren, enigszins moeten leren spreken?.....	71
2.3 Verwachtingen rond nut en noodzaak van talen in toekomstige werkomgeving/beroep	72
2.3.1 Waar denk je dat je toekomstige werkomgeving zal zijn na het behalen van je diploma?	72

2.3.2 Is de beheersing van een specifieke taal verplicht voor je beroepsuitoefening?	74
2.3.3 Beheers je de verplichte taal / talen op het wenselijke niveau?	76
2.3.4 Welke talen zijn nuttig (maar niet verplicht) voor jou in je toekomstige werkomgeving?.....	78
2.4 Ideeën over identiteit en talen in het dagelijks leven: hoe verbonden voel jij je met je eigen nationale achtergrond en taalachtergrond ...	81
2.4.1 Wat zie jij als de belangrijkste grond voor jouw (taal)identiteit, als je één keuze moet maken?	81
2.4.2 Met welke taal(groep) identificeer jij je het meest?	83
2.4.3 Hoe ervaar jij de verschillende talen?	88
2.4.4 Afwisseling in taalgebruik	103
2.4.5 Heb je er ervaring mee dat in een gesprek tegelijkertijd meerdere talen naast elkaar worden gebruikt?	107
2.4.6 Mix je wel eens verschillende talen in berichtjes via sociale media?.....	111
3. Samenvattingen en conclusies.....	114
3.1 Samenvatting van de vragen naar thuistalen en schooltalen in 2.1.....	114
3.2 Samenvatting van de vragen over de voertaal in het hoger onderwijs in 2.2.....	115
3.3 Samenvatting van de vragen over het nut van talen in de werkomgeving in 2.3	116
3.4 Samenvatting van de vragen over identiteit en talen in het dagelijks leven in 2.4	117
Bijlage 1. Overzicht van betrokkenen bij de enquête	119

1. Inleiding

1.1 Achtergrond en doelstelling van de enquête

In het studiejaar 2021-2022 bekleedde Nicoline van der Sijs de Koning Willem-Alexander leerstoel voor Lage Landen-studies te Luik. In dat kader heeft zij, samen met een grote groep onderzoekers van Nederlandse en Belgische universiteiten en hogescholen de enquête ‘Talen in de Lage Landen’ opgesteld. De enquête had tot doel de taalhouding te onderzoeken van studenten en docenten in het hoger onderwijs van alle disciplines in Nederland (inclusief Friesland) en België, zowel in Vlaanderen als in Wallonië. In concreto wilden we via de enquête een antwoord vinden op de vraag welke talen in Nederland en België (Vlaanderen en Wallonië) gesproken en onderwezen worden, hoe de houding van studenten en docenten is tegenover de verschillende talen, en wat ze denken over het belang van talen in hun (toekomstige) werksituatie.

Achtergrond hiervan is de discussie over de gewenste en de momenteel gehanteerde voertaal in het hoger onderwijs. Die voertaal wordt in Nederland en in mindere mate in België steeds vaker het Engels, maar over die keuze is lang niet iedereen het eens. Via de enquête wilden we onder andere achterhalen hoe studenten staan tegenover het Engels of de eigen taal als voertaal in het hoger onderwijs, welke taal of talen ze daadwerkelijk gebruiken, welke ze beheersen en aan welke taal ze de voorkeur geven. Bovendien wilden we bekijken of er verschillen bestaan tussen Nederland en Vlaanderen en tussen Vlaanderen en Wallonië. Zo’n vergelijking is nooit eerder gemaakt. De vragen over de voertaal hebben we alleen gesteld aan de studenten, omdat we wilden peilen hoe tevreden of ontevreden ze zijn met de huidige situatie.

De enquête is samengesteld door een werkgroep bestaande uit Nederlandse en Vlaamse onderzoekers. Daarnaast hebben onderzoekers van diverse universiteiten, hogescholen en platforms input gegeven en meegeholpen aan de verspreiding van de enquête. In Bijlage 1 staan de namen van alle betrokkenen opgesomd. Tijdens een studiemiddag op 10 mei 2022, georganiseerd door de vakgroep Nederlands van de Universiteit van Luik, werd de enquête gepresenteerd. Tijdens die studiemiddag deelden bovendien diverse sprekers hun ervaringen met vergelijkbare enquêtes.

1.2 Opzet van de enquête

De enquête is opgesteld in drie talen: Nederlands, Frans en Engels. Het invullen van de enquête duurde ongeveer een half uur. De enquête was geheel geanonimiseerd en er werden geen gegevens verzameld die tot personen waren te herleiden. Het onderzoek is goedgekeurd door de Ethische Toetsingscommissie Geesteswetenschappen van de Radboud Universiteit (ETC-GW nummer 2022-4500). De enquête is op zoveel mogelijk manieren verspreid: via individuele onderzoekers en studenten, via taalplatforms en via communicatieafdelingen van faculteiten en universiteiten. Dat laatste stuitte echter bij sommige communicatieafdelingen op problemen met de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

Na een aantal biografische vragen werden in de enquête vragen gesteld over de thuistalen en schooltalen van de informanten (zie 2.1 voor de resultaten), over de voertaal in het hoger onderwijs (zie 2.2), over de verwachtingen rond nut en noodzaak van talen in de (toekomstige) werkomgeving (zie 2.3) en over de ideeën over talen in het dagelijks leven (zie 2.4). De resultaten worden samengevat in §3.

1.3 Samenvatting van de biografische gegevens van de informanten

Uit Figuur 1.3.1 blijkt hoe vaak de enquête is ingevuld. In de enquêtes was een verschil gemaakt tussen studenten, docenten en internationals: studenten die via een internationaal, Engelstalig programma in de Lage Landen studeren. Niet iedere informant heeft alle vragen ingevuld; in alle figuren van de onderzoekersresultaten in §2 is het aantal informanten (n) per vraag vermeld.

Ingevuld	Student	Docent	International
Nederlandstalig	863	353	31
Franstalig	504	99	40
Engelstalig	49	23	102
Totaal	1416	475	173

***Figuur 1.3.1** Aantal ingevulde enquêtes*

Omdat slechts weinig internationals de enquête hebben ingevuld en de Engelstalige enquête weinig is gebruikt, zijn de gegevens daarvan niet meegenomen in de onderzoeksresultaten hieronder: het vervolg is gebaseerd op de gegevens die studenten en docenten hebben gemeld in de Nederlandstalige en Franstalige enquêtes. Die Franstalige enquêtes zijn grotendeels afkomstig uit Wallonië. Daarbij moet opgemerkt worden dat voor sommige vragen maar weinig docenten de Franstalige enquête hebben ingevuld, waardoor de resultaten van die vragen wat minder betrouwbaar zijn.

Uit de biografische gegevens blijkt de verdeling in gender zoals vermeld in Figuur 1.3.2. Met name onder de studenten hebben meer vrouwen dan mannen de enquête (zowel de Nederlandstalige als de Franstalige) ingevuld. Dat zal overeenstemmen met de verhouding binnen de studentenpopulatie.

Gender	Student NI enquête	Student Fr enquête	Docent NI enquête	Docent Fr enquête
Man	31%	27%	46%	33%
Vrouw	69%	71%	54%	66%
Anders	0%	2%	0%	1%

Figuur 1.3.2 Verdeling in gender van de informanten

Figuur 1.3.3 toont de gemiddelde leeftijd van de informanten.

Gemiddelde leeftijd	Nederlandstalige enquête	Franstalige enquête
Student	25 jaar	23 jaar
Docent	55 jaar	48 jaar

Figuur 1.3.3 Gemiddelde leeftijd van de informanten

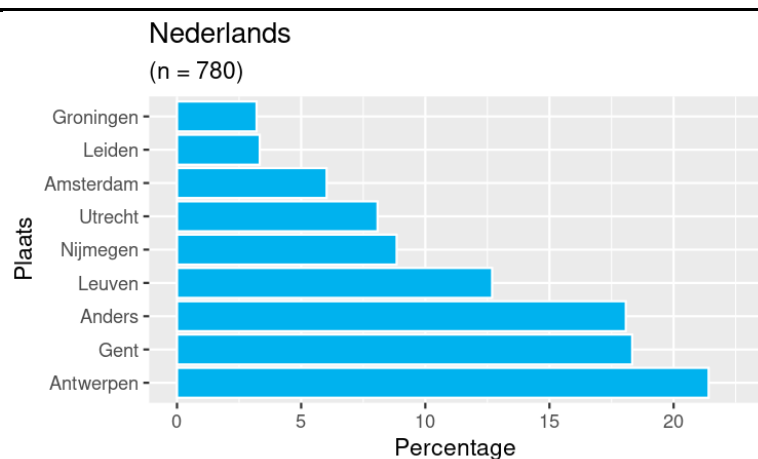
Uit de gemiddelde leeftijd kan worden geconcludeerd dat de studenten en docenten over het algemeen hetzelfde onderwijsprogramma in het basisonderwijs en het middelbaar onderwijs hebben gevolgd. Er vonden in Nederland en Vlaanderen wel enkele onderwijshervormingen plaats die invloed hadden op de (verplichte) schooltalen, zoals in Nederland de Mammoetwet (1968) en in België de taalwetten (vanaf 1963), maar die vonden zo lang geleden plaats dat ze gezien de gemiddelde leeftijden geen invloed hebben gehad op de resultaten van de enquête; dat blijkt ook uit de onderzoeksresultaten in §2, met name 2.1.6. Wel was het universitair onderwijs voor de docenten anders georganiseerd dan voor de studenten. Het universitair onderwijs ging in 2002 (Nederland) en 2004 (Vlaanderen) namelijk over naar het bachelor-masterstelsel of BaMa-stelsel. Het doel van dit stelsel was om het hoger onderwijs in Europa op elkaar af te stemmen om zo de mobiliteit te bevorderen. Het leidde tot een toeloop van internationale studenten en tot een toename van Engelstalige opleidingen. De docenten zijn in principe afgestudeerd voor de invoer van het BaMa-stelsel; daarom hebben we de vragen over de voertaal in het hoger onderwijs (in 2.2) alleen aan de huidige studenten gesteld.

In Figuur 1.3.4 zijn de geboortelanden aangegeven. De studenten die de Nederlandstalige enquête hebben ingevuld, komen net iets vaker uit België (lees: Vlaanderen) dan uit Nederland, terwijl van de docenten juist 60 procent uit Nederland afkomstig is. De studenten en docenten die de Franstalige enquête hebben ingevuld komen voornamelijk uit België (lees: Wallonië). Er zijn maar weinig studenten en docenten afkomstig uit Frankrijk of Duitsland.

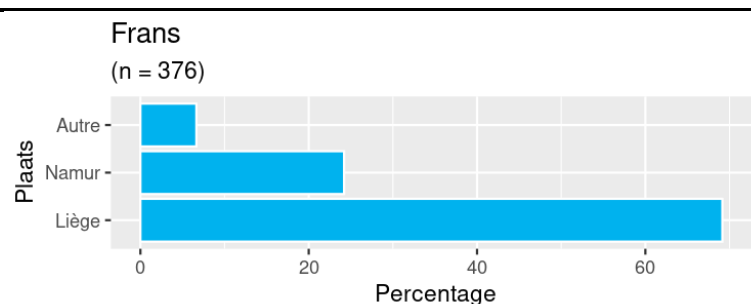
Geboorteland	Student NI enquête	Student Fr enquête	Docent NI enquête	Docent Fr enquête
België	55%	86%	31%	80%
Nederland	42%	0%	60%	2%
Frankrijk	0%	3%	1%	7%
Duitsland	0%	1%	3%	4%
Anders	3%	10%	5%	7%

Figuur 1.3.4 Geboorteland van de informanten

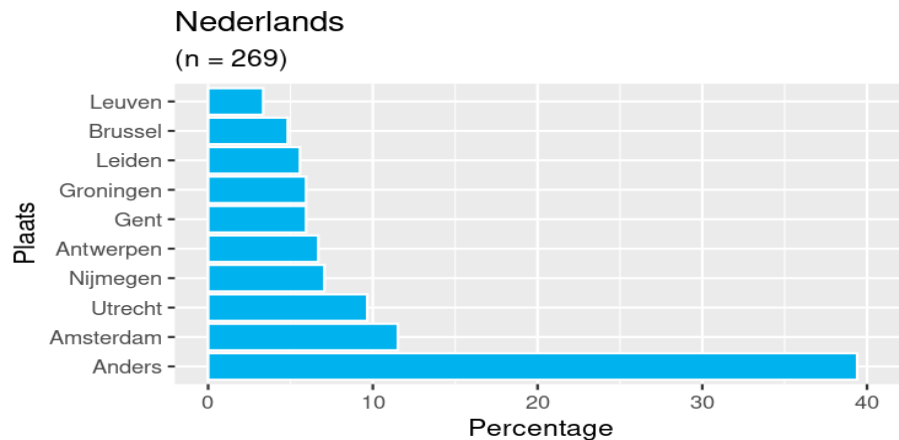
De antwoorden op de vraag in welke plaats men studeert of heeft gestudeerd, respectievelijk doceert of heeft gedoceerd staan in Figuur 1.3.5. Alleen de percentages boven de 3 procent zijn opgenomen. De studenten en docenten die de Nederlandstalige enquête hebben ingevuld, studeren of doceren in veel verschillende plaatsen in zowel Nederland als Vlaanderen. De studenten en docenten die de Franstalige enquête hebben ingevuld komen voornamelijk uit Luik en in mindere mate Namen en Brussel; onder 'Autre' hebben ze plaatsen ingevuld als Gent, Gembloux, Jemeppe-sur-Meuse, Libramont Cheviqy, Louvain-la-Neuve en Verviers.



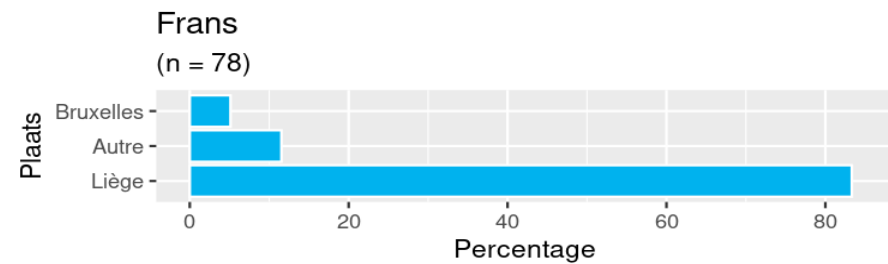
Figuur 1.3.5 – Stud-NI In welke plaats studeer je momenteel of heb je gestudeerd?



Figuur 1.3.5 – Stud-Fr In welke plaats studeer je momenteel of heb je gestudeerd?

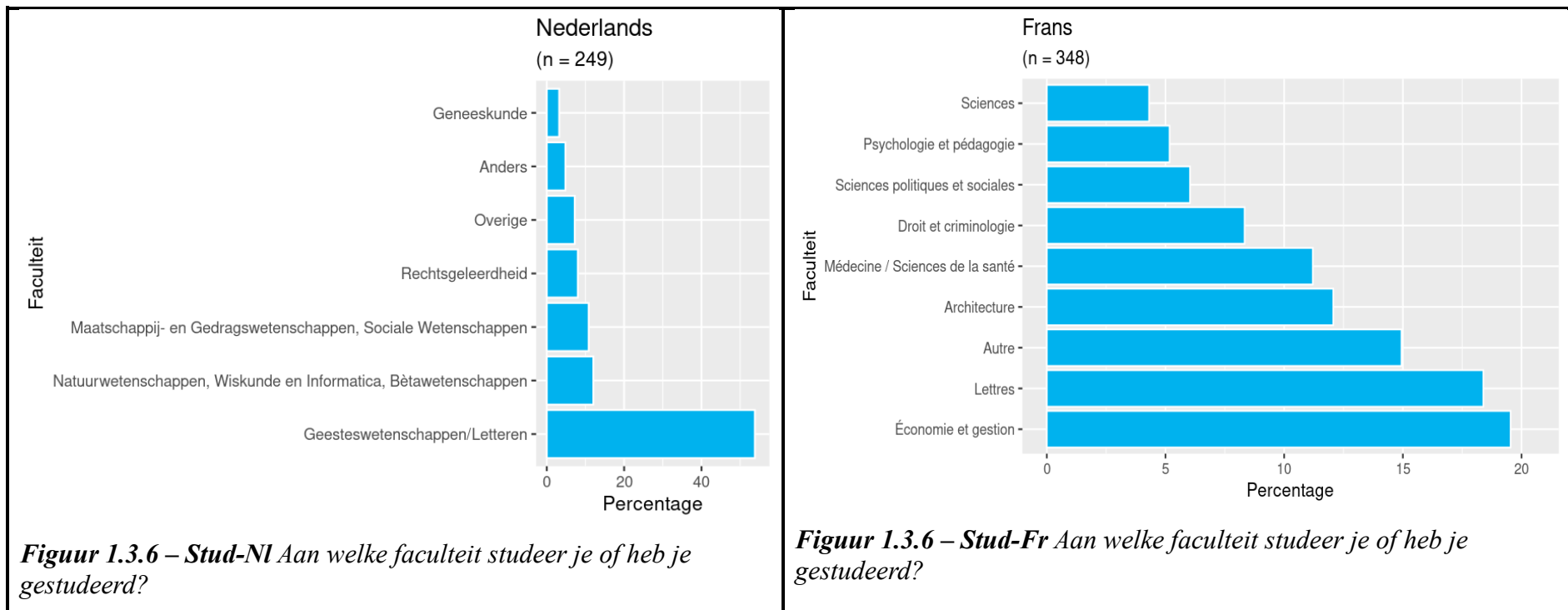


Figuur 1.3.5 – Doc-Nl Waar doceer je momenteel of – als je niet meer doceert – waar heb je voor het laatst gedoceerd?



Figuur 1.3.5 – Doc-Fr Waar doceer je momenteel of – als je niet meer doceert – waar heb je voor het laatst gedoceerd?

Aan de studenten is ook gevraagd aan welke faculteit ze studeren; Figuur 1.3.6 toont de antwoorden op die vraag.



Uit Figuur 1.3.6 blijkt dat de meerderheid van de studenten die de Nederlandstalige enquête hebben ingevuld, letterenstudenten zijn; anderzijds is wel opvallend dat maar weinig studenten deze vraag hebben ingevuld: van de 780 studenten die aangegeven hebben in welke plaats ze gestudeerd hebben (zie Figuur 1.3.5), heeft maar 249 ingevuld aan welke faculteit ze studeerden. De antwoorden op deze vraag zijn dus waarschijnlijk niet representatief. Van de studenten die de Franstalige enquête hebben ingevuld, heeft de meerderheid deze vraag wél ingevuld, en hieruit blijkt dat studenten van veel meer verschillende faculteiten aan de enquête hebben meegewerkt.

1.4 Hoe representatief zijn de antwoorden?

Voor een inschatting van de representativiteit geven wij in Figuur 1.4.1 nog een overzicht van de achtergrondvariabelen per vragenlijst.

Student/Docent	Vragenlijst	vrouw	Thuis taal
Student (n=863)	Nederlandstalig	69%	>90% Nederlands
Student (n=504)	Franstalig	71%	90% Frans
Docent (n=353)	Nederlandstalig	54%	>85% Nederlands
Docent (n=99)	Franstalig	66%	>80% Frans

Figuur 1.4.1 Overzicht van de achtergrondvariabelen per vragenlijst

Op basis van de achtergronddata van de informanten wijzen we op enkele bedenkingen met betrekking tot de uitkomsten. De steekproef is niet representatief voor de studenten- en docentenpopulaties in Nederland en België: het gaat over een specifieke doelgroep die via zelfselectie tot stand is gekomen. Wel kunnen we voor een groot gedeelte aannemen dat de keuze van de taal van de vragenlijst met de thuistaal verbonden is en dat het voor een groot deel om letterenstudenten en -docenten gaat. Het moge duidelijk zijn dat wij alleen uitspraken kunnen doen over deze steekproef en deze niet per definitie kunnen extrapoleren naar de hele studenten- en docentenpopulaties. Wij beperken ons daarom enkel tot voorzichtige suggesties dienaangaande. Dat neemt niet weg dat de uitkomsten inzichtgevend zijn.

We hebben als experiment de antwoorden afkomstig uit België en Nederland gesplitst, om te bekijken of er grote verschillen zijn tussen de twee landen. Dat bleek echter niet het geval, noch bij de studenten noch bij de docenten, wat verrassend is. Ook in Nederland blijkt bijvoorbeeld Frans (na Engels) de taal waarvan kennis belangrijk wordt geacht en die men beter zou willen kennen, en Frans scoort hierbij hoger dan Duits, hoewel Duitsland de belangrijkste handelspartner is van zowel Nederland als België. In paragraaf 2 hebben we de antwoorden afkomstig uit Nederland en België dan ook samengenomen, en alleen de antwoorden op de Nederlandstalige en de Franstalige enquête met elkaar vergeleken, wat in de praktijk het verschil tussen het Nederlandstalige gebied en Wallonië toont.

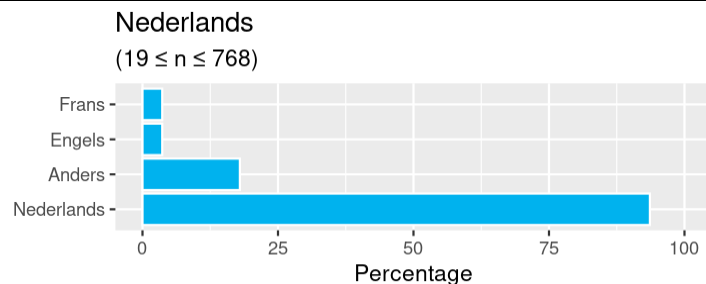
2. Onderzoekresultaten

In deze paragraaf worden alle onderzoekresultaten schematisch gepresenteerd met korte commentaren per vraag. Een samenvatting van de onderzoekresultaten is te vinden in §3.

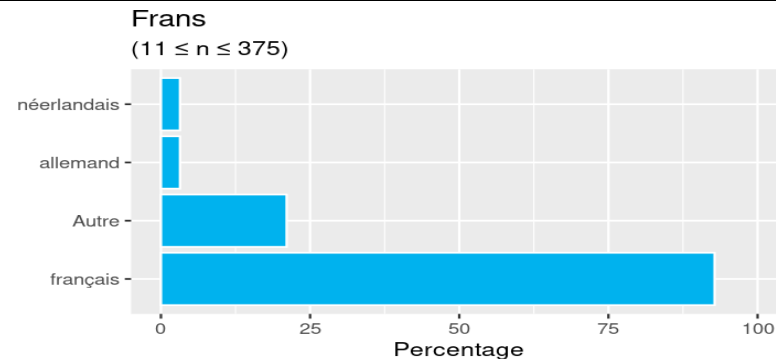
2.1 Thuis talen en school talen

Vijftien vragen zijn gewijd aan de vraag welke talen de informanten thuis spreken en op school hebben geleerd. Daarbij is ook gevraagd hoe tevreden de informanten zijn over hun kennis van de verschillende talen en in hoeverre ze die wensen te verbeteren. Deze antwoorden geven inzicht in de houding ten opzichte van vreemde talen. De verwachting is dat bekendheid met een vreemde taal en de vaardigheid erin tot een positiever oordeel over die taal zal leiden. Daarop gaan we nader in onder 2.4. Talen die in de antwoorden onder de 3 procent scoorden, zijn in alle grafieken samengenomen in 'Anders' of 'Autre'.

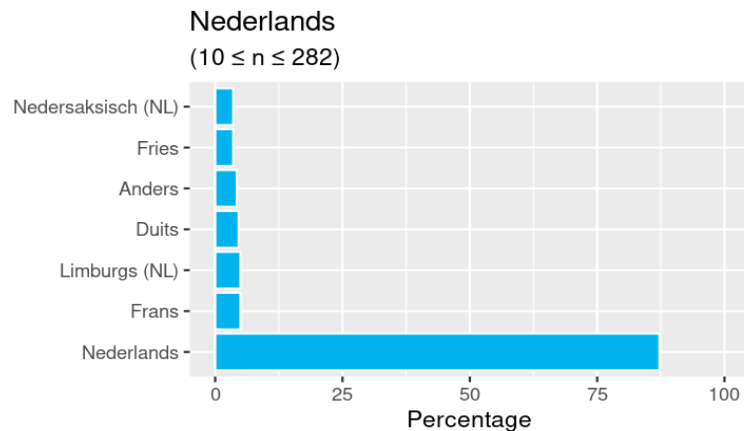
2.1.1 In welke taal of talen ben je thuis opgegroeid?



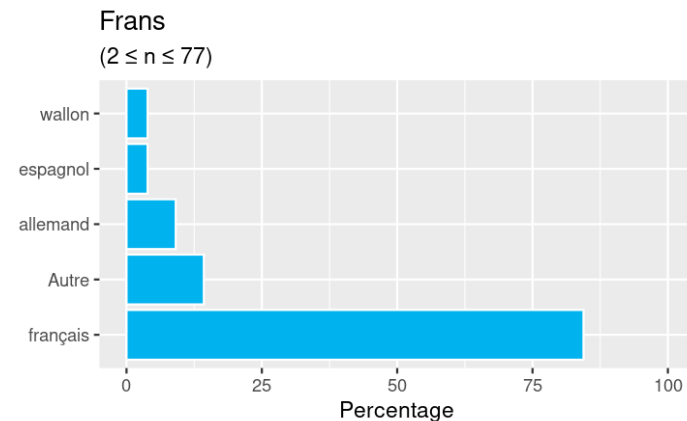
Figuur 2.1.1 – Stud-NI In welke taal of talen ben je thuis opgegroeid?



Figuur 2.1.1 – Stud-Fr. In welke taal of talen ben je thuis opgegroeid?



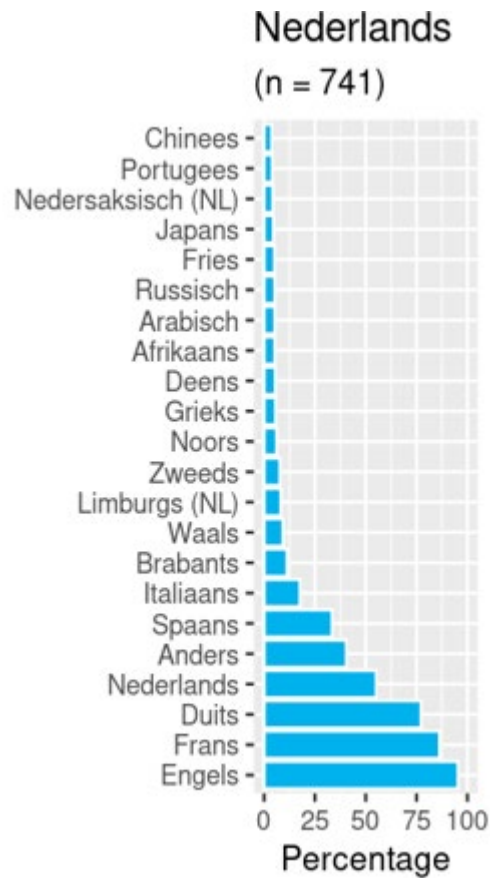
Figuur 2.1.1 – Doc-Nl. In welke taal of talen ben je thuis opgegroeid?



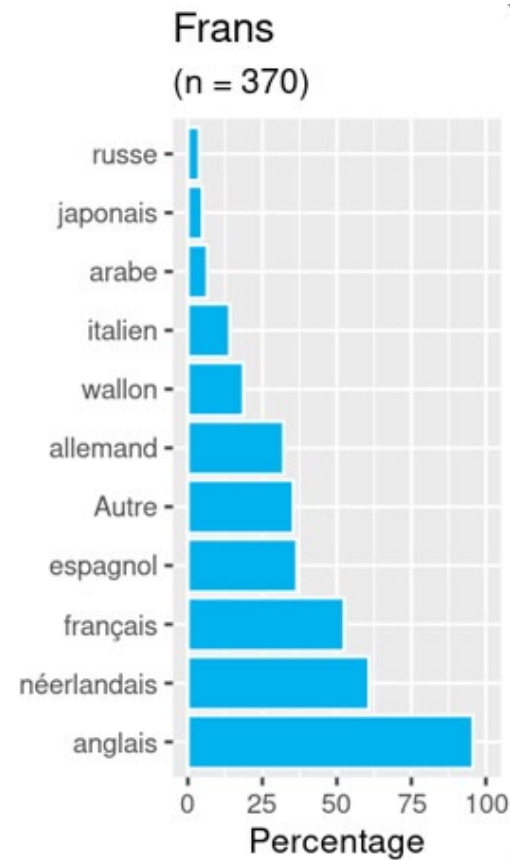
Figuur 2.1.1 – Doc-Fr. In welke taal of talen ben je thuis opgegroeid?

Het beeld is duidelijk: 80 of 90% van de informanten die de Nederlandse vragenlijst heeft ingevuld, zowel de studenten als de docenten, is opgegroeid met Nederlands, en van de informanten die de Franse vragenlijst hebben ingevuld, heeft een vergelijkbaar percentage Frans als thuistaal gehad. Andere talen zijn sterk in de minderheid, waarbij voor de studenten geldt dat de andere taal (Nederlands dan wel Frans) op de derde plaats komt, terwijl voor wat betreft de docenten die de Nederlandse vragenlijst invulden, Frans op de tweede plaats staat en wat betreft de docenten die de Franse vragenlijst invulden, Nederlands pas op de zesde plaats komt (in de figuur toegevoegd bij ‘Autre’).

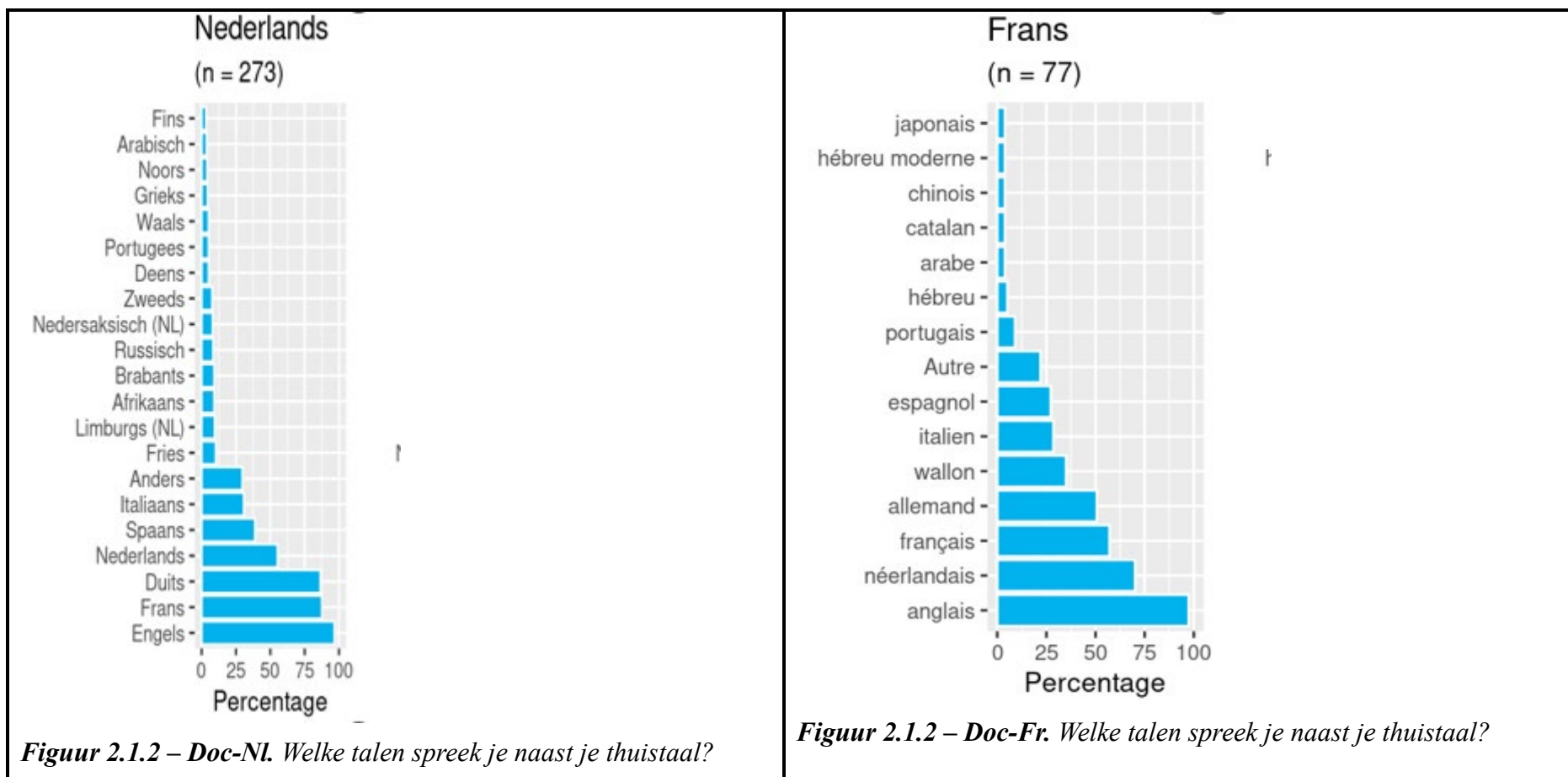
2.1.2 Welke talen spreek je naast je thuistaal?



Figuur 2.1.2 – Stud-NL. Welke talen spreek je naast je thuistaal?



Figuur 2.1.2 – Stud-Fr. Welke talen spreek je naast je thuistaal?

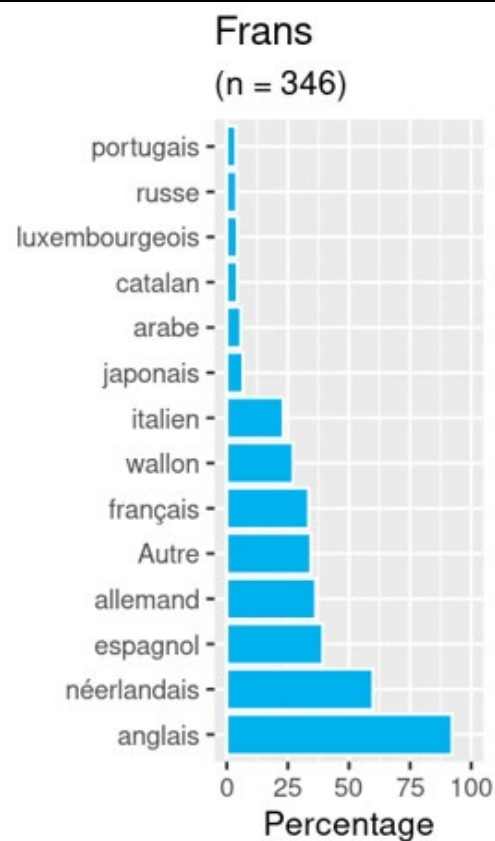


Het aantal talen dat informanten naast hun thuistaal spreken is vrij groot en, niet heel verrassend, bij alle groepen informanten heeft de meerderheid Engels genoemd als tweede taal, terwijl de een na meest genoemde taal bij de Nederlandstalige enquête het Frans is en bij de Franstalige enquête het Nederlands (zowel onder docenten als studenten). Verder worden onder alle categorieën, maar op verschillende plaatsen, Duits, Spaans en Italiaans genoemd. Aan regionale talen noemen de informanten van de Franstalige enquêtes regelmatig het Waals en die van de Nederlandse enquêtes noemen soms Fries, Limburgs en Brabants. In mindere mate wordt de immigrantentaal Arabisch genoemd; Turks en Pools scoren zo laag dat ze onder ‘Anders’/‘Autre’ vallen.

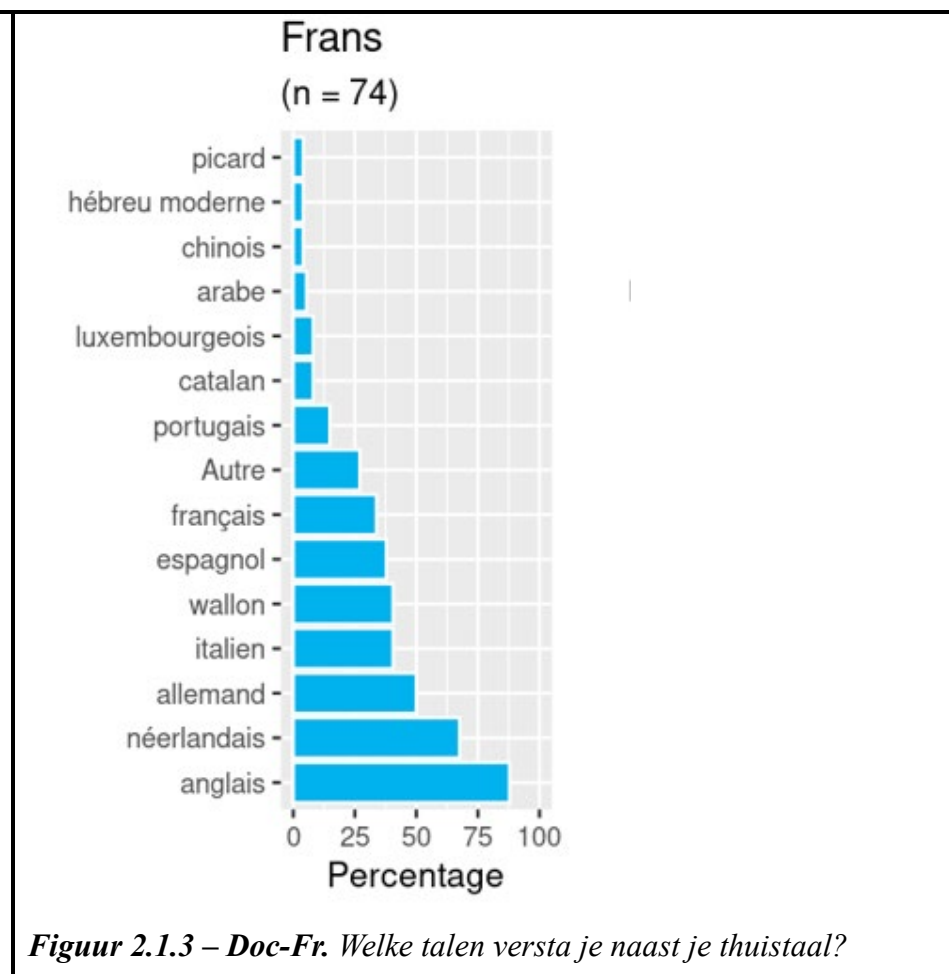
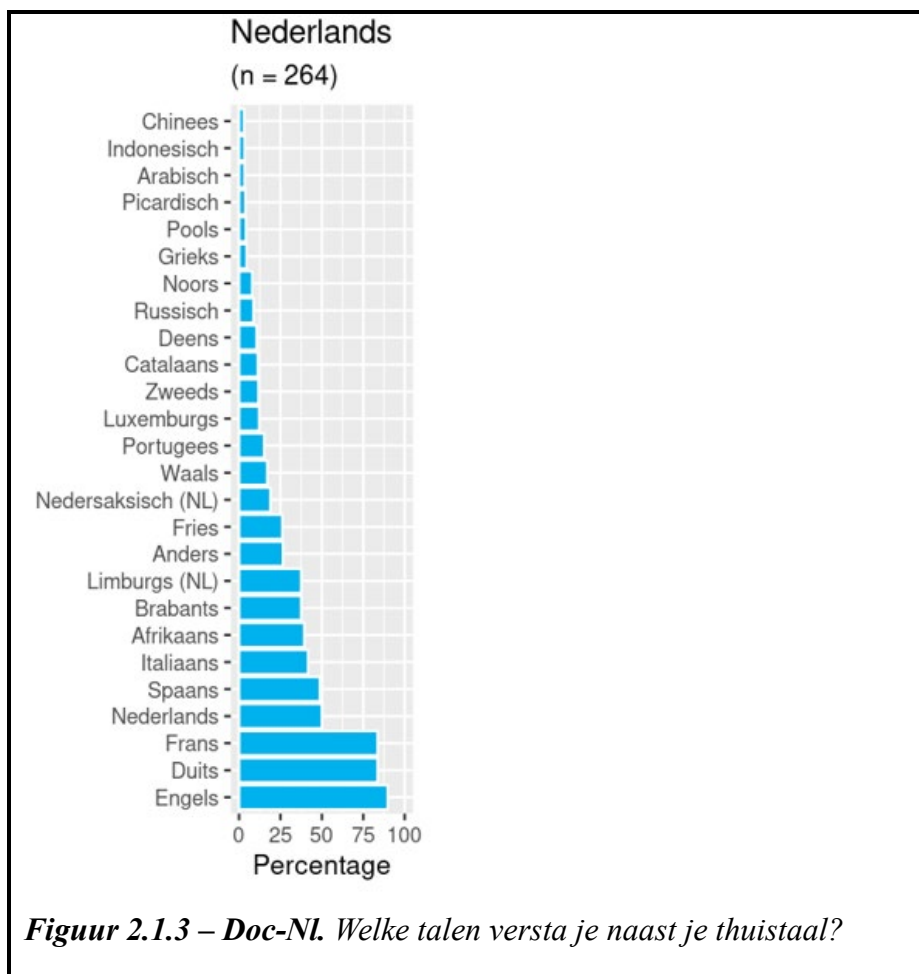
2.1.3 Welke talen versta je naast je thuistaal?



Figuur 2.1.3 – Stud-NL. Welke talen versta je naast je thuistaal?

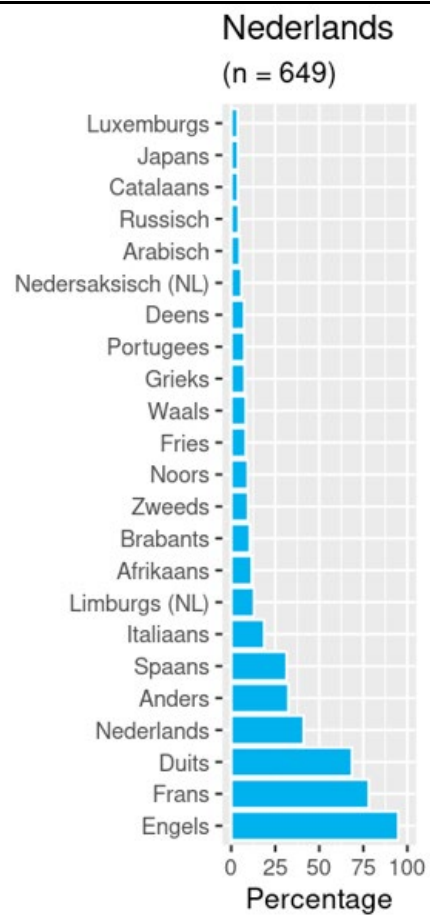


Figuur 2.1.3 – Stud-Fr. Welke talen versta je naast je thuistaal?

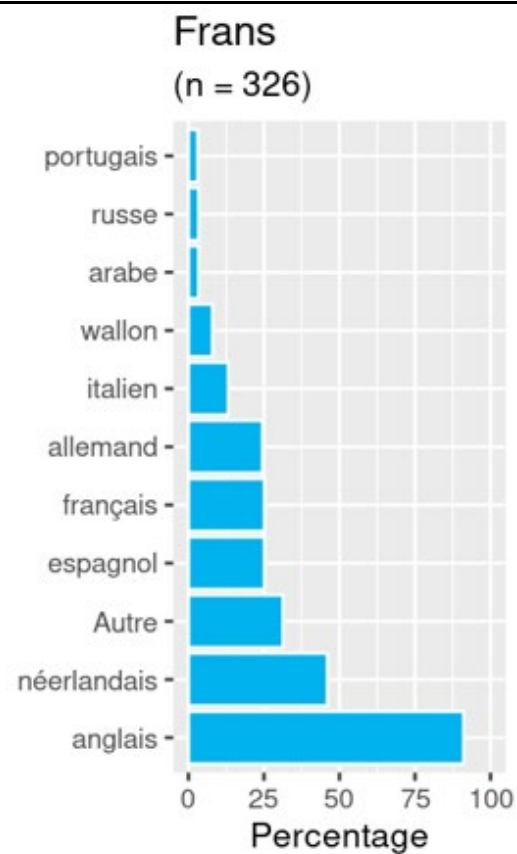


Voor wat het verstaan van andere talen betreft, scoort het Engels in alle categorieën het hoogst. De studenten en docenten die de Nederlandstalige enquête hebben ingevuld, noemen vervolgens Frans en Duits, net als bij het spreken van andere talen. De studenten die de Franstalige enquête hebben ingevuld, noemen daarna Nederlands, Spaans en Duits (bij het spreken was dat Nederlands, Frans, Spaans), terwijl de docenten Nederlands, Duits en Italiaans vermelden (bij het spreken was dat Nederlands, Frans, Duits). Bij alle informanten van de Franstalige enquête staat Nederlands dus op de tweede plaats, zowel voor wat betreft spreken als verstaan.

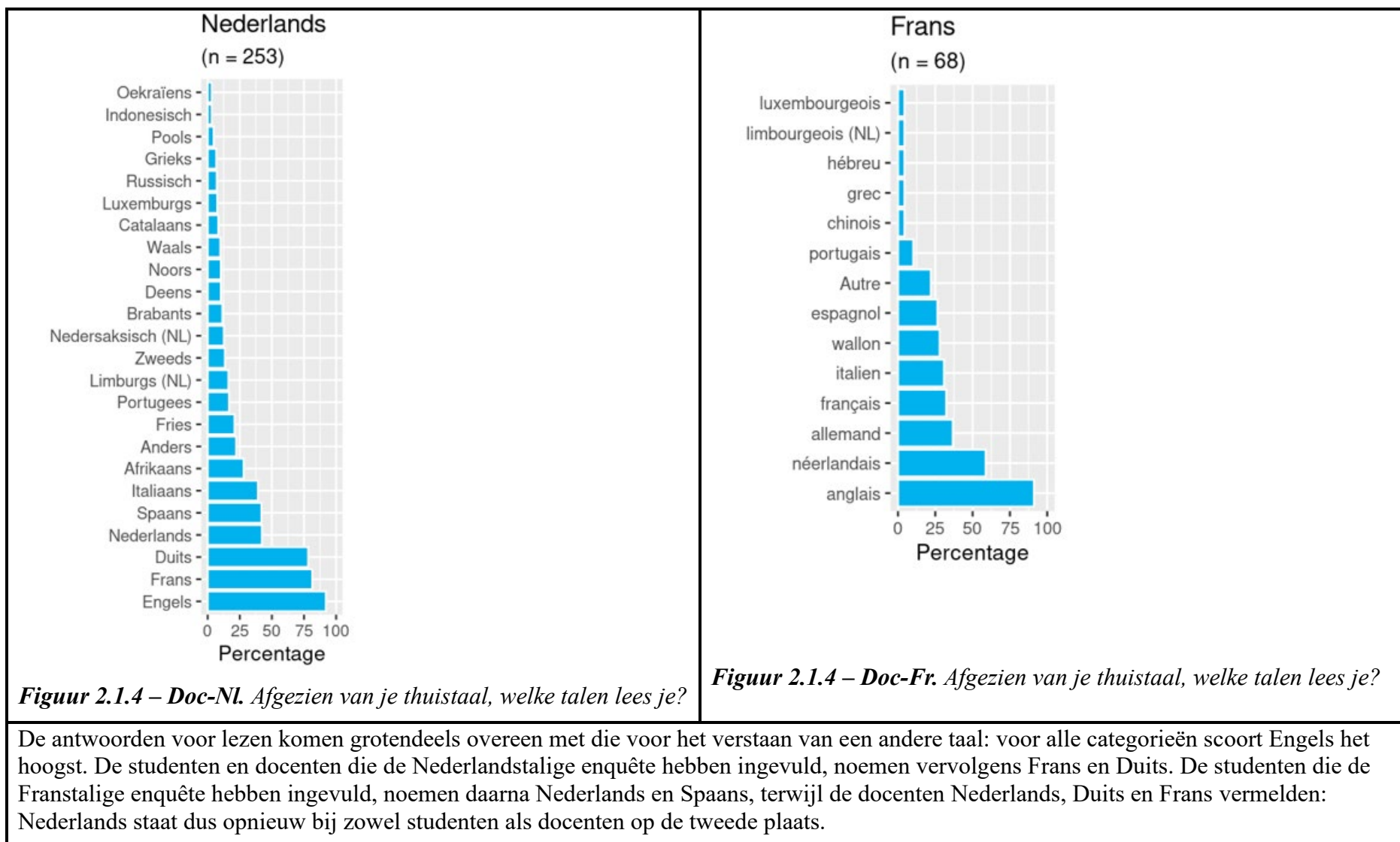
2.1.4 Afgezien van je thuistaal, welke talen lees je?



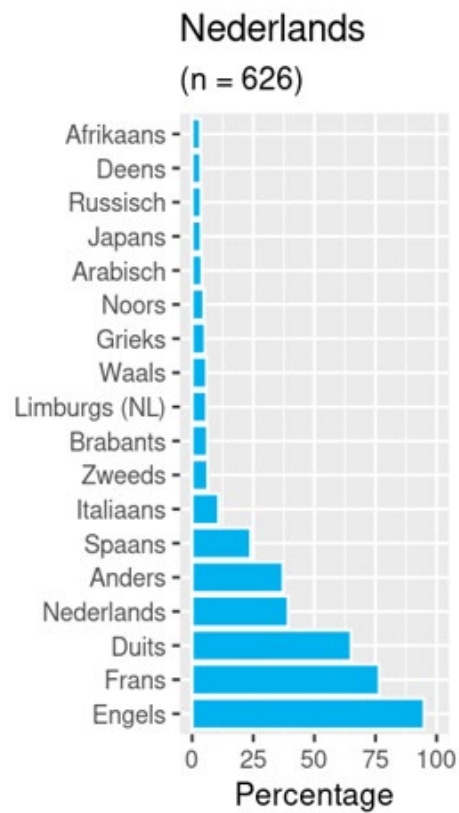
Figuur 2.1.4 – Stud-NL. Afgezien van je thuistaal, welke talen lees je?



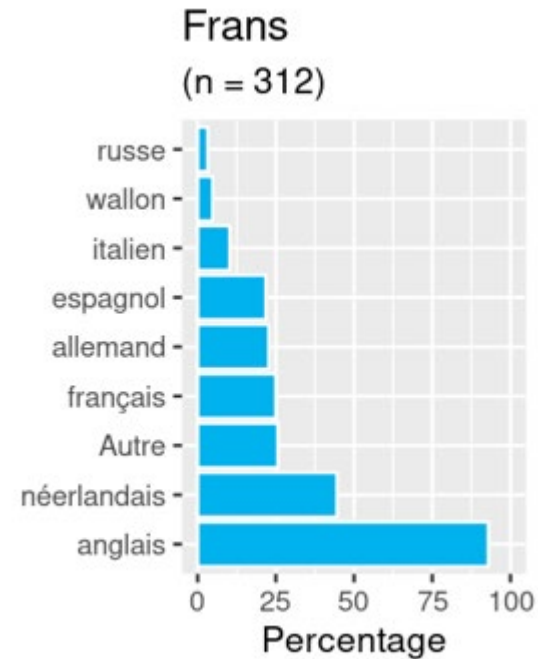
Figuur 2.1.4 – Stud-Fr. Afgezien van je thuistaal, welke talen lees je?



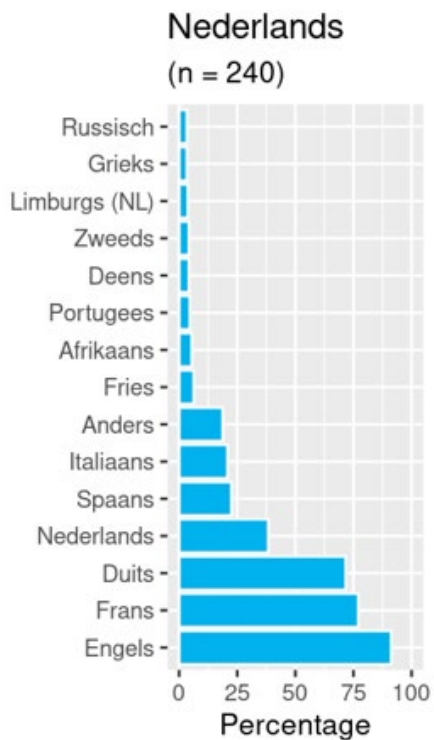
2.1.5 Afgezien van je thuistaal, welke talen schrijf je?



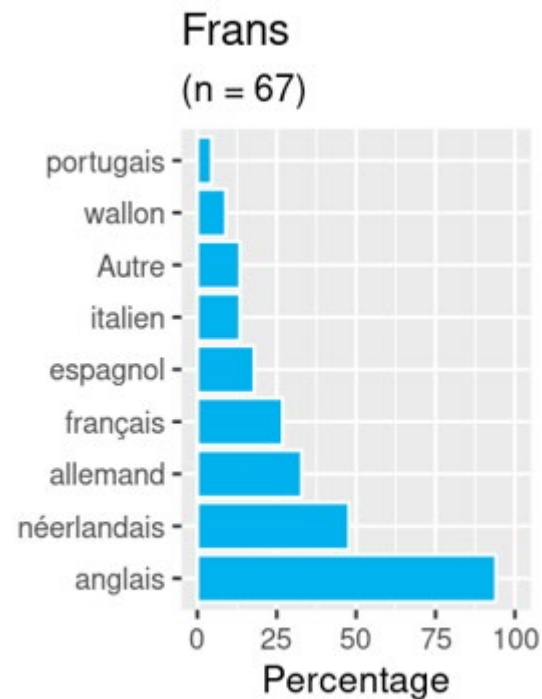
Figuur 2.1.5 – Stud-NL. Afgezien van je thuistaal, welke talen schrijf je?



Figuur 2.1.5 – Stud-Fr. Afgezien van je thuistaal, welke talen schrijf je?



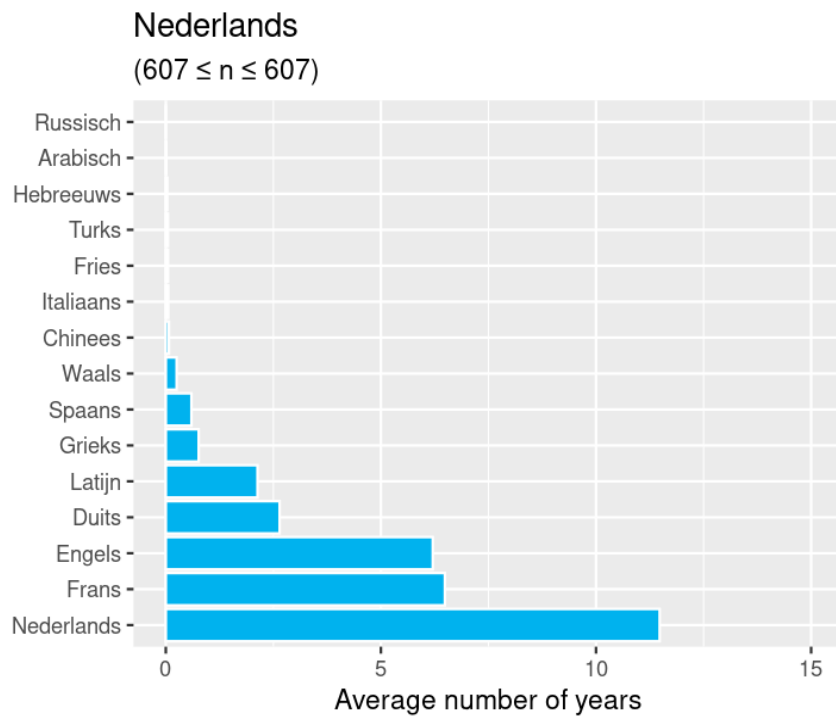
Figuur 2.1.5 – Doc-Nl. Afgezien van je thuistaal, welke talen schrijf je?



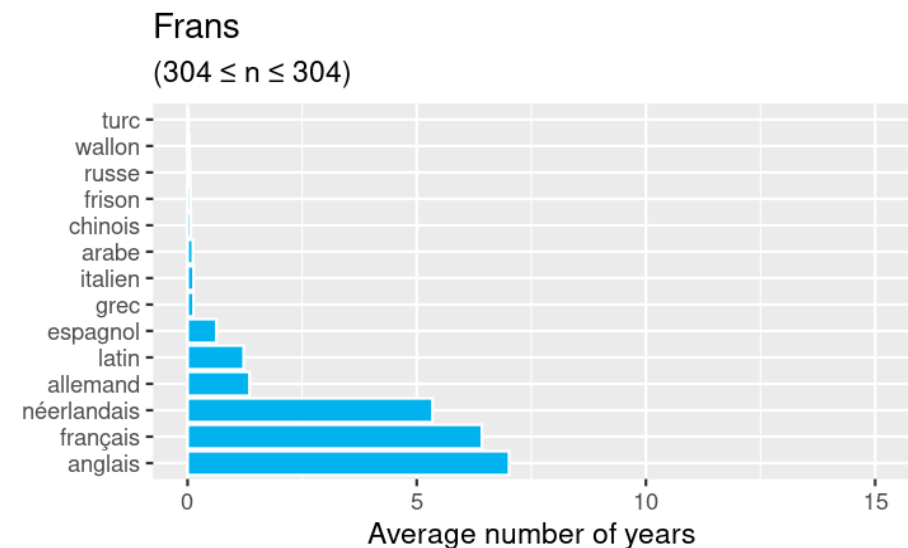
Figuur 2.1.5 – Doc-Fr. Afgezien van je thuistaal, welke talen schrijf je?

De antwoorden op de vraag naar het schrijven in andere talen komen opnieuw grotendeels overeen met die van spreken, verstaan en lezen: het Engels blijft in alle gevallen de meest genoemde taal. De informanten van de Nederlandstalige enquête vermelden vervolgens, zoals voor alle andere vragen, Frans en Duits op de tweede en derde plaats. De studenten antwoorden op de Franstalige enquête Nederlands en Frans en de docenten antwoorden Nederlands, Duits en Frans. In de Franstalige enquête vinden we dus enige variatie in de vragen, maar het gaat om kleine procentuele verschillen, terwijl maar heel weinig docenten deze vraag hebben ingevuld, wat gemakkelijk tot een zekere vertekening kan leiden.

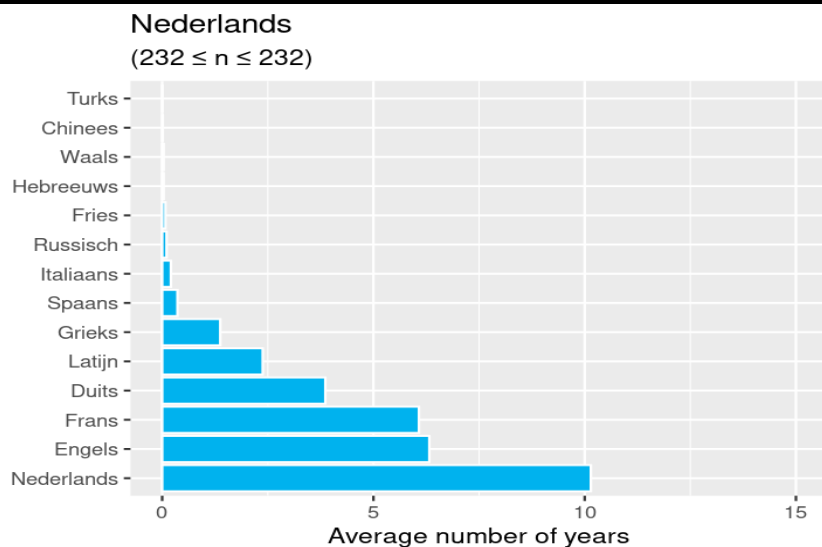
2.1.6. Over welke talen heb je (middelbaar) onderwijs gevolgd?



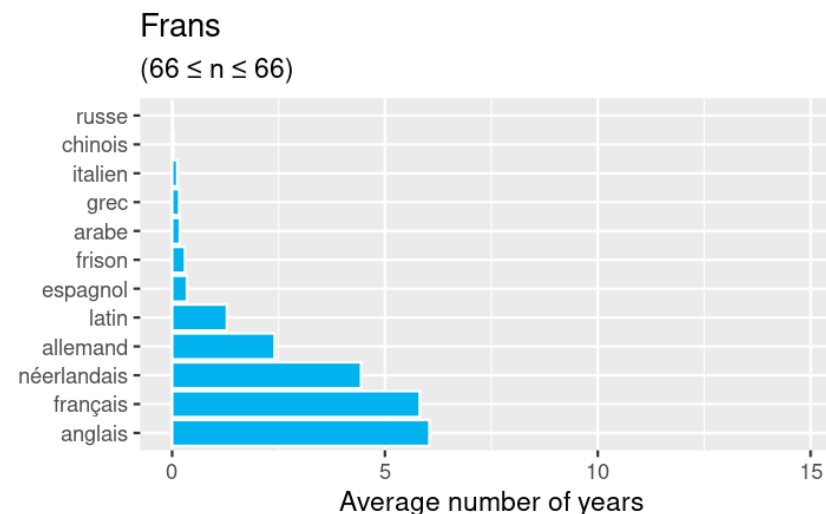
Figuur 2.1.6 – Stud-NL. Over welke talen heb je (middelbaar) onderwijs gevolgd? En hoeveel jaar?



Figuur 2.1.6 – Stud-Fr. Over welke talen heb je (middelbaar) onderwijs gevolgd? En hoeveel jaar?



Figuur 2.1.6 – Doc-Nl. Over welke talen heb je (middelbaar) onderwijs gevolgd? En hoeveel jaar?

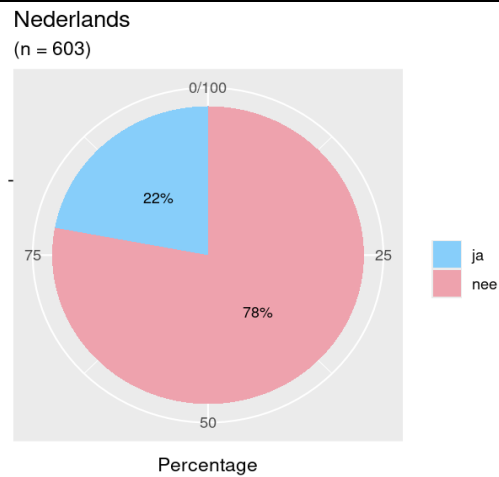


Figuur 2.1.6 – Doc-Fr. Over welke talen heb je (middelbaar) onderwijs gevolgd? En hoeveel jaar?

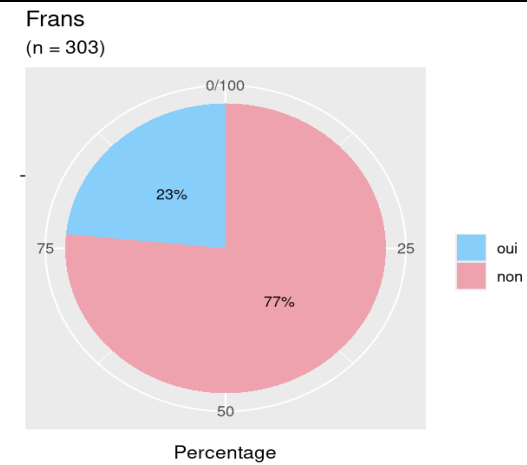
De studenten en docenten die de Nederlandstalige enquête hebben ingevuld, geven aan meer dan tien jaar Nederlands te hebben gehad (basisonderwijs en middelbaar onderwijs). Zowel de studenten als docenten hebben tussen de 6 en 7 jaar Engels en Frans onderwijs gevolgd. De docenten kregen ongeveer 3,5 jaar Duits, terwijl dat bij de studenten slechts 2,5 jaar is.

De studenten die de Franstalige enquête hebben ingevuld hebben net iets langer onderwijs over het Engels (7 jaar) dan over het Frans (ongeveer 6,5 jaar) gekregen, ruim 5 jaar over het Nederlands en slechts 2,5 jaar over het Duits. Dit laatste is vergelijkbaar met de studenten uit de Nederlandstalige enquête. De docenten die de Franstalige enquête hebben ingevuld, hebben in vergelijking met de studenten iets minder lang Nederlands gekregen (4,5 jaar), terwijl hun onderwijs Duits net als dat van de studenten 2,5 jaar bedroeg.

2.1.7 Heb je in bepaalde vakken meertalig onderwijs gevolgd?

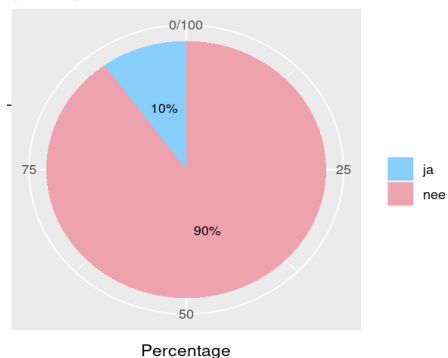


Figuur 2.1.7 – Stud-Nl. Heb je in bepaalde vakken meertalig onderwijs gevolgd?



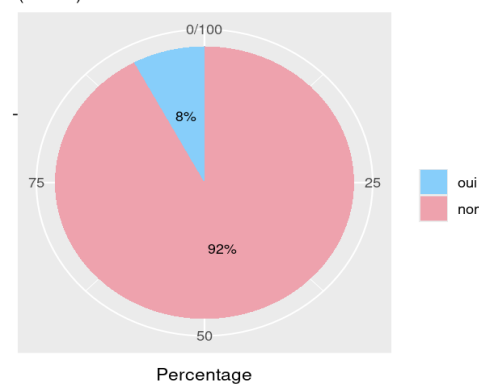
Figuur 2.1.7 – Stud-Fr. Heb je in bepaalde vakken meertalig onderwijs gevolgd?

Nederlands
(n = 231)



Figuur 2.1.7 – Doc-Nl. Heb je in bepaalde vakken meertalig onderwijs gevolgd?

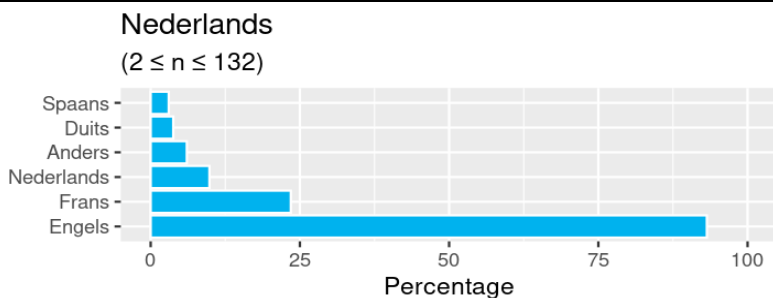
Frans
(n = 64)



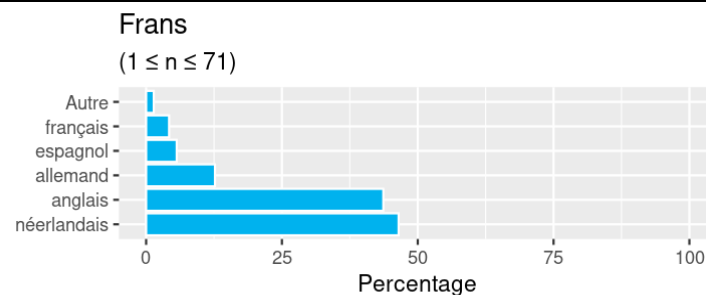
Figuur 2.1.7 – Doc-Fr. Heb je in bepaalde vakken meertalig onderwijs gevolgd?

De studenten van zowel de Nederlandstalige als de Franstalige enquête hebben met respectievelijk 22 en 23% aanzienlijk meer meertalig onderwijs gevolgd dan de docenten (respectievelijk 10 en 8%).

2.1.7.a In welke talen heb je meertalig onderwijs gevolgd?

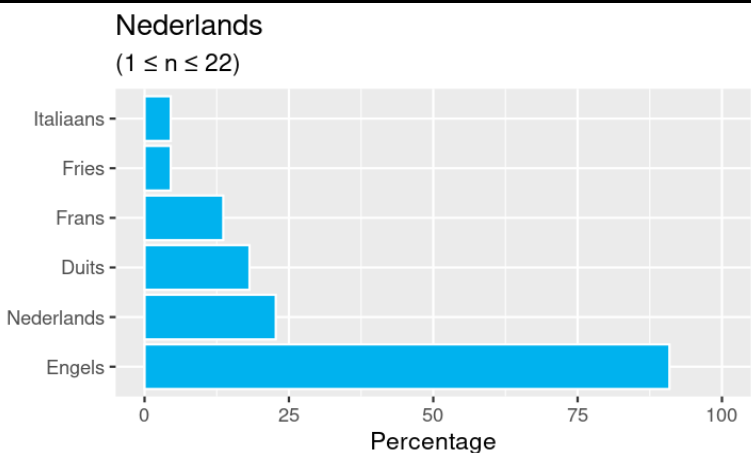


Figuur 2.1.7.a – Stud-NL. In welke talen heb je meertalig onderwijs gevolgd?

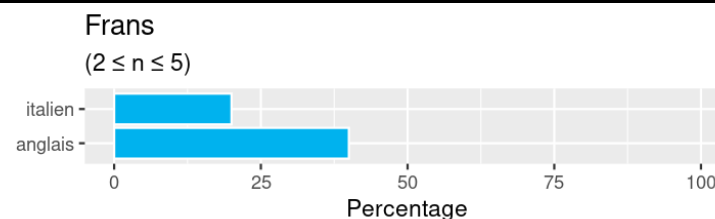


2.1.7.a – Stud-Fr. In welke talen heb je meertalig onderwijs gevolgd?

Figuur



Figuur 2.1.7.a – Doc-NL. In welke talen heb je meertalig onderwijs gevolgd?



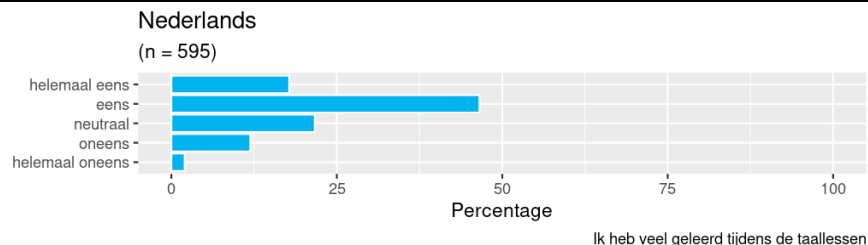
Figuur 2.1.7.a – Doc-Fr. In welke talen heb je meertalig onderwijs gevolgd?

Het aantal personen dat de vraag heeft ingevuld in welke taal of talen ze meertalig onderwijs hebben gevolgd, is erg gering. Desondanks komt er wel iets uit naar voren, namelijk dat het Engels het hoogste scoort bij alle informanten; alleen bij de studenten die de Franstalige enquête hebben ingevuld, scoort Nederlands net iets hoger: waarschijnlijk zijn dit studenten Nederlands uit Franstalig België geweest.

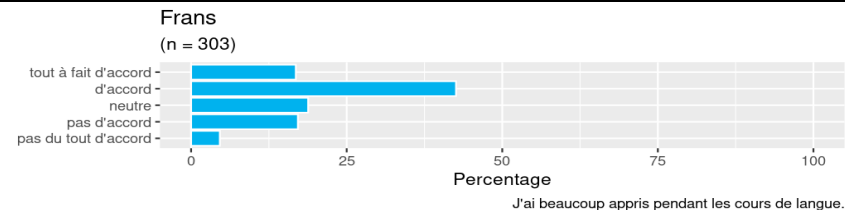
2.1.8 Wat was je ervaring met het leren van vreemde talen in het middelbaar onderwijs?

Deze vraag is onderverdeeld in zes stellingen of vragen.

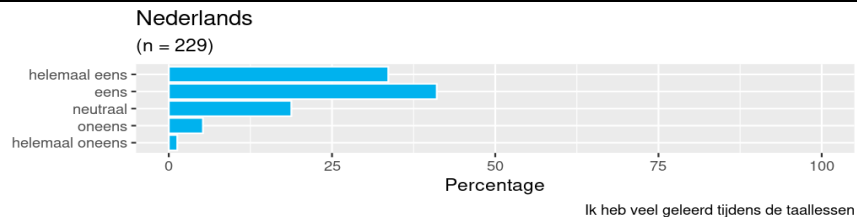
2.1.8.a Ik heb veel geleerd tijdens de taallessen



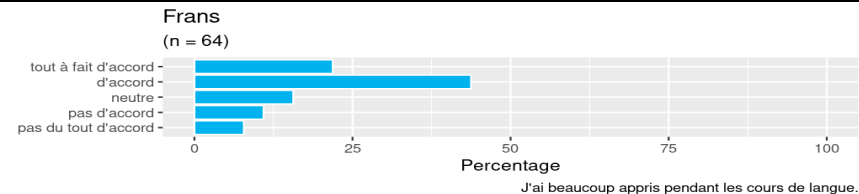
Figuur 2.1.8.a – Stud-Nl. Ik heb veel geleerd tijdens de taallessen



Figuur 2.1.8.a – Stud-Fr. Ik heb veel geleerd tijdens de taallessen



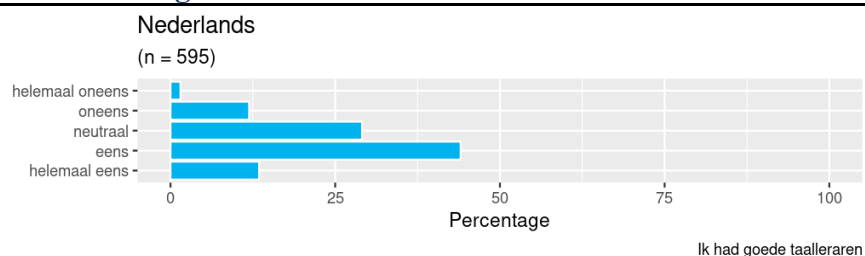
Figuur 2.1.8.a – Doc-Nl. Ik heb veel geleerd tijdens de taallessen



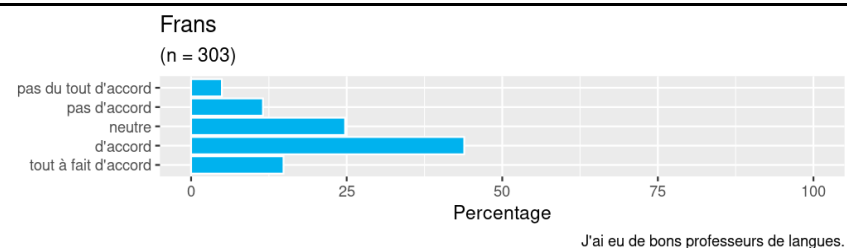
Figuur 2.1.8.a – Doc-Fr. Ik heb veel geleerd tijdens de taallessen

Als je de informanten die het (helemaal) eens zijn met de stelling dat ze veel geleerd hebben bij de taallessen bij elkaar optelt, blijkt dat de docenten die de Nederlandstalige enquête invulden, iets positiever zijn over hun taallessen dan de studenten: van de docenten is ongeveer 75% het (helemaal) eens met de stelling, terwijl ongeveer 6% het (helemaal) oneens is. Van de studenten is ongeveer 63% het (helemaal) eens en ongeveer 15,5% het (helemaal) oneens. De informanten van de Franstalige enquête antwoorden ook voornamelijk positief op de stelling, maar een iets groter percentage dan bij de Nederlandse enquête is het helemaal oneens met de stelling. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat deze en de volgende vragen in de Franstalige enquête maar door weinig docenten is ingevuld.

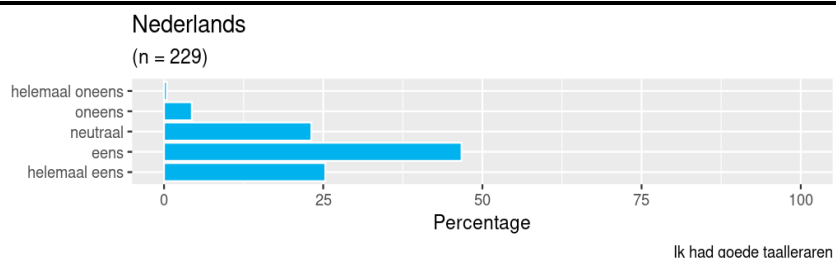
2.1.8.b Ik had goede taalleraren



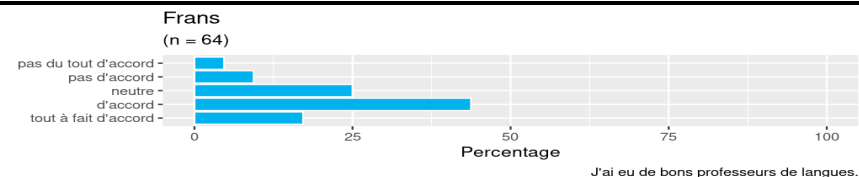
Figuur 2.1.8.b – Stud-Nl. Ik had goede taalleraren



Figuur 2.1.8.b – Stud-Fr. Ik had goede taalleraren



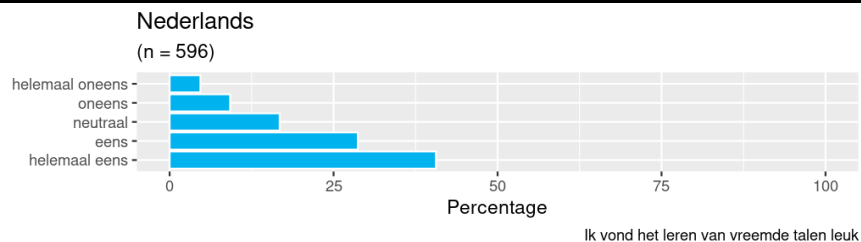
Figuur 2.1.8.b – Doc-Nl. Ik had goede taalleraren



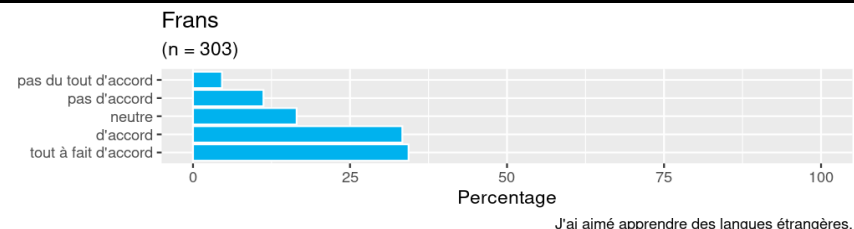
Figuur 2.1.8.b – Doc-Fr. Ik had goede taalleraren

De docenten uit de Nederlandstalige enquête zijn positiever over hun taalleraren dan de studenten. Van de docenten is ongeveer 72% het (helemaal) eens met de stelling, terwijl ongeveer 6% het (helemaal) oneens is. Van de studenten is ongeveer 57% het (helemaal) eens en ongeveer 14% het (helemaal) oneens. De invullers van de Franstalige enquête hebben nog iets vaker ingevuld dat ze het oneens zijn met de stelling, al is de meerderheid het er (helemaal) mee eens.

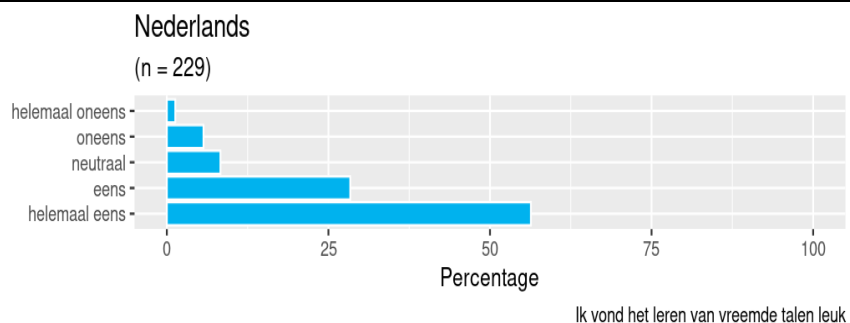
2.1.8.c Ik vond het leren van vreemde talen leuk



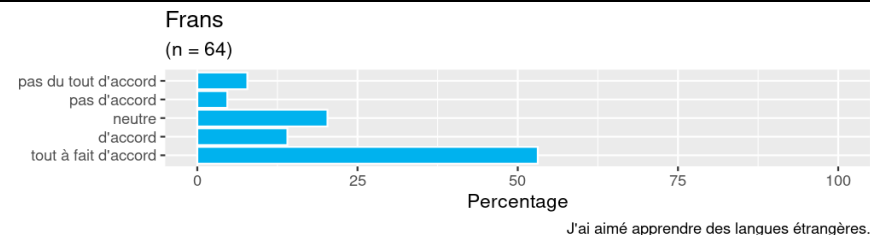
Figuur 2.1.8.c – Stud-NL. Ik vond het leren van vreemde talen leuk



Figuur 2.1.8.c – Stud-Fr. Ik vond het leren van vreemde talen leuk



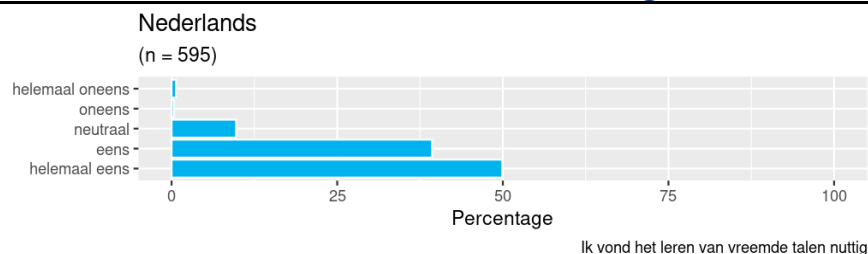
Figuur 2.1.8.c – Doc-NL. Ik vond het leren van vreemde talen leuk



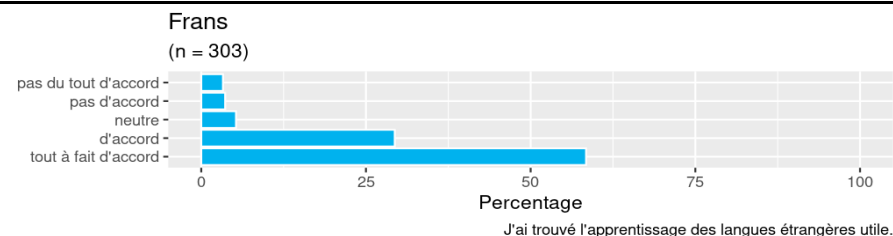
Figuur 2.1.8.c – Doc-Fr. Ik vond het leren van vreemde talen leuk

De docenten zijn in de Nederlandstalige enquête positiever over het leren van vreemde talen dan de studenten. Van de docenten is ongeveer 85% het (helemaal) eens met de stelling, terwijl ongeveer 8,5% het (helemaal) oneens is. Van de studenten is ongeveer 70% het (helemaal) eens en ongeveer 13% het (helemaal) oneens. Het verschil tussen studenten en docenten komt in de Franstalige enquête grotendeels overeen met die in de Nederlandstalige.

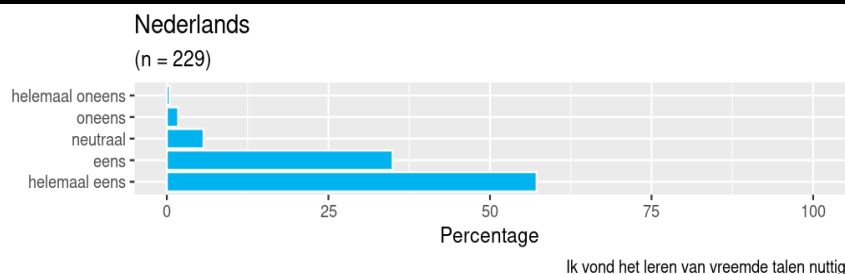
2.1.8.d Ik vond het leren van vreemde talen nuttig



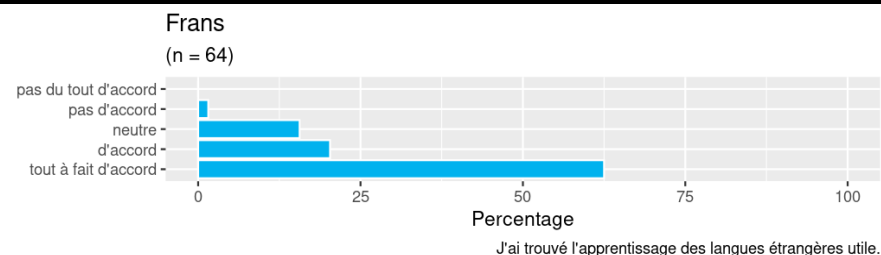
Figuur 2.1.8.d – Stud-NL. Ik vond het leren van vreemde talen nuttig



Figuur 2.1.8.d – Stud-Fr. Ik vond het leren van vreemde talen nuttig



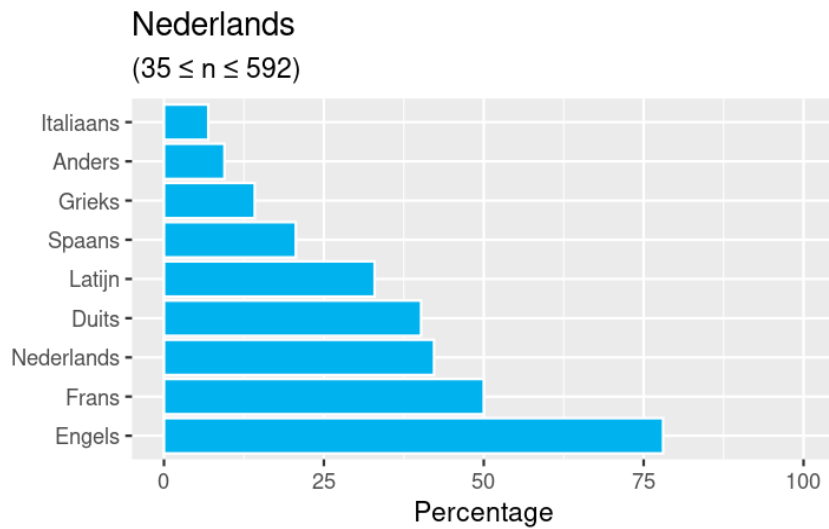
Figuur 2.1.8.d – Doc-NL. Ik vond het leren van vreemde talen nuttig



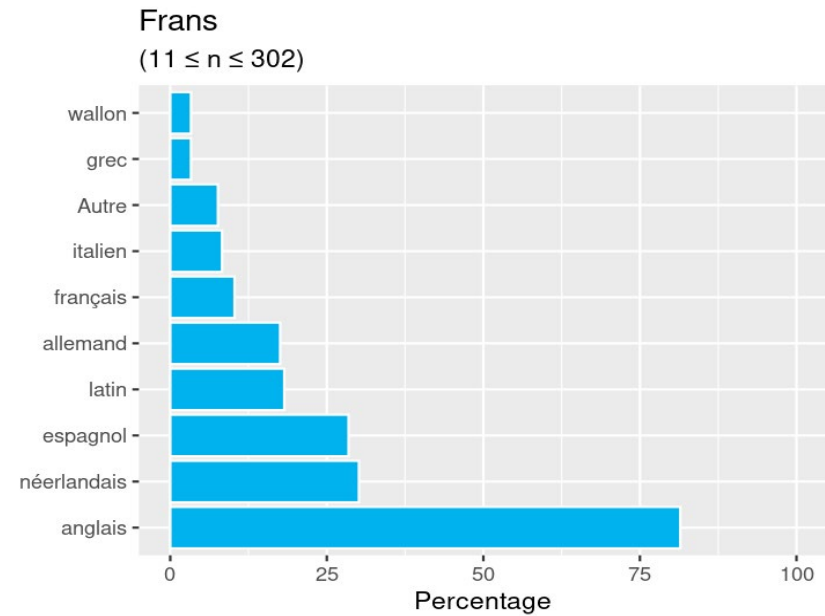
Figuur 2.1.8.d – Doc-Fr. Ik vond het leren van vreemde talen nuttig

De studenten en docenten die de Nederlandstalige enquête invulden, zijn even positief over het nut van het leren van vreemde talen: respectievelijk 89% en 90% is het (helemaal) eens met de stelling en een verwaarloosbaar aandeel van respectievelijk 1% en 3% is het (helemaal) oneens met de stelling. De resultaten van de Franstalige enquête stemmen hiermee overeen, al zijn er iets meer studenten die twijfelen aan het nut van vreemde talen.

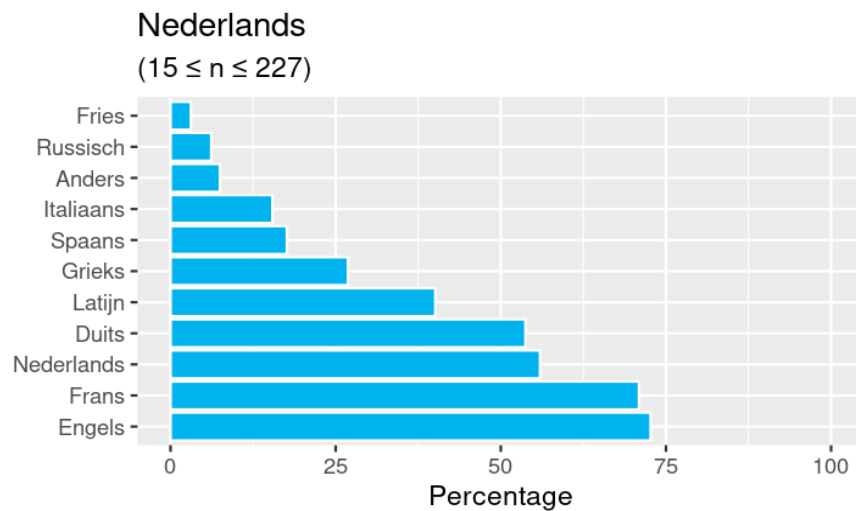
2.1.8.e Welke talen vond je leuk om te leren?



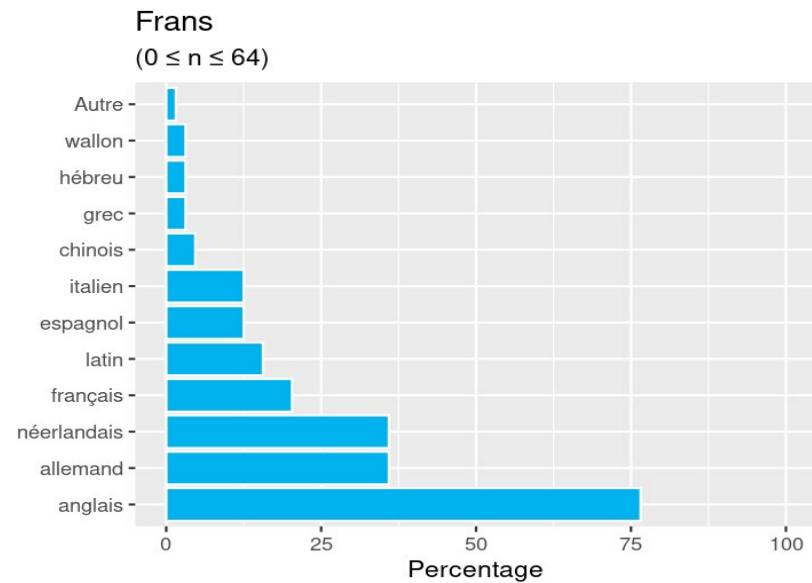
Figuur 2.1.8.e – Stud-Nl. Welke talen vond je leuk om te leren?



Figuur 2.1.8.e – Stud-Fr. Welke talen vond je leuk om te leren?



Figuur 2.1.8.e – Doc-NL. Welke talen vond je leuk om te leren?



Figuur 2.1.8.e – Doc-Fr. Welke talen vond je leuk om te leren?

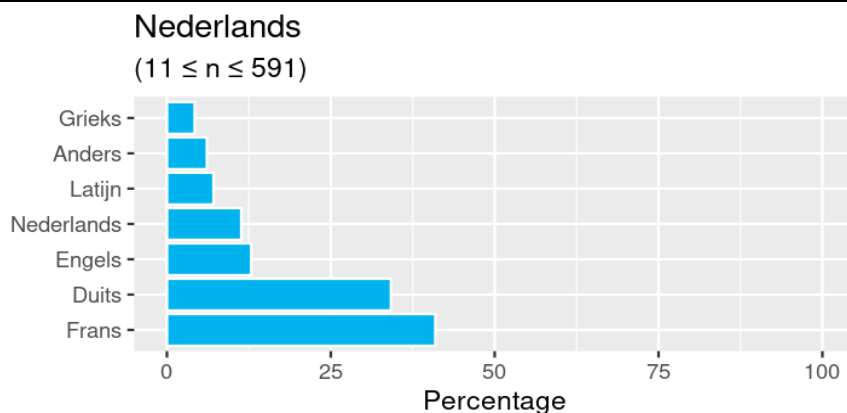
Er is een sterke overeenkomst tussen de studenten en de docenten die de Nederlandstalige enquête invulden: beide groepen hebben dezelfde volgorde van welke vreemde talen ze leuk vonden om te leren:

- Op nummer 1 staat Engels met ongeveer 78% bij de studenten en ongeveer 72% bij de docenten.
- Op nummer 2 Frans met 50% voor de studenten en 72% voor de docenten (dus afnemende populariteit van het Frans).
- Op nummer 3 Nederlands met 42% voor de studenten en 55% voor de docenten (dus afnemende populariteit van het Nederlands).
- Op nummer 4 staat Duits met 40% voor de studenten en 54% voor de docenten (dus afnemende populariteit van het Duits).

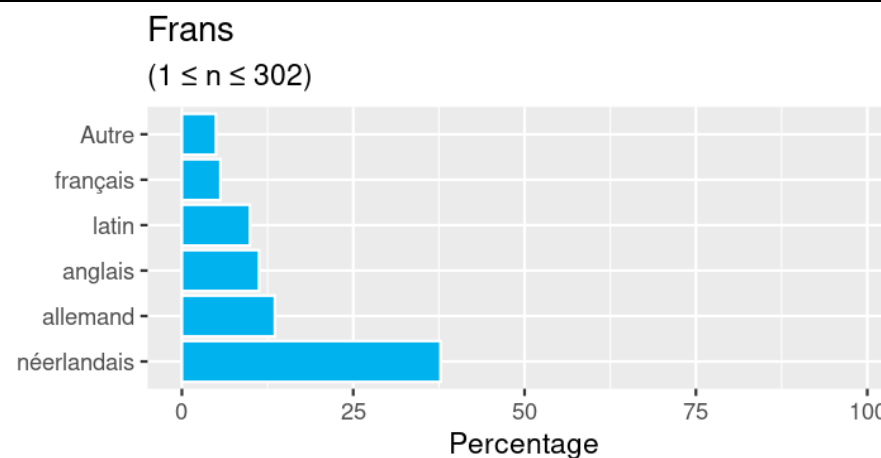
Tussen de studenten en de docenten uit de Franstalige enquête zijn de overeenkomsten beperkt tot een vergelijkbare score voor de populariteit van het Engels (respectievelijk 80% en 76%, wel een lichte stijging in populariteit), alsook van het Nederlands (respectievelijk 30% en 36%, wel een lichte daling in populariteit). Wat de andere talen betreft, zijn de verschillen groot: bij de studenten staat Spaans op nummer 3 (29%), gevolgd door Latijn (18%), Duits (17%) en Frans (9%). Bij de docenten is Frans (op de derde plaats) aanzienlijk populairder met 21%, terwijl Spaans op de vijfde plaats staat met 12,5%. Er is dus een toenemende waardering van het Spaans en een afnemende waardering van het Frans.

Een overeenkomst tussen de studenten en docenten van zowel de Nederlandstalige als de Franstalige enquête is de populariteit van het Engels.

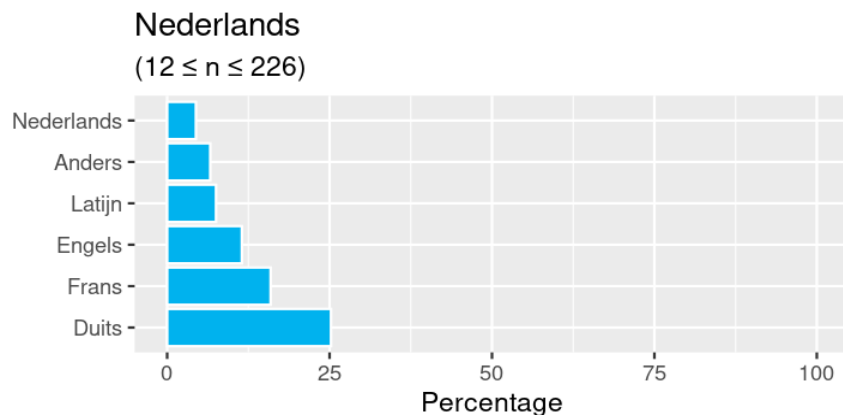
2.1.8.f Welke talen vond je niet leuk om te leren?



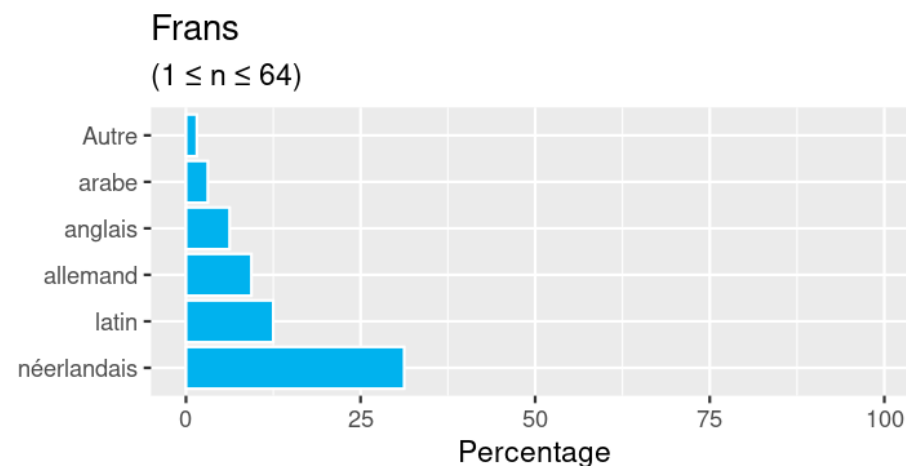
Figuur 2.1.8.f – Stud-NL. Welke talen vond je niet leuk om te leren?



Figuur 2.1.8.f – Stud-Fr. Welke talen vond je niet leuk om te leren?



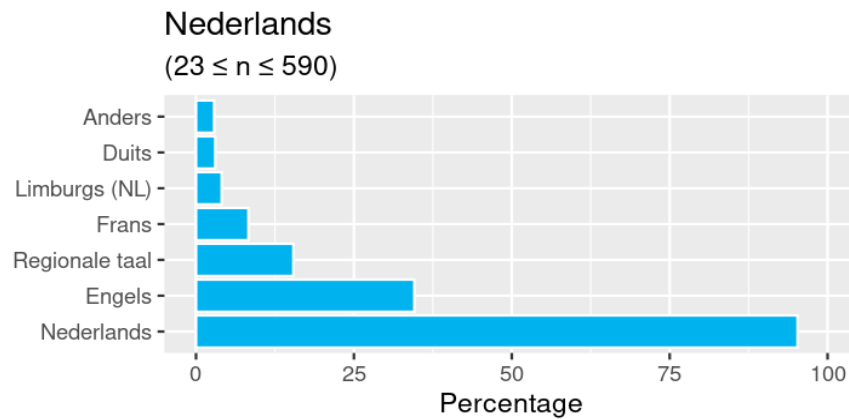
Figuur 2.1.8.f – Doc-NL. Welke talen vond je niet leuk om te leren?



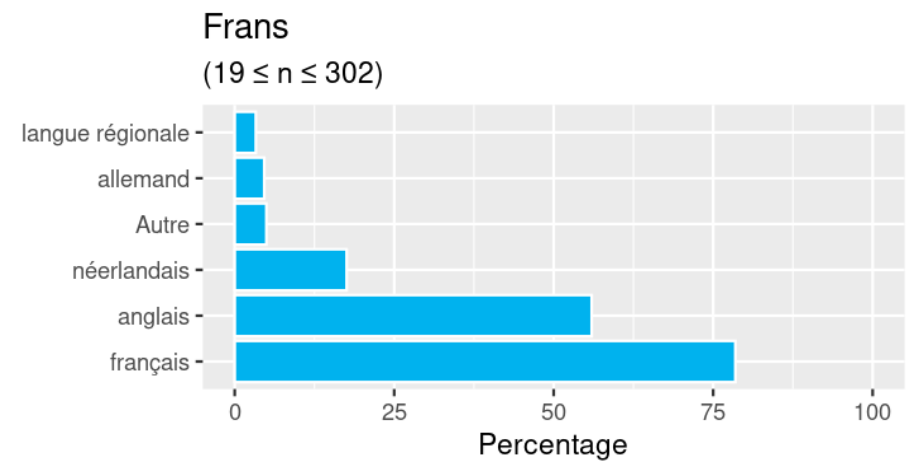
Figuur 2.1.8.f – Doc-Fr. Welke talen vond je niet leuk om te leren?

Opvallend is dat bij de studenten en docenten in de Nederlandstalige enquête Frans hoog scoort qua impopulariteit (respectievelijk 41%/1^e plaats en 15%/2^e plaats), terwijl dat bij de studenten en docenten in de Franstalige enquête juist het Nederlands is (respectievelijk 37,5% en 31%, beide op de 1^e plaats). Duits staat ook hoog qua impopulariteit bij de studenten in de Nederlandstalige enquête (34%/2^e plaats), de docenten in de Nederlandstalige enquête (25%/1^e plaats) en de studenten in de Franstalige enquête (13%/2^e plaats), maar is bij de docenten in de Franstalige enquête minder impopulair (8%/3^e plaats). Engels wordt als derde taal genoemd die niet leuk was om te leren door de studenten in de Nederlandstalige enquête (12,5%), de docenten in de Nederlandstalige enquête (11%) en de studenten in de Franstalige enquête (11%), maar staat bij de docenten in de Franstalige enquête op de vierde plaats met 6,5%.

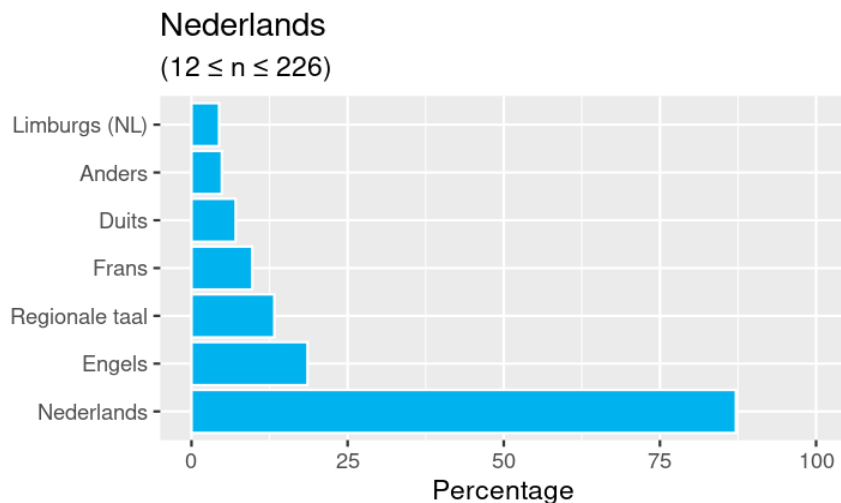
2.1.9 Welke taal of talen gebruikte je tijdens je middelbare schoolopleiding met je vrienden en kennissen?



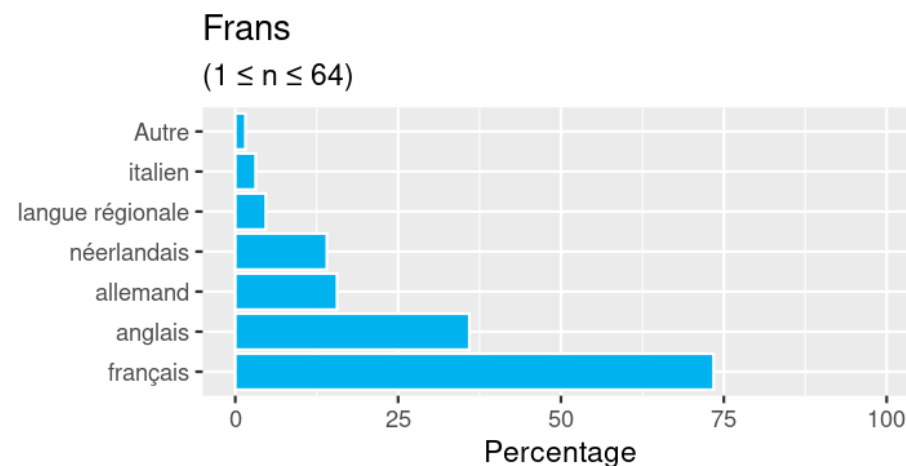
Figuur 2.1.9 – Stud-NL. Welke taal of talen gebruikte je tijdens je middelbare schoolopleiding met je vrienden en kennissen?



Figuur 2.1.9 – Stud-Fr. Welke taal of talen gebruikte je tijdens je middelbare schoolopleiding met je vrienden en kennissen?



Figuur 2.1.9 – Doc-Nl. Welke taal of talen gebruikte je tijdens je middelbare schoolopleiding met je vrienden en kennissen?

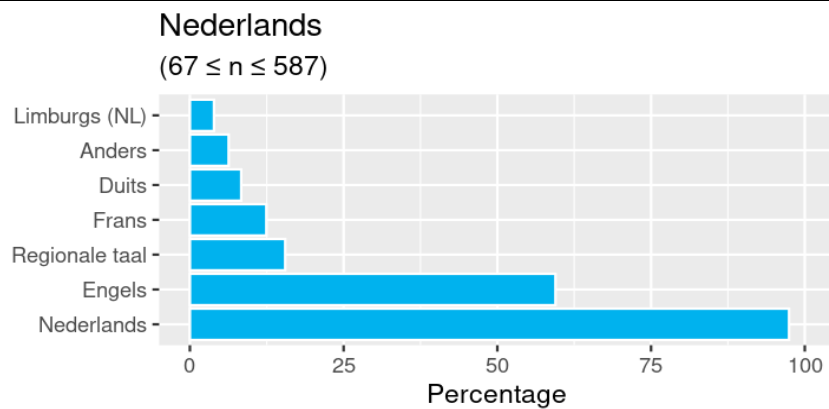


Figuur 2.1.9 – Doc-Fr. Welke taal of talen gebruikte je tijdens je middelbare schoolopleiding met je vrienden en kennissen?

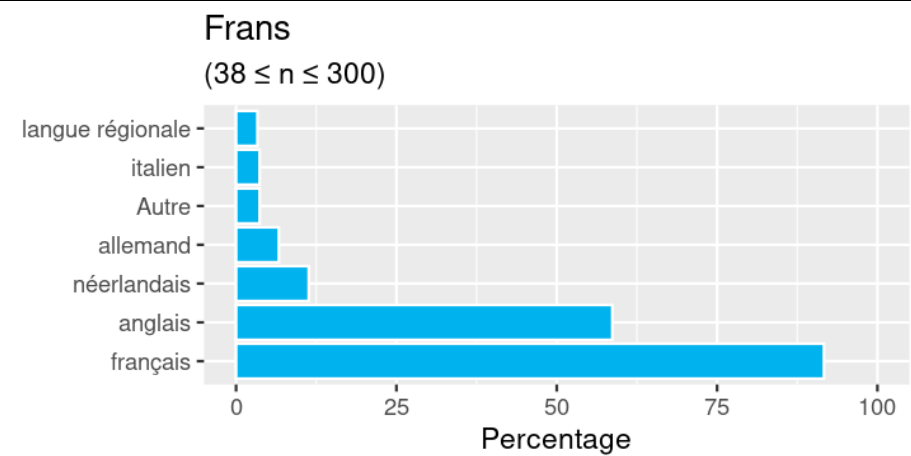
Bij alle groepen wordt de moedertaal het meest gebruikt in gesprekken met vrienden en kennissen op de middelbare school: van de studenten in de Nederlandstalige enquête gebruikt 95% het Nederlands, van de docenten is dat 87,5%; van de studenten in de Franstalige enquête gebruikt 83% het Frans en van de docenten is dat 73%. Er is voor beide groepen (Nederlandstalige versus Franstalige enquête) een lichte toename in het gebruik van de eigen moedertaal. Door alle groepen wordt Engels als tweede taal genoemd, maar met aanzienlijk hogere scores bij de Franstalige enquête dan bij de Nederlandstalige (studenten Franstalige enquête 56% en docenten 35% versus studenten Nederlandstalige enquête 35% en docenten 19%). Bovendien is er een toename in het gebruik van het Engels in alle groepen.

Het gebruik van de regionale taal is aanzienlijk groter bij de informanten van de Nederlandstalige enquête: 15% van de studenten en 13% van de docenten, versus 4% van de studenten die de Franstalige enquête invulden en 4% van de docenten.

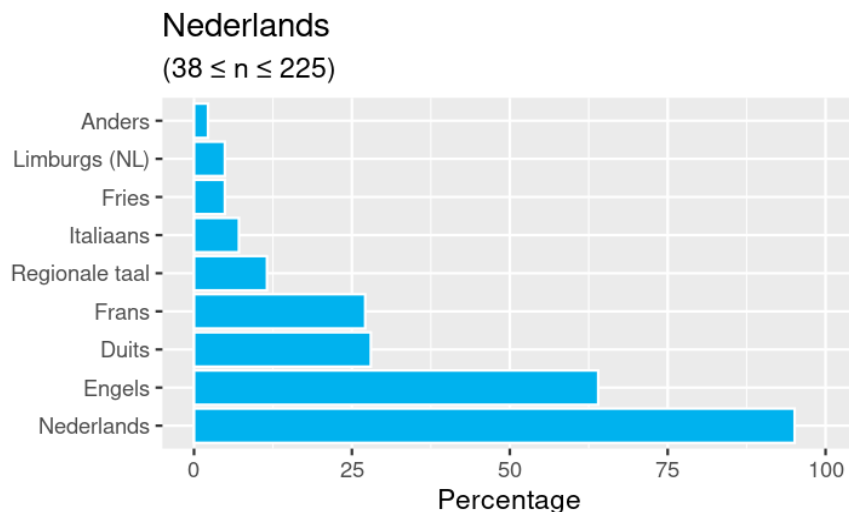
2.1.10 Welke taal of talen gebruik je momenteel met je vrienden en kennissen?



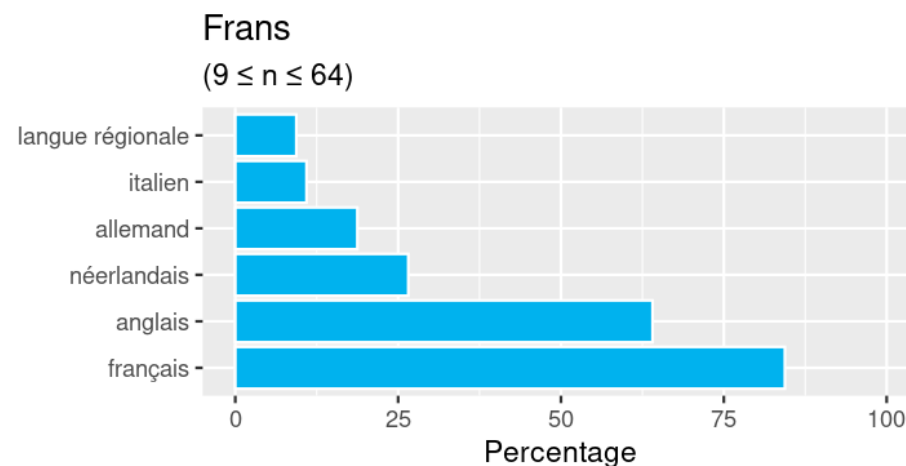
Figuur 2.1.10 – Stud-NL. Welke taal of talen gebruik je momenteel met je vrienden en kennissen?



Figuur 2.1.10 – Stud-Fr. Welke taal of talen gebruik je momenteel met je vrienden en kennissen?



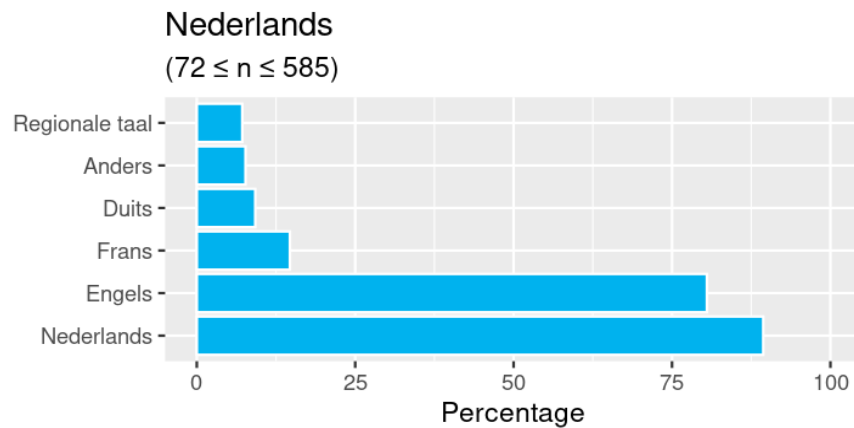
Figuur 2.1.10 – Doc-Nl. Welke taal of talen gebruik je momenteel met je vrienden en kennissen?



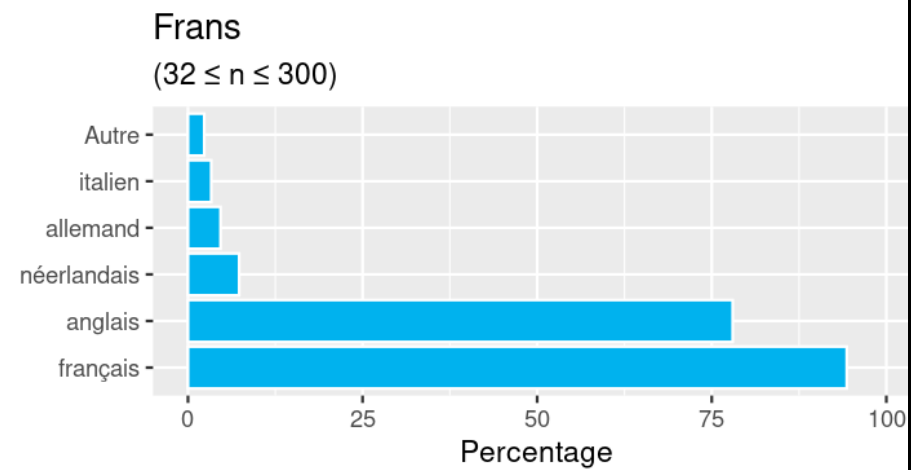
Figuur 2.1.10 – Doc-Fr. Welke taal of talen gebruik je momenteel met je vrienden en kennissen?

De resultaten zijn in grote lijnen vergelijkbaar met die van 2.1.9 over de vraag welke talen men gebruikte tijdens de middelbare schoolopleiding met vrienden en kennissen. Het opvallendste verschil is dat het gebruik van andere talen dan de moedertaal (vooral Engels, Frans en Duits) bij de docenten van zowel de Nederlandstalige als de Franstalige enquête aanzienlijk hoger is in het contact met vrienden en kennissen op dit moment dan toen men op de middelbare school zat. Wellicht heeft dit te maken met een grotere meertaligheid in de werkomgeving ten opzichte van de middelbare schoolomgeving. Bij de studenten is dit verschil er vooral bij het gebruik van het Engels.

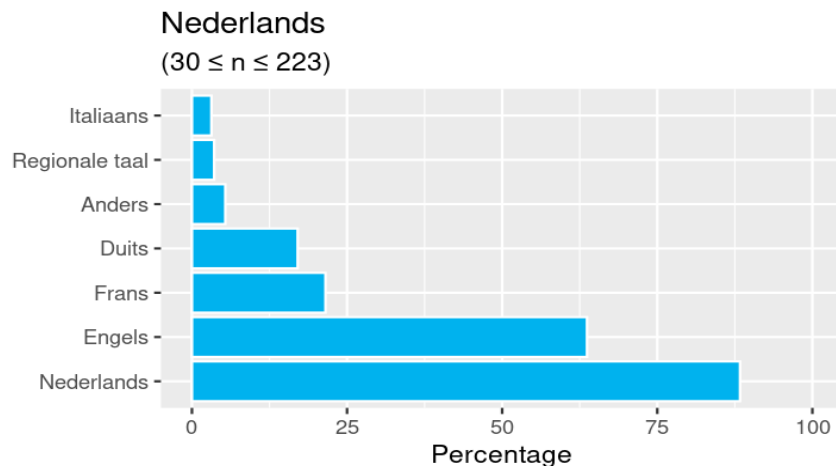
2.1.11 Welke taal of talen gebruik je in de sociale media?



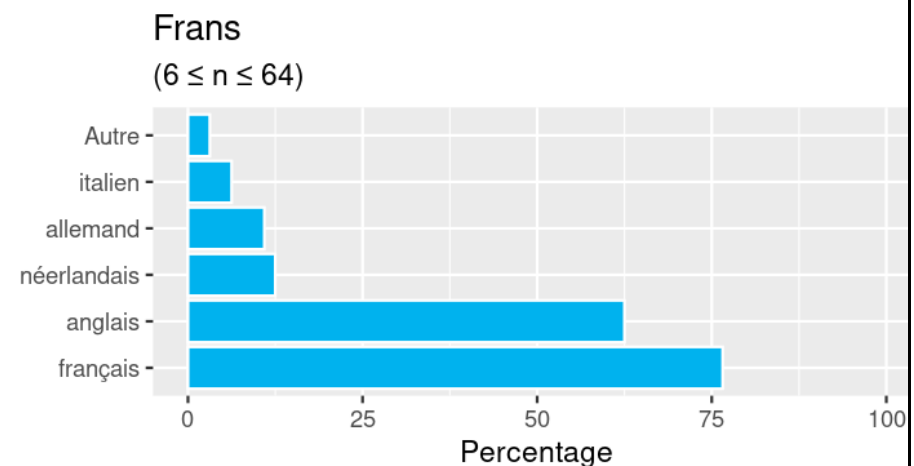
Figuur 2.1.11 – Stud-NL. Welke taal of talen gebruik je in de sociale media?



Figuur 2.1.11 – Stud-Fr. Welke taal of talen gebruik je in de sociale media?



Figuur 2.1.11 – Doc-Nl. Welke taal of talen gebruik je in de sociale media?

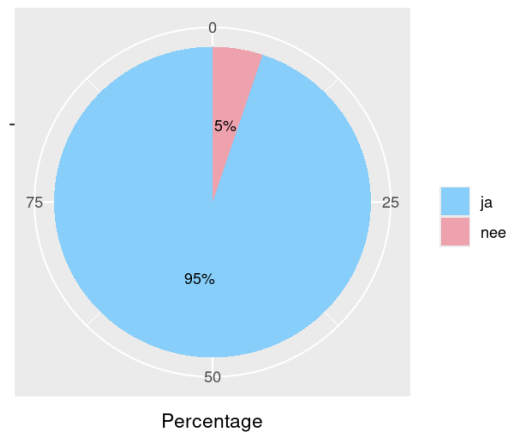


Figuur 2.1.11 – Doc-Fr. Welke taal of talen gebruik je in de sociale media?

Het gebruik van de eigen taal, hetzij Nederlands hetzij Frans, neemt bij alle informanten het grootste deel (75-90%) in, met het Engels hier dicht op volgend (65-90%). Dan pas komt de andere nationale taal in de Lage Landen, voor Nederland Frans en voor België Nederlands (voor beide ca. 20% of minder). Het Duits volgt als vierde taal met een nog lager percentage.

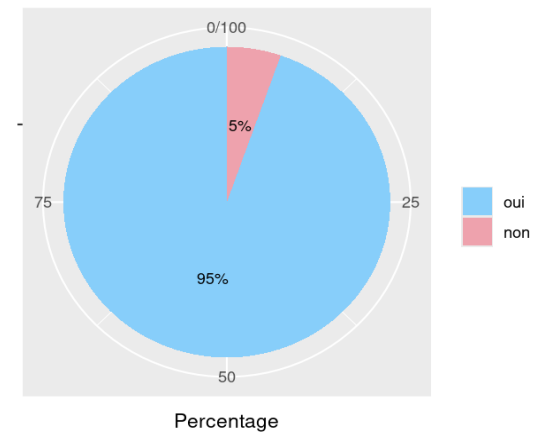
2.1.12 Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren spreken?

Nederlands
(n = 585)



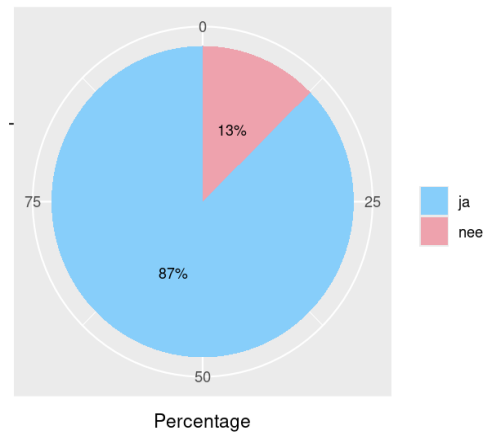
Figuur 2.1.12 – Stud-NL. Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren spreken?

Frans
(n = 299)



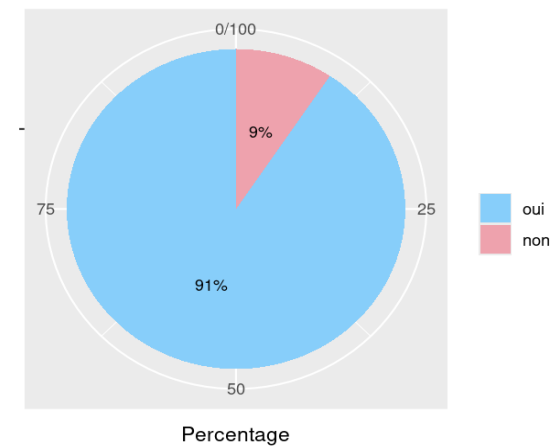
Figuur 2.1.12 – Stud-Fr. Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren spreken?

Nederlands
(n = 222)



Figuur 2.1.12 – Doc-Nl. Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren spreken?

Frans
(n = 64)

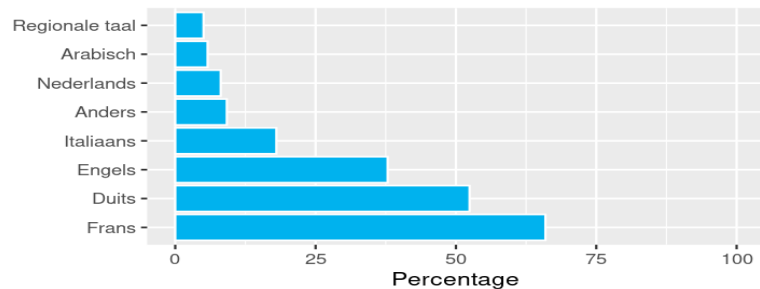


Figuur 2.1.12 – Doc-Fr. Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren spreken?

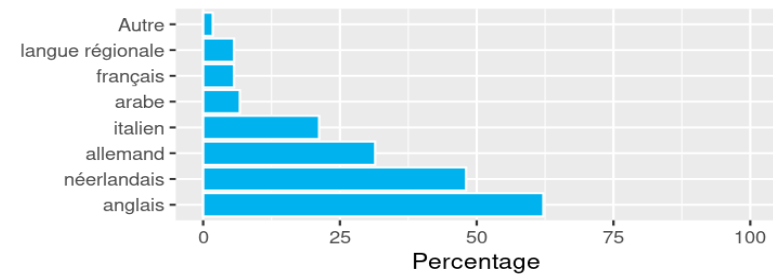
Bij bijna alle informanten (ca. 90% of meer) bestaat de wens al beheerste talen nog beter te leren.

2.1.12.a Welke van de volgende talen zou je beter willen leren spreken?

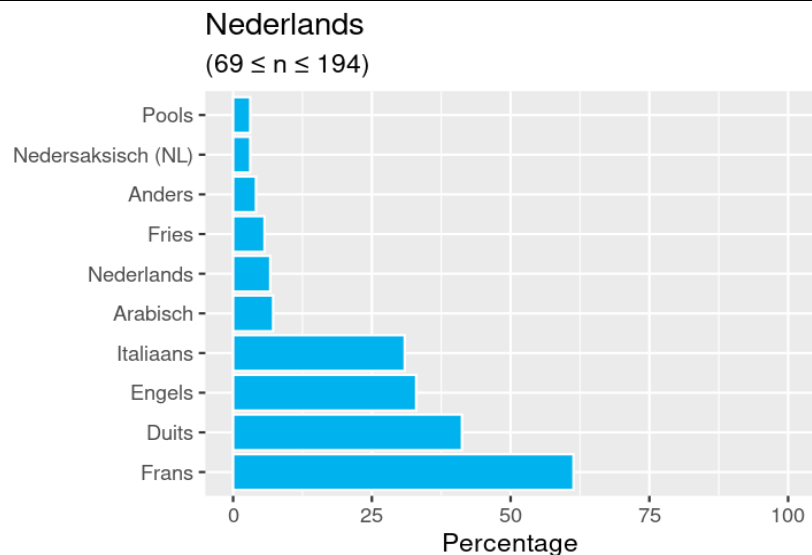
Nederlands
(215 ≤ n ≤ 555)



Frans
(90 ≤ n ≤ 283)

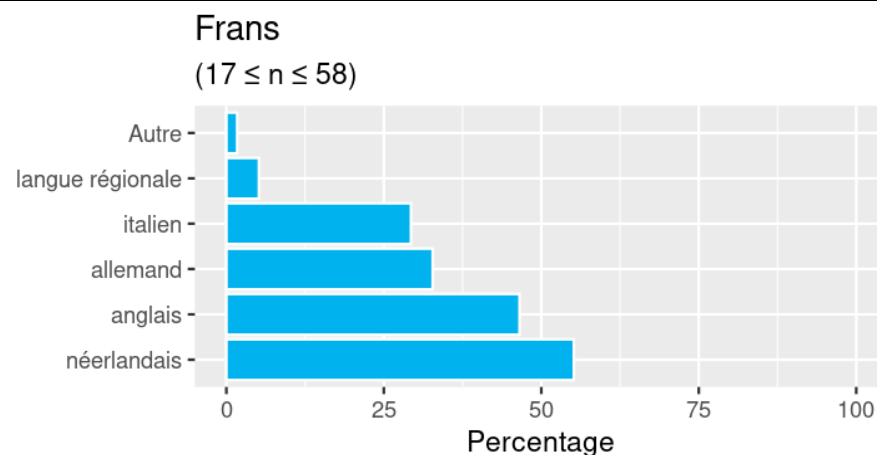


Figuur 2.1.12.a – Stud-NL. Welke van de volgende talen zou je beter willen leren spreken?



Figuur 2.1.12.a – Doc-NL. Welke van de volgende talen zou je beter willen leren spreken?

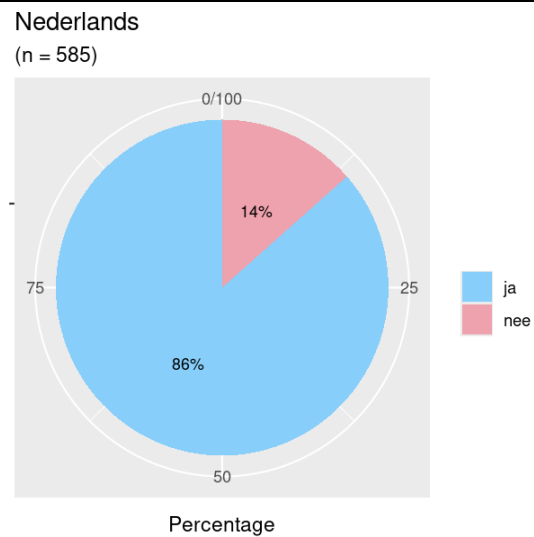
Figuur 2.1.12.a – Stud-Fr. Welke van de volgende talen zou je beter willen leren spreken?



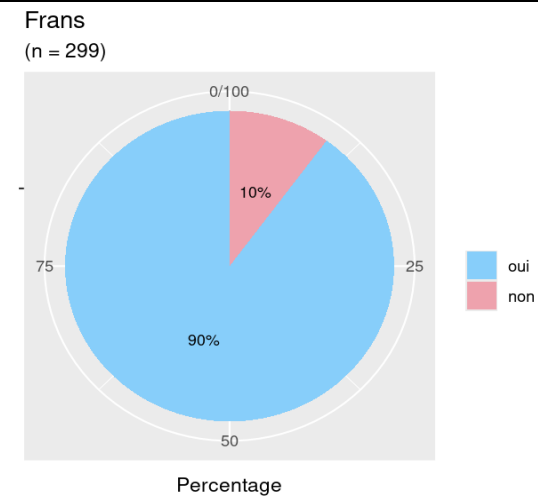
Figuur 2.1.12.a – Doc-Fr. Welke van de volgende talen zou je beter willen leren spreken?

Beter leren spreken van een vreemde taal gaat bij informanten van de Nederlandstalige enquête vooral om het Frans (60-70%) , en bij de Franstalige enquête gaat het om Engels en Nederlands, waar bij de studenten Engels hoger gewenst (ca 60%) is en bij de docenten Nederlands (ca. 60%). Het Duits komt met 40-50% bij de studenten uit de Nederlandse enquête nog voor het Engels. Het Italiaans sluit als vreemde taal nog aan bij de in de Lage Landen gesproken talen (20-30%). De regionale talen, Oost-Europese talen en Arabisch staan relatief laag genoteerd op de wensenlijst.

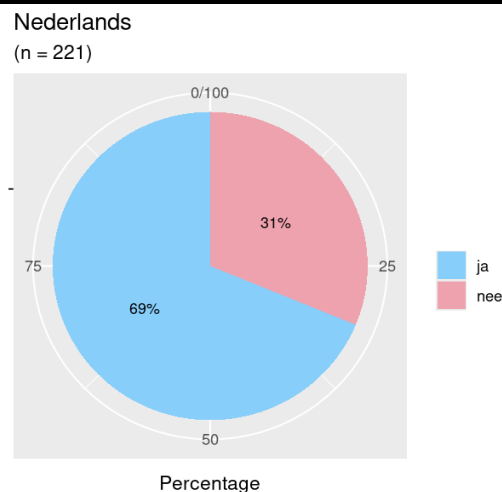
2.1.13. Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren schrijven?



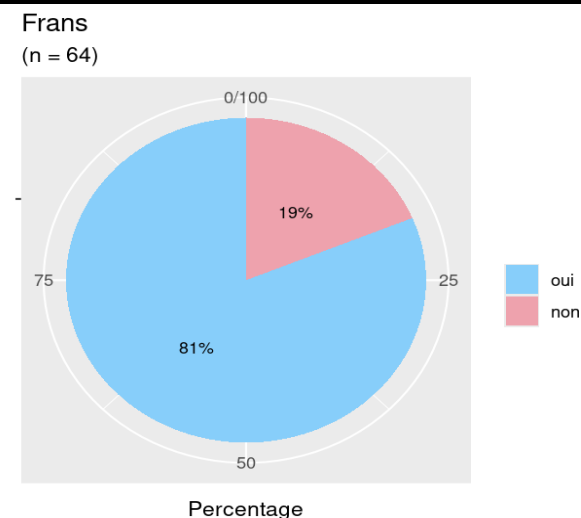
Figuur 2.1.13 – Stud-Nl. Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren schrijven?



Figuur 2.1.13 – Stud-Fr. Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren schrijven?



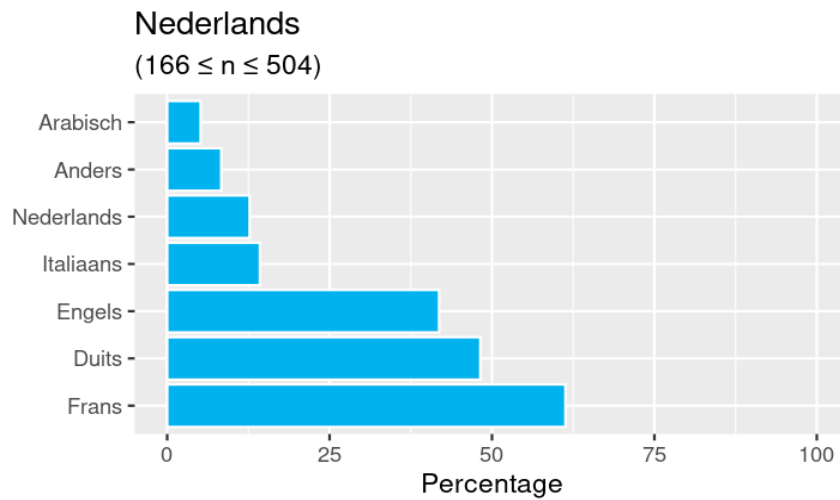
Figuur 2.1.13 – Doc-Nl. Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren schrijven?



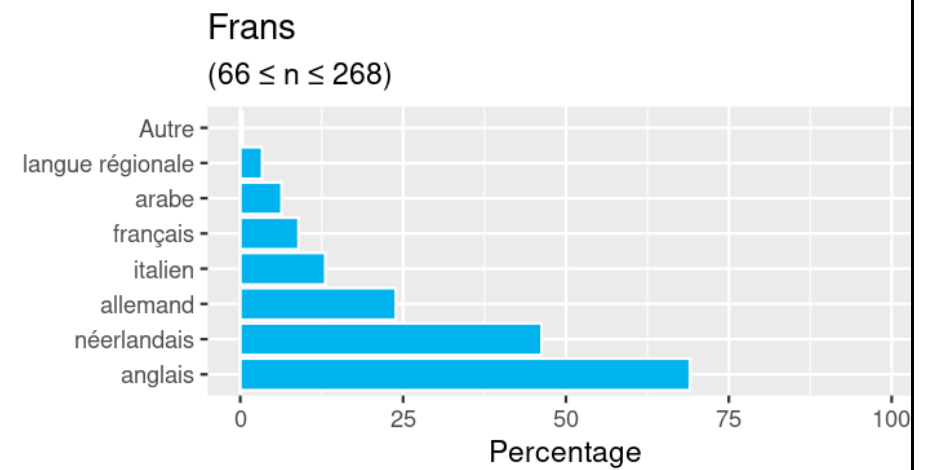
Figuur 2.1.13 – Doc-Fr. Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren schrijven?

De wens naar het beter leren schrijven van een specifieke taal is wel hoog (van 69 tot 90%) maar daarmee lager dan de wens naar het beter leren spreken. Bij de studenten is het verlangen naar een betere schrijfvaardigheid hoger (86% respectievelijk 90%) dan bij de docenten (69% respectievelijk 81%). Hieruit blijkt dat de behoefte in het algemeen bij de informanten van de Nederlandstalige enquête lager is dan bij die van de Franstalige enquête. Conclusie: Er is bij alle vier groepen geen verzadiging van het verlangen bij te leren. Het verschil in de mate waarin kan overigens zowel komen door het als voldoende ingeschatte eigen niveau als doordat er een lagere leergierigheid bestaat bij een groep.

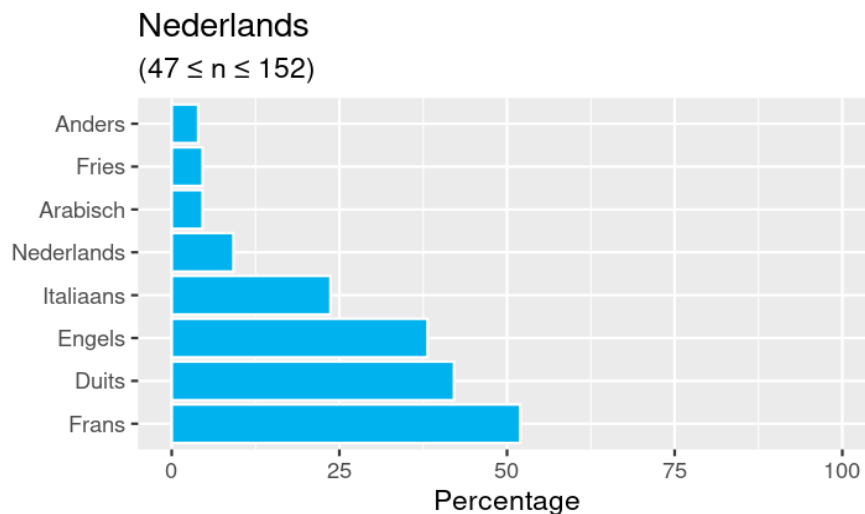
2.1.13.a Welke van de volgende talen zou je beter willen leren schrijven?



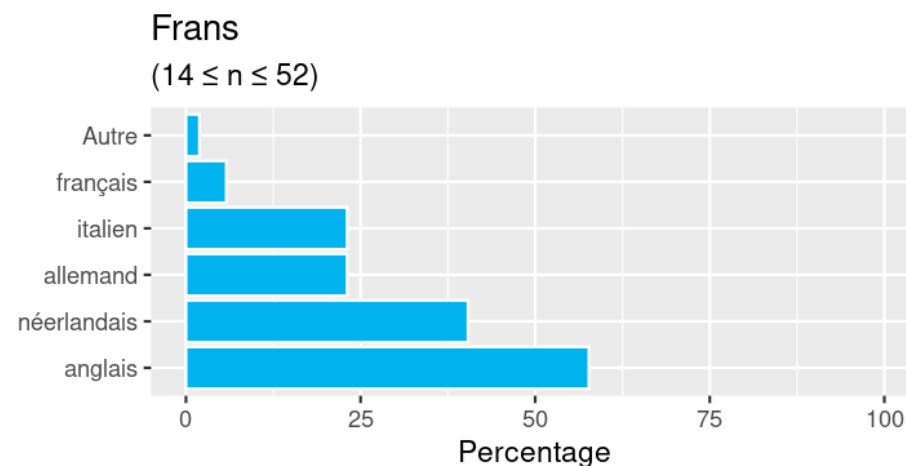
Figuur 2.1.13.a – Stud-Nl. Welke van de volgende talen zou je beter willen leren schrijven?



Figuur 2.1.13.a – Stud-Fr. Welke van de volgende talen zou je beter willen leren schrijven?



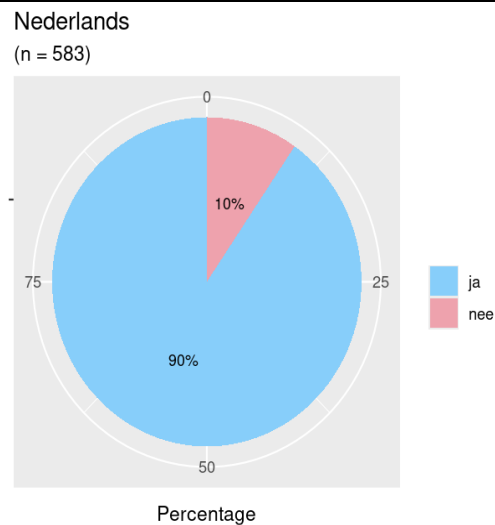
Figuur 2.1.13.a – Doc-NL. Welke van de volgende talen zou je beter willen leren schrijven?



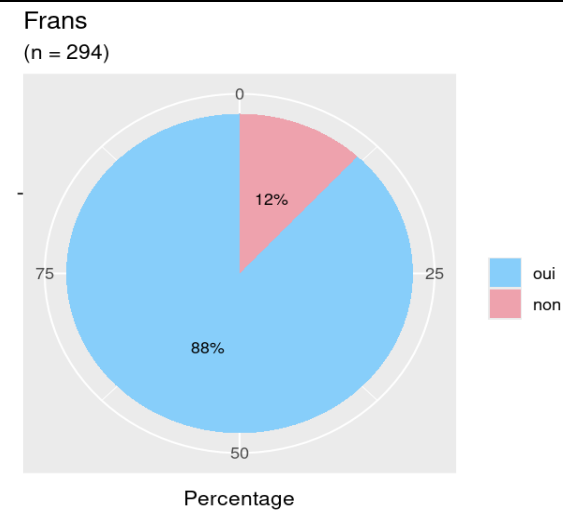
Figuur 2.1.13.a – Doc-Fr. Welke van de volgende talen zou je beter willen leren schrijven?

De antwoorden welke talen men beter wil leren schrijven komen overeen met die over welke men beter wil leren spreken, alleen liggen de percentages bij het spreken net wat hoger. Studenten en docenten van de Nederlandstalige enquête vullen vooral Frans, Duits en Engels in, en van de Franstalige enquête vooral Engels, Nederlands en Duits.

2.1.14 Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren begrijpen (verstaan of lezen)?



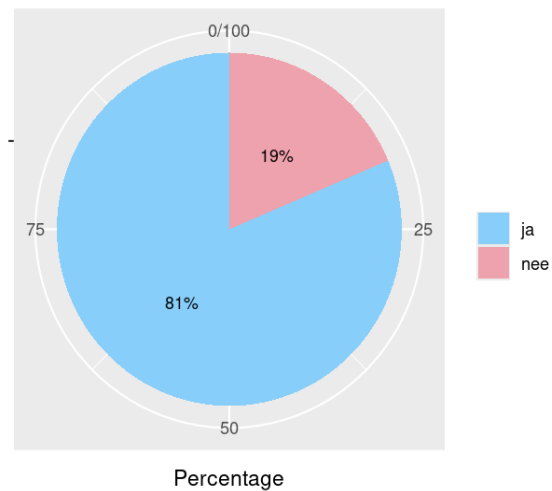
Figuur 2.1.14 – Stud-Nl. Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren begrijpen (verstaan of lezen)?



Figuur 2.1.14 – Stud-Fr. Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren begrijpen (verstaan of lezen)?

Nederlands

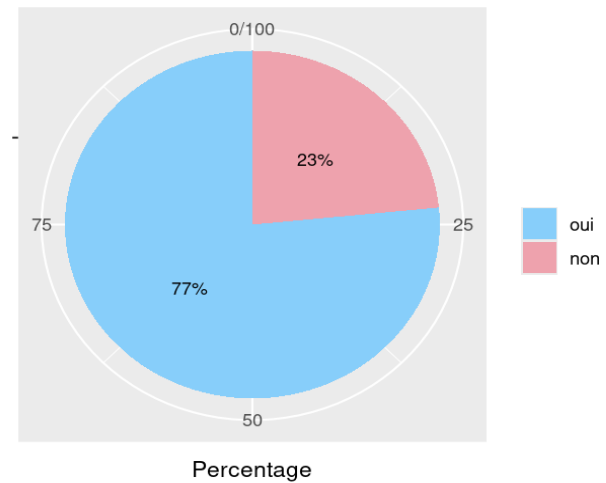
(n = 220)



Figuur 2.1.14 – Doc-Nl. Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren begrijpen (verstaan of lezen)?

Frans

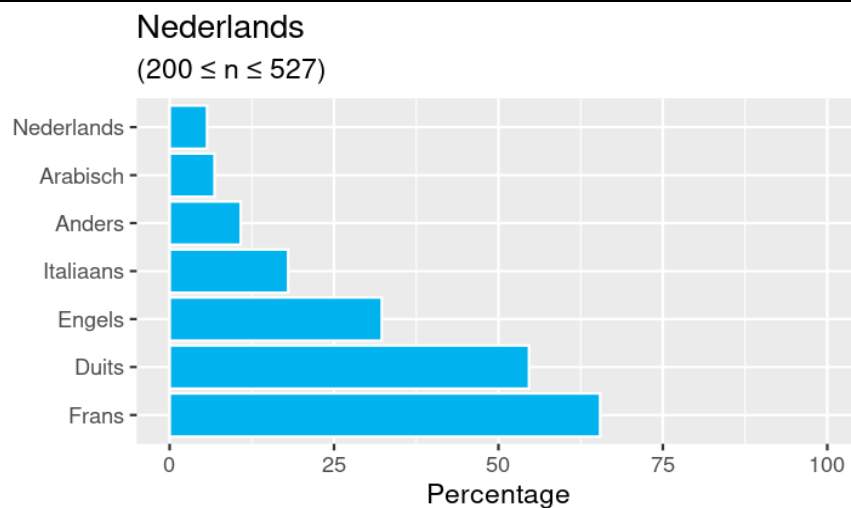
(n = 64)



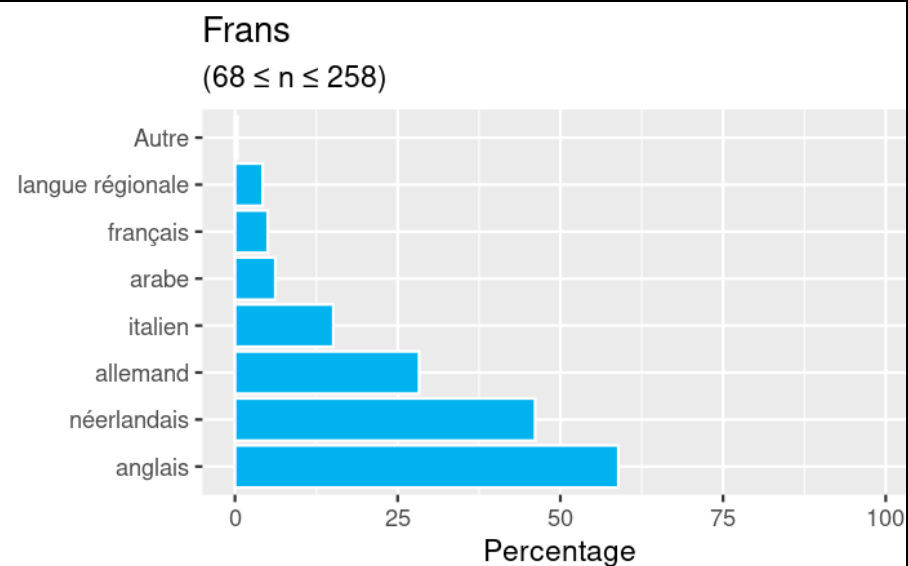
Figuur 2.1.14 – Doc-Fr. Zou je een of meer van de talen die je al kent, beter willen leren begrijpen (verstaan of lezen)?

Net als bij spreken en schrijven bestaat bij verreweg de meeste informanten de wens al beheerste talen nog beter te leren begrijpen, wat dus betekent dat ze (nog) niet tevreden zijn over hun huidige taalniveau.

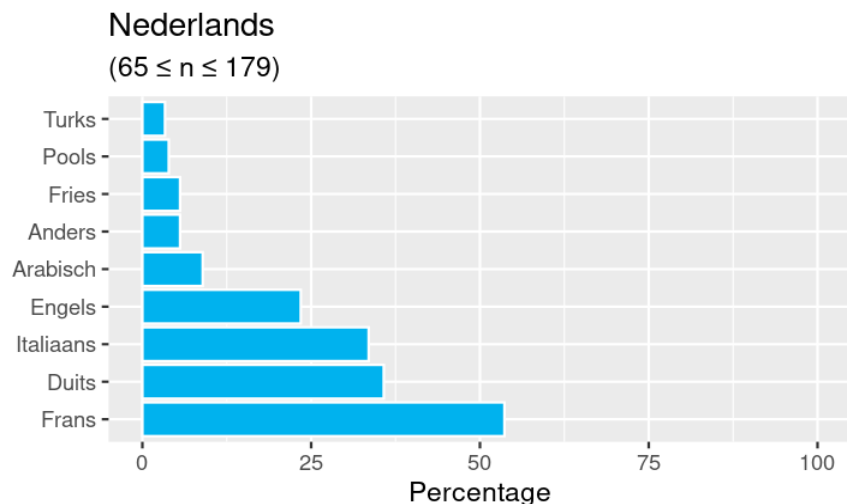
2.1.14.a Welke van de volgende talen zou je beter willen leren begrijpen (verstaan of lezen)?



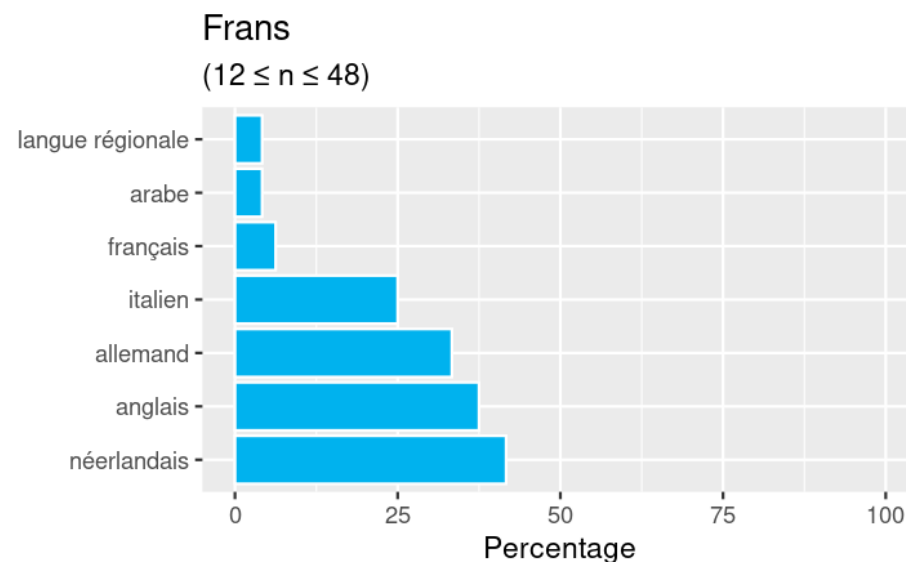
Figuur 2.1.14.a – Stud-Nl. Welke van de volgende talen zou je beter willen leren begrijpen (verstaan of lezen)?



Figuur 2.1.14.a – Stud-Fr. Welke van de volgende talen zou je beter willen leren begrijpen (verstaan of lezen)?



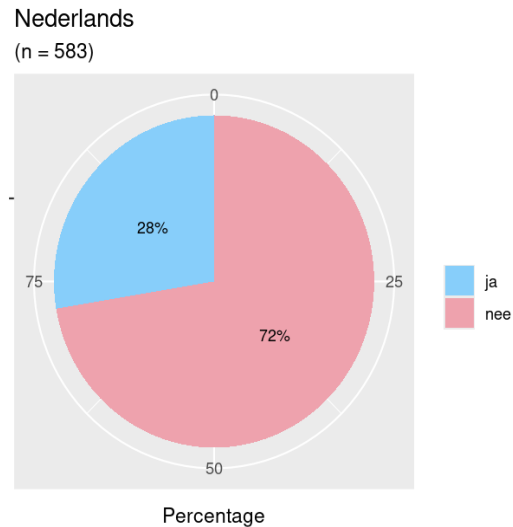
Figuur 2.1.14.a – Doc-Nl. Welke van de volgende talen zou je beter willen leren begrijpen (verstaan of lezen)?



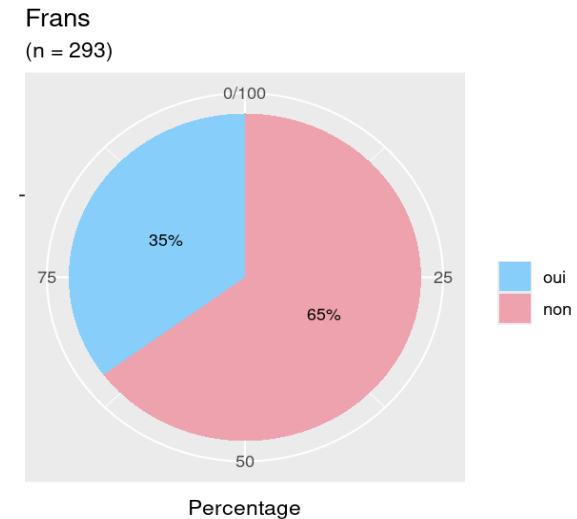
Figuur 2.1.14.a – Doc-Fr. Welke van de volgende talen zou je beter willen leren begrijpen (verstaan of lezen)?

Op de drie vragen naar de wens beter te kunnen spreken, schrijven en begrijpen komt bij alle vier groepen een grote behoefte naar verbetering naar voren, bij de studenten hoger dan bij docenten. Bij de informanten van de Nederlandstalige enquête gaat het vooral om het Frans en bij informanten van de Franstalige enquête om Engels en Nederlands in ongeveer gelijke mate. Het Duits komt bij de Nederlandstalige enquête nog voor het Engels, wat waarschijnlijk betekent dat men redelijk tevreden is over het eigen niveau van het Engels. Het Italiaans sluit als vreemde taal nog aan bij de in de Lage Landen gesproken talen. De regionale talen, Oost-Europese talen en Arabisch staan relatief laag genoteerd op de wensenlijst.

2.1.15 Heb je wel eens een maand of langer in het buitenland gewoond, gestudeerd of gewerkt en welke taal of talen sprak je daar?

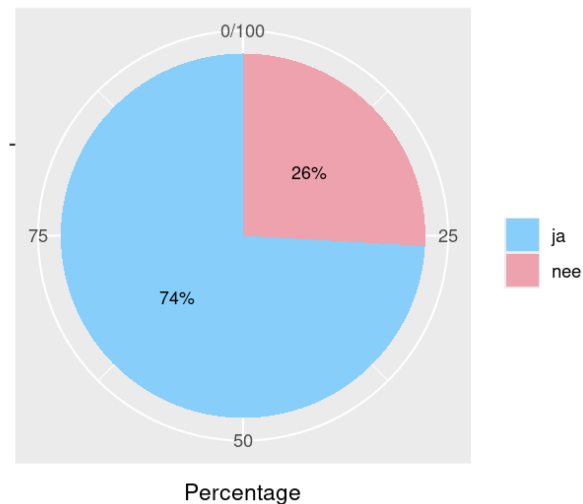


Figuur 2.1.15 – Stud-Nl. Heb je wel eens een maand of langer in het buitenland gewoond, gestudeerd of gewerkt?



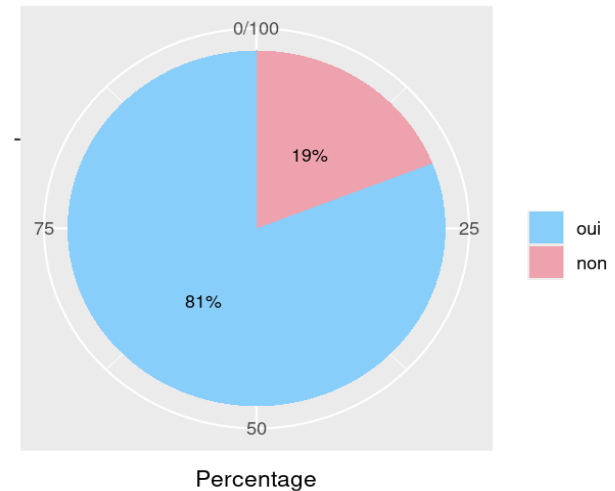
Figuur 2.1.15 – Stud-Fr. Heb je wel eens een maand of langer in het buitenland gewoond, gestudeerd of gewerkt?

Nederlands
(n = 220)



Figuur 2.1.15 – Doc-Nl. Heb je wel eens een maand of langer in het buitenland gewoond, gestudeerd of gewerkt?

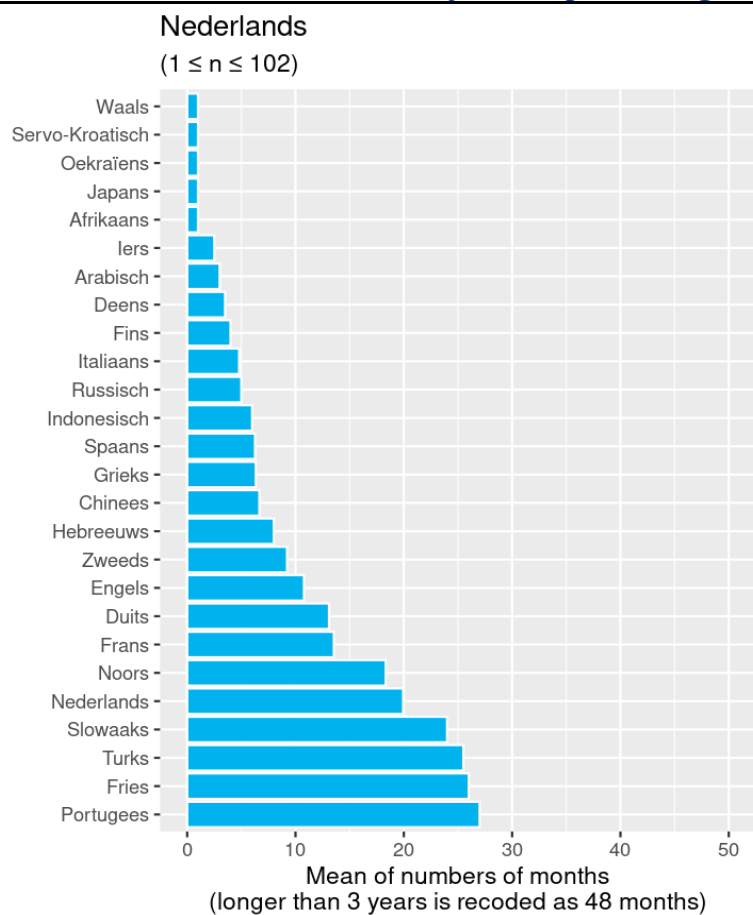
Frans
(n = 63)



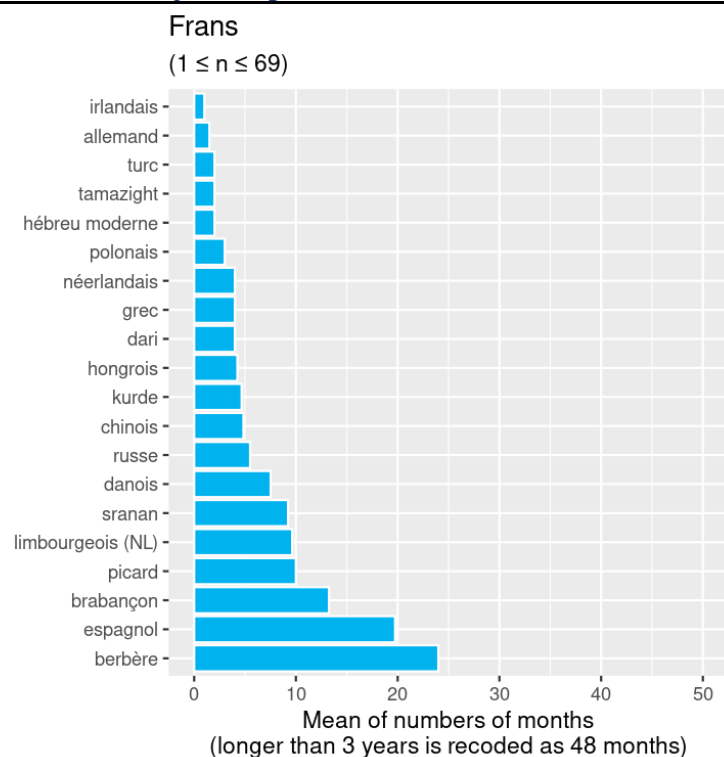
Figuur 2.1.15 – Doc-Fr. Heb je wel eens een maand of langer in het buitenland gewoond, gestudeerd of gewerkt?

Globaal hebben studenten weinig in het buitenland verkeerdt (28 en 35%) in vergelijking met docenten, van wie juist de meerderheid weleens voor langere tijd elders heeft gewoond (74 en 81%).

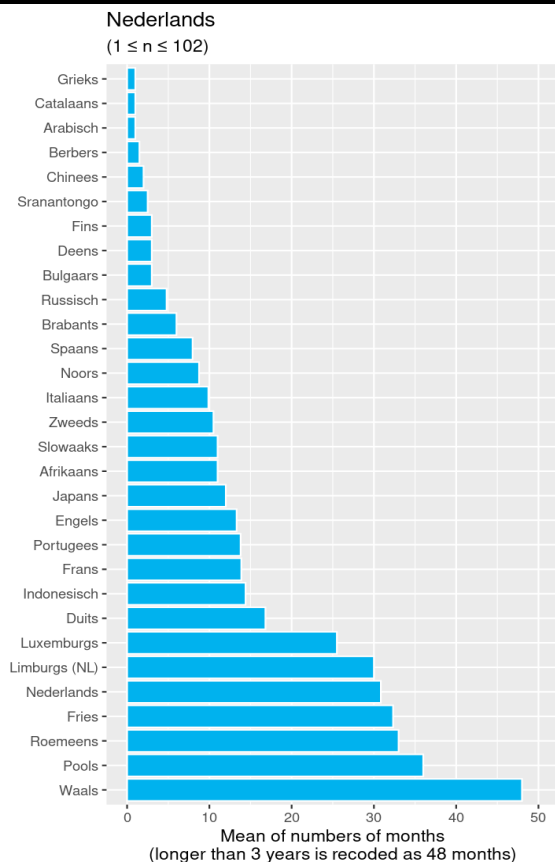
2.1.15.a Geef voor de taal/talen die je daar sprak aan gedurende hoeveel maanden je die sprak



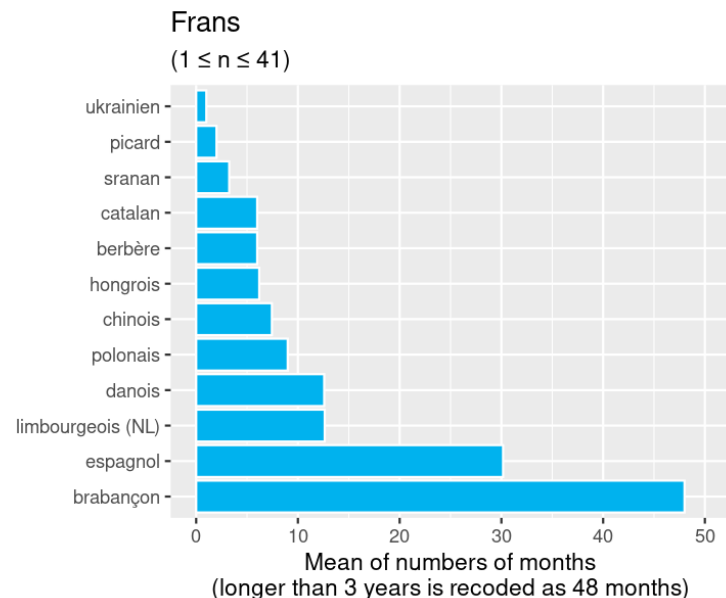
Figuur 2.1.15.a – Stud-Nl. Geef voor de taal/talen die je daar sprak aan gedurende hoeveel maanden je die sprak



Figuur 2.1.15.a – Stud-Fr. Geef voor de taal/talen die je daar sprak aan gedurende hoeveel maanden je die sprak



Figuur 2.1.15.a – Doc-NL. Geef voor de taal/talen die je daar sprak aan gedurende hoeveel maanden je die sprak



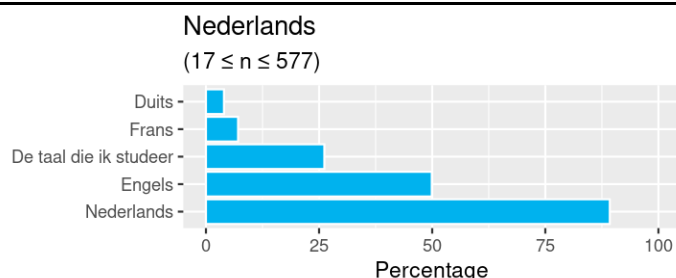
Figuur 2.1.15.a – Doc-Fr. Geef voor de taal/talen die je daar sprak aan gedurende hoeveel maanden je die sprak

De vraag welke talen men in het buitenland sprak en hoe lang, wordt voor alle vier de groepen heel divers beantwoord, waarbij vooral in het oog springt dat het bij de Nederlandstalige enquête – behalve Nederlands – niet om de grote nationale talen gaat maar om de regionale talen (Fries, Waals, Limburgs) en Oost-Europese talen (Pools, Roemeens, Turks). Bij de Franstalige enquête vallen het Brabants, Berbers en Spaans op.

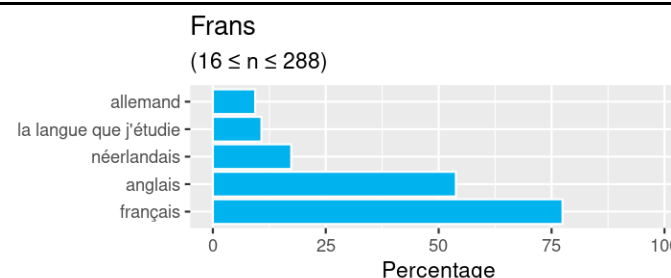
2.2 Voertaal in het hoger onderwijs

Met de acht vragen en vier subvragen die in deze paragraaf besproken worden, peilen we naar de voertaal of voertalen die gebruikt worden tijdens de hogere studie van de informanten. Daarnaast wordt hier gekeken naar hun tevredenheid over de kwaliteit van de voertalen en hun voorkeur voor bepaalde talen. In de voorgaande paragrafen hebben we al gezien dat er voor Engels een hoge vaardigheid wordt gerapporteerd en een hoge waardering bestaat. Daarom zijn we speciaal geïnteresseerd in hoe zij de rol van het Engels in het hoger onderwijs zien. Dit deel van de enquête is alleen voorgelegd aan de studenten.

2.2.1 Welke taal of talen zijn/waren de voertaal tijdens je studie aan het hoger onderwijs?



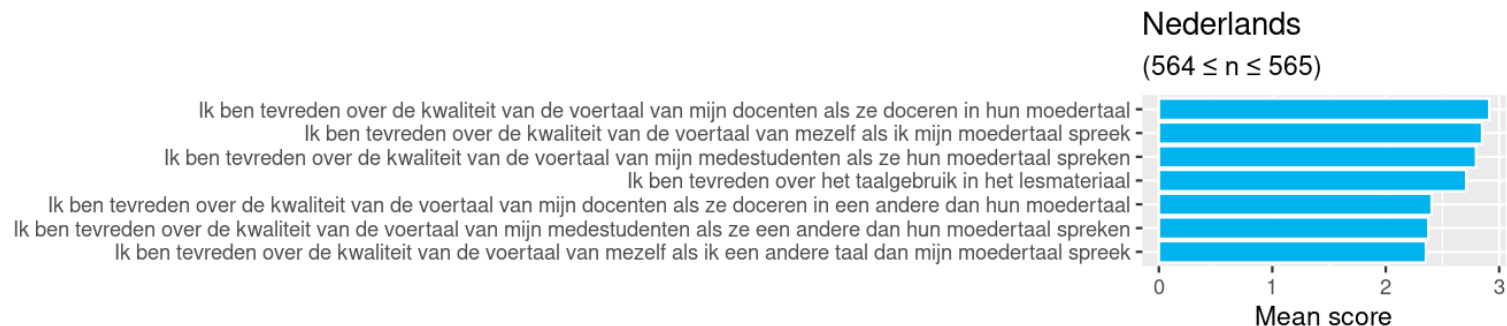
Figuur 2.2.1 – Stud-Nl Welke taal of talen zijn/waren de voertaal tijdens je studie aan het hoger onderwijs?



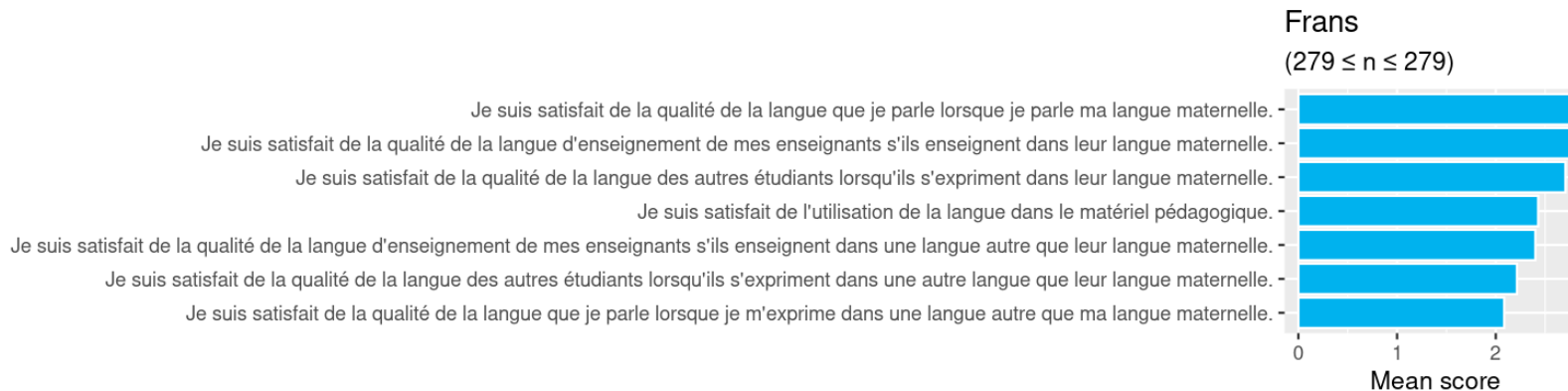
Figuur 2.2.1 – Stud-Fr Welke taal of talen zijn/waren de voertaal tijdens je studie aan het hoger onderwijs?

De eigen moedertaal is voor het merendeel van de studenten de voertaal van hun studie: rond de 89% het Nederlands voor de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst hebben ingevuld en ongeveer 77% het Frans voor de studenten die de Franstalige vragenlijst hebben ingevuld. Voor beide groepen scoort het Engels rond de 50%. Het Nederlands is vaker de voertaal voor de Franstalige studenten (ongeveer 17%) dan dat het Frans de voertaal is voor de Nederlandstalige studenten (ongeveer 8%). Duits is vaker de voertaal voor de Franstaligen dan voor de Nederlandstaligen, wat gezien de aanwezigheid van een Duitstalig gebied (Oostkantons) in Wallonië een logische uitkomst is.

2.2.2 Hoe tevreden ben je over de kwaliteit van de voertaal of voertalen tijdens je studie aan het hoger onderwijs?



Figuur 2.2.2 – Stud-NI Hoe tevreden ben je over de kwaliteit van de voertaal of voertalen tijdens je studie aan het hoger onderwijs?



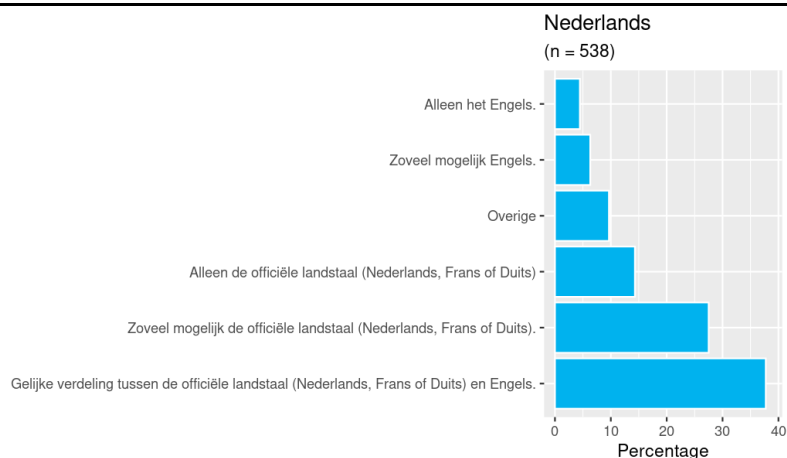
Figuur 2.2.2 – Stud-Fr Hoe tevreden ben je over de kwaliteit van de voertaal of voertalen tijdens je studie aan het hoger onderwijs?

De scores liepen van 1 (= helemaal niet), via 2 (= een beetje), naar 3 (= veel). De studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden, kennen hoge scores van tevredenheid (bijna de maximale score van 3) toe aan de kwaliteit van de voertaal van de docenten als ze doceren in de moedertaal, de kwaliteit van hun eigen moedertaal en de kwaliteit van de moedertaal van medestudenten. Een iets lagere score geven ze aan het taalgebruik in lesmateriaal. Over de andere aspecten van de voertaal (kwaliteit van de voertaal van docenten als ze in een andere taal doceren, kwaliteit van de voertaal van medestudenten als ze een andere taal spreken en de kwaliteit van hun eigen taalgebruik als ze een andere taal spreken) is de tevredenheid iets lager maar nog steeds hoger dan de op een na hoogste score.

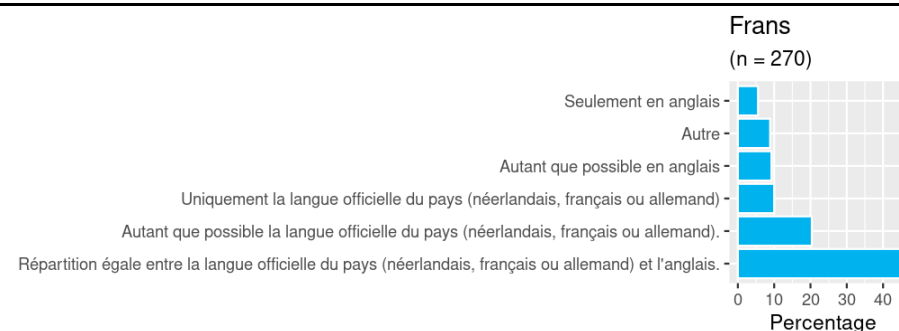
Ook de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden, kennen hoge scores van tevredenheid (bijna de maximale score) toe aan de kwaliteit van hun eigen moedertaal, de kwaliteit van de voertaal van de docenten als ze doceren in de moedertaal en de kwaliteit van de moedertaal van medestudenten. Evenals de studenten die de Nederlandstalige enquête invulden, geven ze een iets lagere score aan het taalgebruik in lesmateriaal. De kwaliteit van de voertaal van docenten als ze in een andere taal doceren scoort ook iets lager. Minder tevreden zijn de studenten die de Franstalige enquête invulden over de kwaliteit van de voertaal van medestudenten als ze een andere taal spreken en de kwaliteit van hun eigen taalgebruik als ze een andere taal spreken, maar de mate van tevredenheid is nog steeds hoger dan de op een na hoogste score. Toch hebben we al bij 2.1.12, 2.1.13 en 2.1.14 gezien dat er bij alle vier deelgroepen nog geen verzadiging van het verlangen bij te leren bestaat.

Algemene conclusie: De resultaten van beide groepen studenten komen in sterke mate overeen en over het algemeen is de mate van tevredenheid over de kwaliteit van de voertaal/-talen hoog.

2.2.3 Welke voertaal of voertalen zou je in jouw opleiding het liefst gebruiken?



Figuur 2.2.3 – Stud-Nl Welke voertaal of voertalen zou je in jouw opleiding het liefst gebruiken?

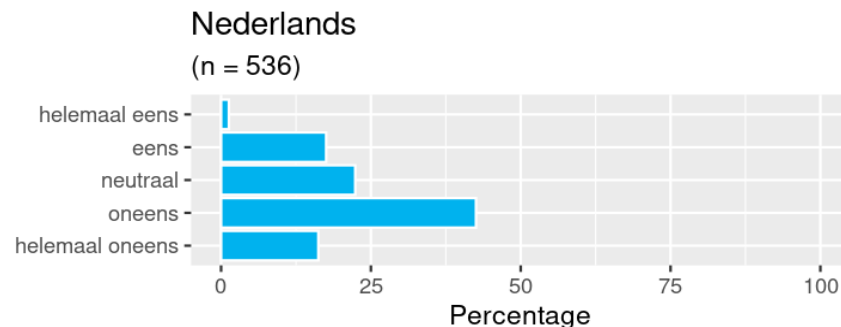


Figuur 2.2.3 – Stud-Fr Welke voertaal of voertalen zou je in jouw opleiding het liefst gebruiken?

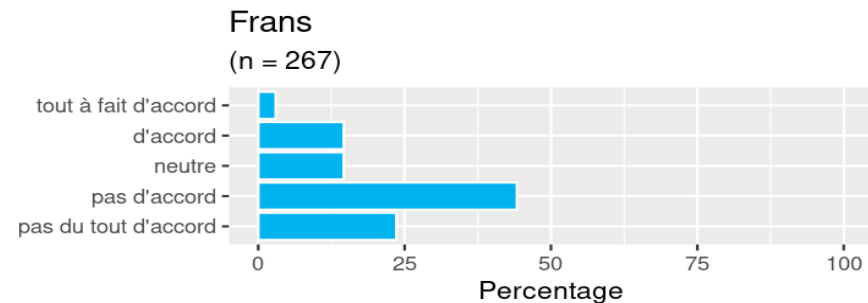
Zowel de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden (tussen de 35 en 40%) als de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden (tussen de 45 en 50%) willen het liefst een gelijke verdeling tussen de officiële landstaal en het Engels, hoewel deze wens bij de tweede groep wel iets sterker is dan bij de eerste. Een hoog percentage van beide groepen (tussen de 25 en 30% van de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden en 20% van de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden) verkiest zoveel mogelijk het gebruik van de officiële landstaal als voertaal. Op de derde plaats staat het gebruik van alleen de officiële landstaal (15% van de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden en 10% van de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden). De keuze voor alleen het Engels of zoveel mogelijk Engels scoort bij beide groepen laag (minder dan 10%).

Algemene conclusie: de wens om zoveel mogelijk of zelfs uitsluitend de officiële landstaal te gebruiken in de opleiding is iets sterker bij de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden dan bij de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden. De wens om de eigen landstaal in eenzelfde mate als het Engels te gebruiken is bij beide groepen sterk aanwezig en men is er allesbehalve voorstander van om alleen het Engels te gebruiken.

2.2.4 Wat vind je van de stelling: “Over 20 jaar is in het hoger onderwijs het Nederlands/Frans/Duits in ons land helemaal vervangen door het Engels?”



Figuur 2.2.4 – Stud-Nl Wat vind je van de stelling: “Over 20 jaar is in het hoger onderwijs het Nederlands/Frans/Duits in ons land helemaal vervangen door het Engels?”

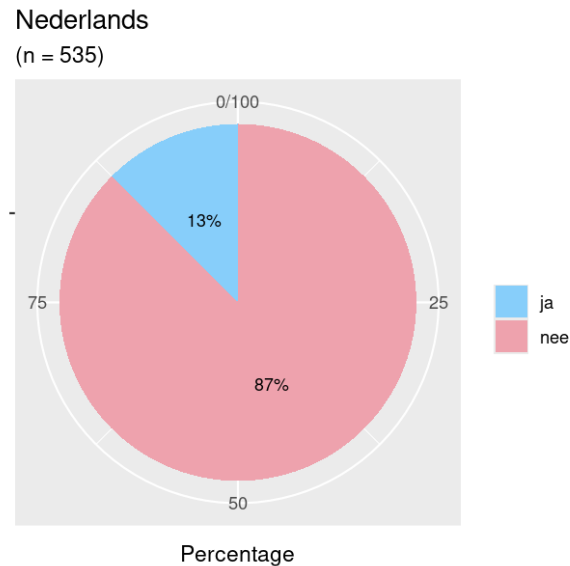


Figuur 2.2.4 – Stud-Fr Wat vind je van de stelling: “Over 20 jaar is in het hoger onderwijs het Nederlands/Frans/Duits in ons land helemaal vervangen door het Engels?”

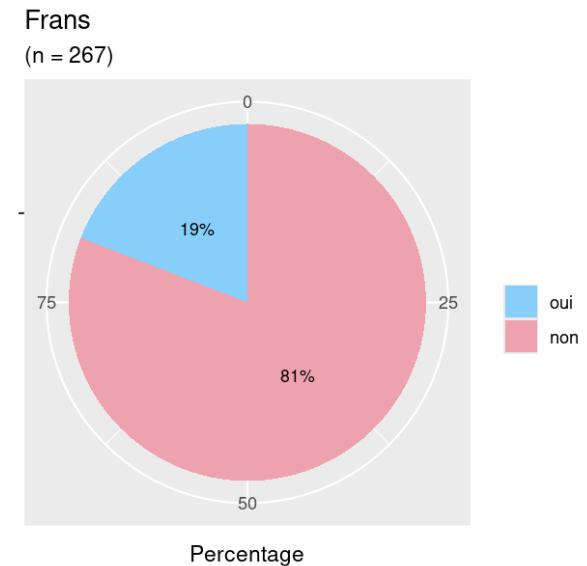
Van de studenten, zowel die de Nederlandstalige vragenlijst invulden als die de Franstalige vragenlijst invulden, is de meerderheid het (helemaal) oneens met de stelling dat de nationale talen door het Engels zouden zijn vervangen (respectievelijk 60% en 70%). Een veel kleiner percentage is het hier (helemaal) eens: 19 % van de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden en bijna 18% van de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden. Een bijna even klein percentage oordeelde bij beide groepen neutraal, respectievelijk 22 en 14%.

Algemene conclusie: Uit de voorgaande vraag bleek dat men er absoluut geen voorstander van was om alleen nog Engels te gebruiken als voertaal in de eigen studie, en het merendeel van de studenten denkt ook niet dat het Engels over 20 jaar de enige voertaal zal zijn in het hoger onderwijs.

2.2.5 Stel dat de stelling uitkomt en over 20 jaar Engels de enige voertaal is in het hoger onderwijs, vind je dat dan een goede ontwikkeling?



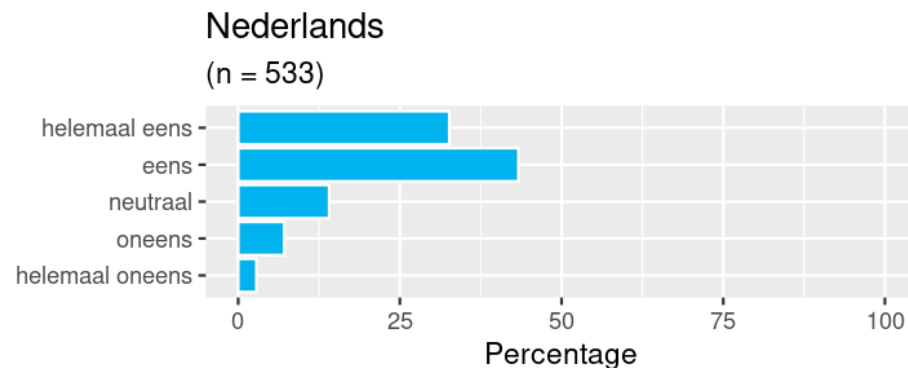
Figuur 2.2.5 – Stud-NI Stel dat de stelling uitkomt en over 20 jaar Engels de enige voertaal is in het hoger onderwijs, vind je dat dan een goede ontwikkeling?



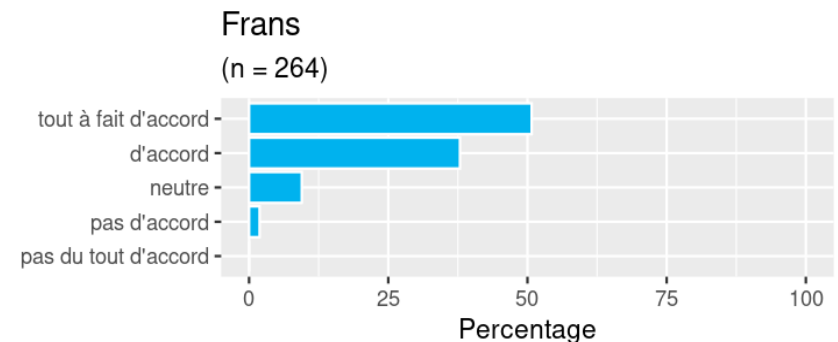
Figuur 2.2.5 – Stud-Fr Stel dat de stelling uitkomt en over 20 jaar Engels de enige voertaal is in het hoger onderwijs, vind je dat dan een goede ontwikkeling?

De negatieve verwachting over de vervanging van de nationale taal door het Engels in de komende twee decennia komt overeen met een sterke afwijzing als dat wel het geval zou zijn. Bij beide groepen vindt het merendeel (tussen 80 en 90%) dat geen goede ontwikkeling. Slechts een klein percentage van de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden (13%) en die de Franstalige vragenlijst invulden (19%) vindt dit wel een goede ontwikkeling.

2.2.6 Wat vind je van de stelling: “Er moet in het onderwijs speciale aandacht besteed worden aan het feit dat meerdere talen in de samenleving gebruikt worden en hoe je daarmee omgaat?”



Figuur 2.2.6 – Stud-Nl Wat vind je van de stelling: “Er moet in het onderwijs speciale aandacht besteed worden aan het feit dat meerdere talen in de samenleving gebruikt worden en hoe je daarmee omgaat?”

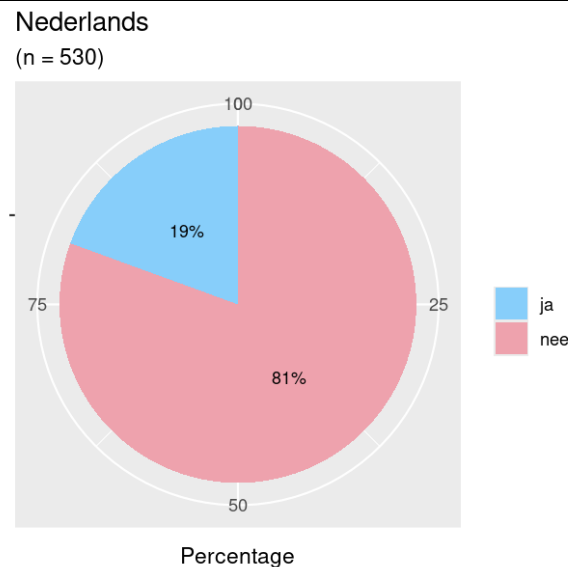


Figuur 2.2.6 – Stud-Fr Wat vind je van de stelling: “Er moet in het onderwijs speciale aandacht besteed worden aan het feit dat meerdere talen in de samenleving gebruikt worden en hoe je daarmee omgaat?”

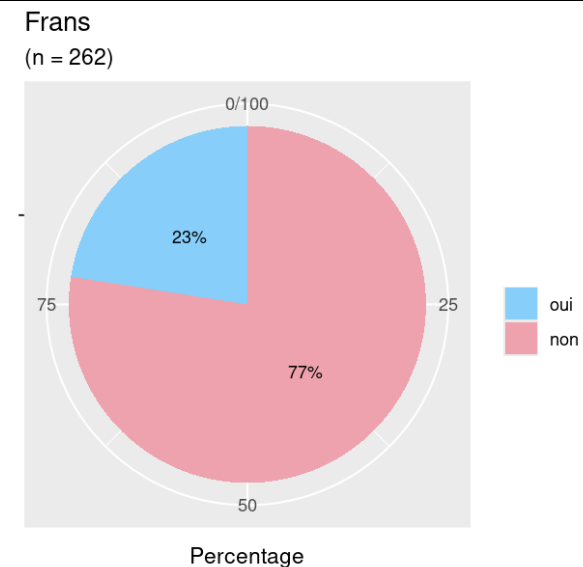
Bij beide groepen studenten is men het grotendeels (helemaal) eens met de stelling dat er speciale aandacht wordt besteed aan meertaligheid en de omgang ermee (ongeveer 75% van de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden en 89% van de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden). Van de eerste groep staat een groter aandeel neutraal tegenover deze stelling, terwijl ook een aanzienlijk groter aandeel het (helemaal) oneens is met deze stelling. Over het algemeen hechten de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden dus meer waarde aan het belang van bewustzijn over meertaligheid in de samenleving.

2.2.7 Maak je in het kader van je studie gebruik van luistertaal, waarbij alle aanwezigen in hun eigen moedertaal of voorkeurstaal spreken?

Zie 2.4.4 en 2.4.5 voor gebruik van luistertaal in andere situaties.



Figuur 2.2.7 – Stud-Nl Maak je in het kader van je studie gebruik van luistertaal, waarbij alle aanwezigen in hun eigen moedertaal of voorkeurstaal spreken?



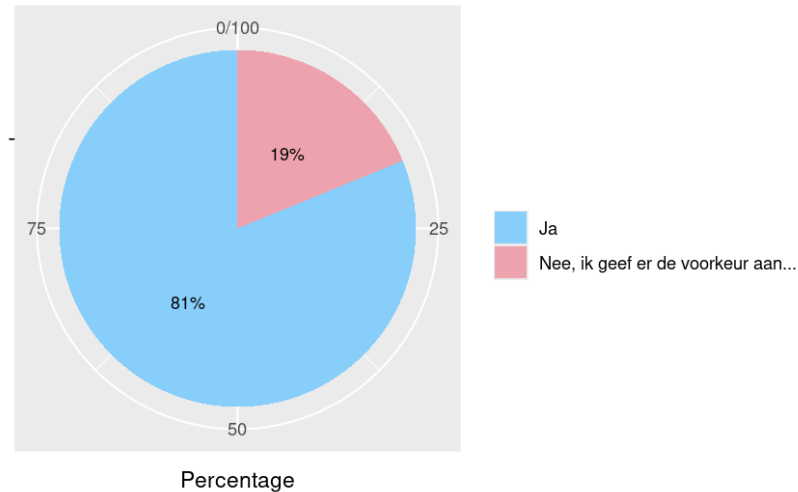
Figuur 2.2.7 – Stud-Fr Maak je in het kader van je studie gebruik van luistertaal, waarbij alle aanwezigen in hun eigen moedertaal of voorkeurstaal spreken?

Het merendeel van de studenten maakte geen gebruik van luistertaal tijdens hun studie. Van de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden gebruikte een iets groter deel (23%) luistertaal dan van de Nederlandstalige vragenlijst invulden (19%).

Door beide groepen werd de eigen moedertaal het vaakst gecombineerd met Engels bij het gebruik van luistertaal. Door de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden, werden daarna ook de combinaties Nederlands met Frans en Frans met Engels gebruikt, en door de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden de combinaties Nederlands met Frans en Nederlands met Engels.

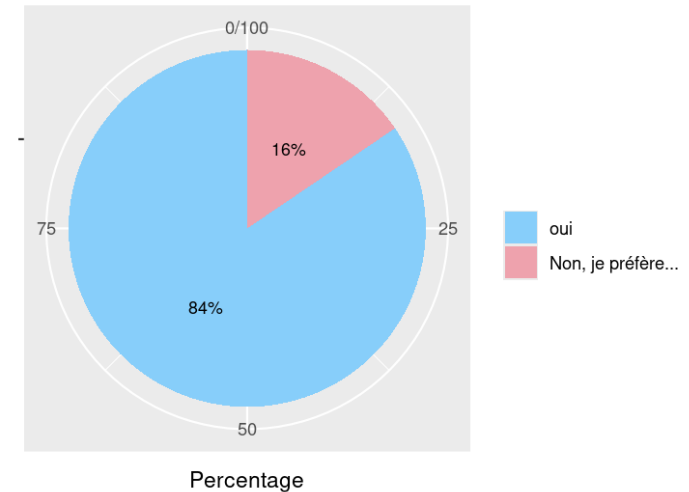
2.2.7.b Vind je dat een goede manier om onderling met elkaar te communiceren?

Nederlands
(n = 101)



Figuur 2.2.7.b – Stud-Nl Vind je dat een goede manier om onderling met elkaar te communiceren?

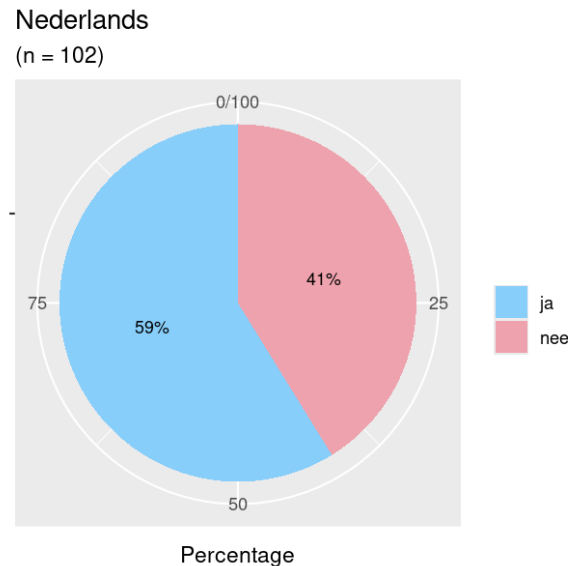
Frans
(n = 58)



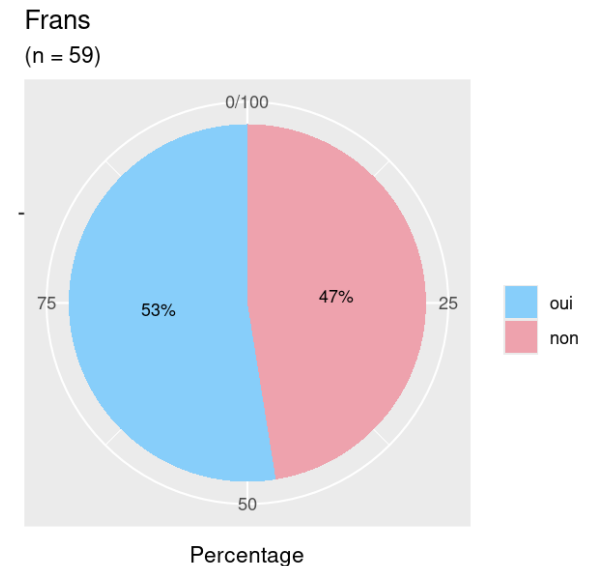
Figuur 2.2.7.b – Stud-Fr Vind je dat een goede manier om onderling met elkaar te communiceren?

Een ongeveer even groot percentage van de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden (81%) als van de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden (84%), vindt luistertaal een goede manier van communicatie. Slechts een minderheid (respectievelijk 19% en 16%) geeft de voorkeur aan een andere manier van communicatie.

2.2.7.c Gebruik je luistertaal tijdens de colleges of lessen?



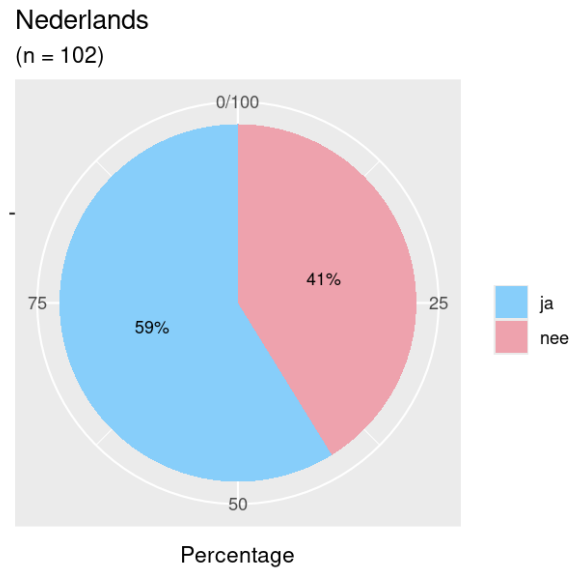
Figuur 2.2.7.c – Stud-Nl Gebruik je luistertaal tijdens de colleges of lessen?



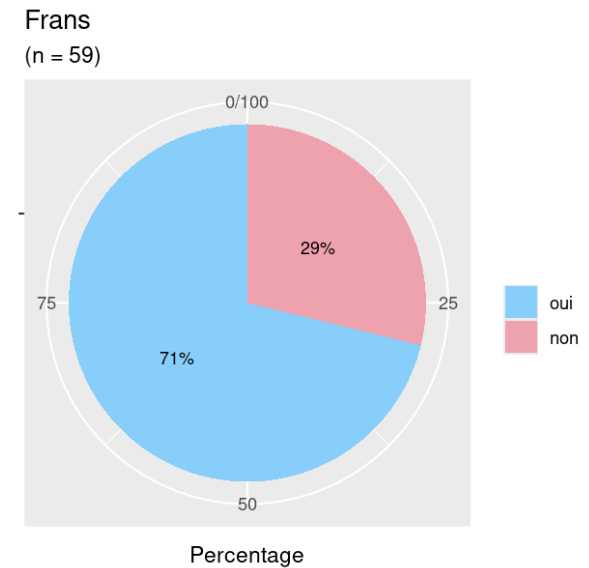
Figuur 2.2.7.c – Stud-Fr Gebruik je luistertaal tijdens de colleges of lessen?

Luistertaal wordt ongeveer evenveel gebruikt door de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden (59%) als door de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden (53%) tijdens de colleges of lessen. Het aandeel studenten dat wel luistertaal gebruikt tijdens de lessen is iets groter dan het aandeel dat het niet gebruikt, maar er is – zeker voor de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden – wel bijna een fifty-fifty-verdeling.

2.2.7.d Gebruik je luistertaal buiten de colleges of lessen met medestudenten?



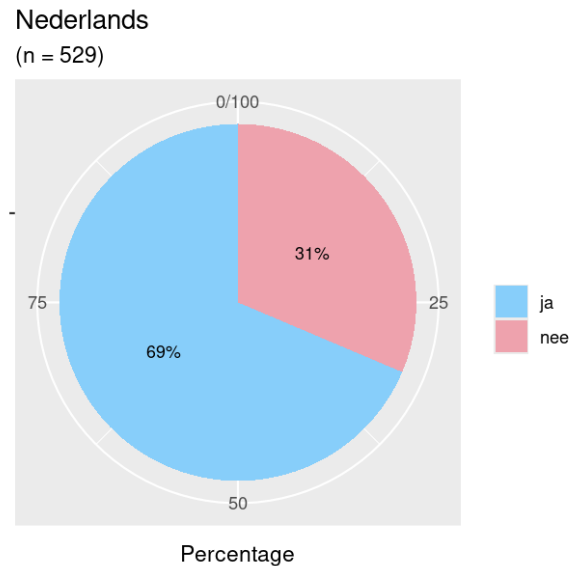
Figuur 2.2.7.d – Stud-Nl Gebruik je luistertaal buiten de colleges of lessen met medestudenten?



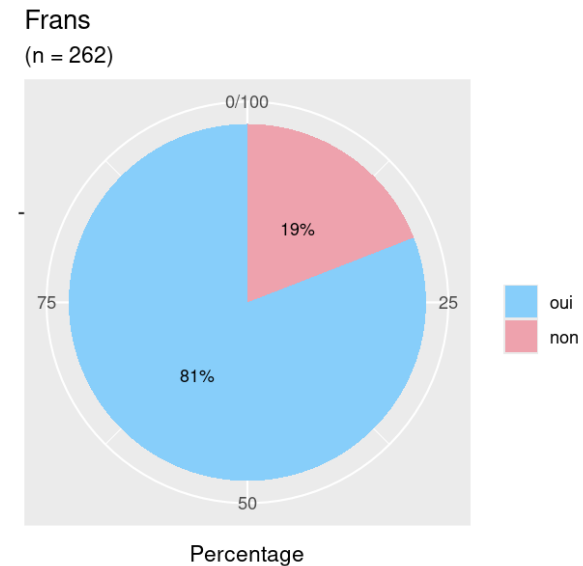
Figuur 2.2.7.d – Stud-Fr Gebruik je luistertaal buiten de colleges of lessen met medestudenten?

Het aantal studenten dat tijdens colleges met medestudenten luistertaal gebruikt is aanzienlijk hoger bij de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden (71%) dan bij de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden (59%).

2.2.8 Vind je dat internationale studenten de officiële landstaal (Nederlands, Frans of Duits) van het land waar ze komen studeren, enigszins moeten leren spreken?



Figuur 2.2.8 – Stud-Nl Vind je dat internationale studenten de officiële landstaal (Nederlands, Frans of Duits) van het land waar ze komen studeren, enigszins moeten leren spreken?



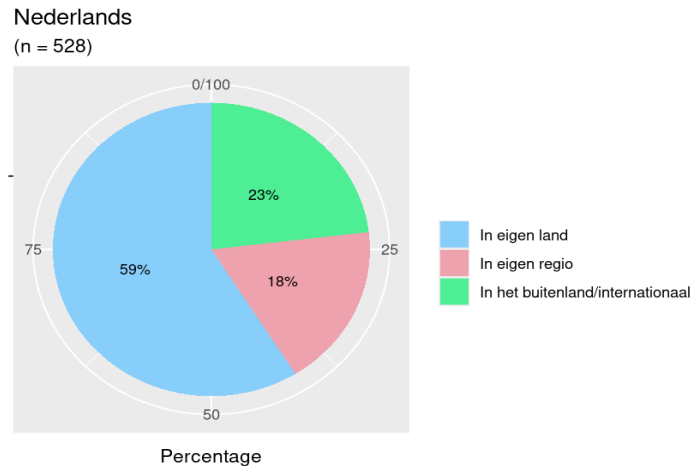
Figuur 2.2.8 – Stud-Fr Vind je dat internationale studenten de officiële landstaal (Nederlands, Frans of Duits) van het land waar ze komen studeren, enigszins moeten leren spreken?

De studenten die de Franstalige vragenlijst invulden, hechten er opvallend meer (81%) belang aan dat internationale studenten de officiële landstaal leren spreken dan de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden (69%). Deze visie vertaalt zich echter niet in hun gedrag met betrekking tot luistertaal (zie 2.2.7.d), aangezien de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden, aangeven meer luistertaal te gebruiken met medestudenten dan de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden.

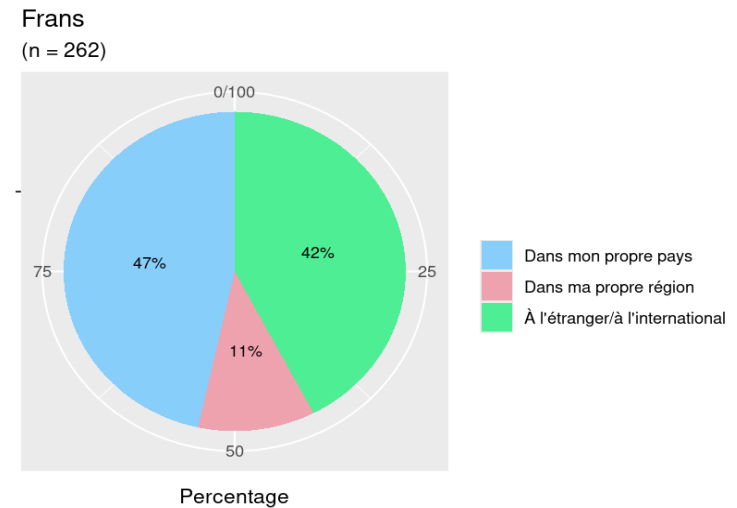
2.3 Verwachtingen rond nut en noodzaak van talen in toekomstige werkomgeving/beroep

In de vragenlijst werden vier vragen en twee subvragen gesteld over het nut en de noodzaak van de beheersing van (andere) talen in de (toekomstige) werkomgeving.

2.3.1 Waar denk je dat je toekomstige werkomgeving zal zijn na het behalen van je diploma?

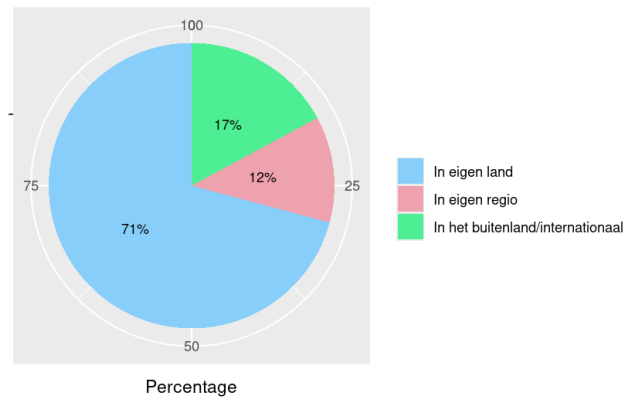


Figuur 2.3.1 – Stud-Nl Waar denk je dat je toekomstige werkomgeving zal zijn na het behalen van je diploma?



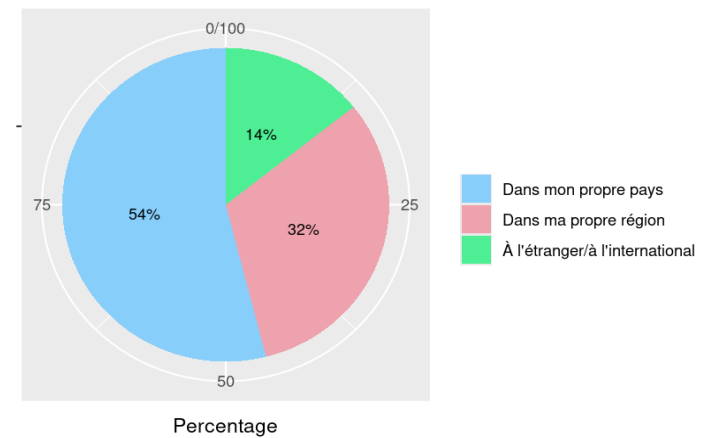
Figuur 2.3.1 – Stud-Fr Waar denk je dat je toekomstige werkomgeving zal zijn na het behalen van je diploma?

Nederlands
(n = 216)



Figuur 2.3.1 – Doc-Nl Waar denk je dat je toekomstige werkomgeving zal zijn na het behalen van je diploma?

Frans
(n = 63)

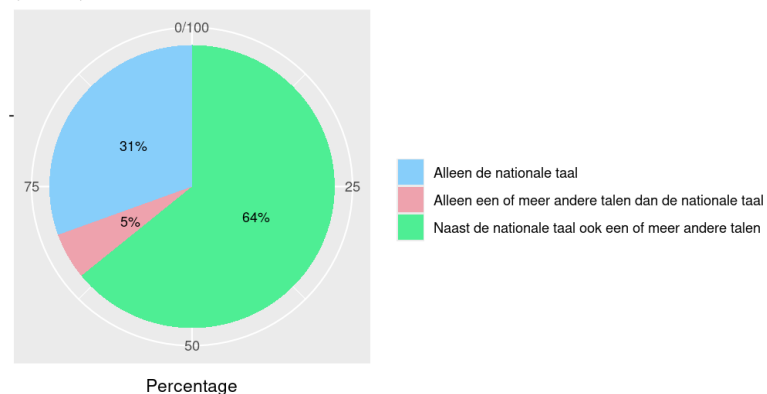


Figuur 2.3.1 – Doc-Fr Waar denk je dat je toekomstige werkomgeving zal zijn na het behalen van je diploma?

In hoeverre staat de gemeten vaardigheid en taalhouding in verband met het te verwachten gebruik in een mogelijke toekomstige werkomgeving? De meerderheid van de studenten en de docenten verwacht een baan te krijgen in het eigen land of de eigen regio, maar de verwachtingen omtrent werk in het buitenland verschillen nogal: meer studenten dan docenten verwachten een internationale baan, waarschijnlijk omdat docenten al een baan hebben. De studenten die de Nederlandstalige enquête hebben ingevuld verwachten minder dat ze werk zullen krijgen in het buitenland: 23% tegenover 42% van de studenten die dit met de Franstalige enquête hebben gedaan.

2.3.2 Is de beheersing van een specifieke taal verplicht voor je beroepsuitoefening?

Nederlands
(n = 527)



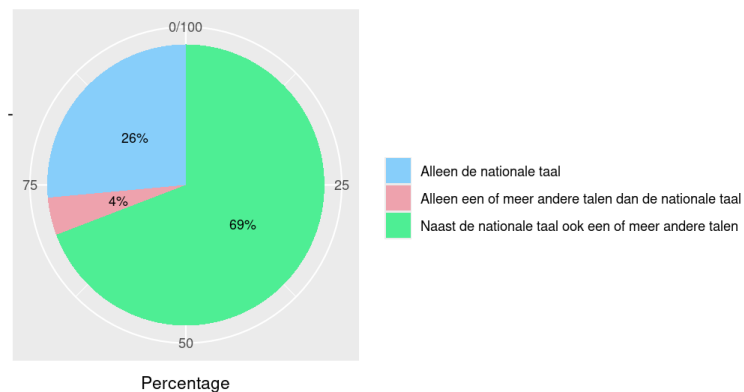
Figuur 2.3.2 – Stud-Nl Is de beheersing van een specifieke taal verplicht voor je beroepsuitoefening?

Frans
(n = 262)



Figuur 2.3.2 – Stud-Fr Is de beheersing van een specifieke taal verplicht voor je beroepsuitoefening?

Nederlands
(n = 208)



Figuur 2.3.2 – Doc-Nl Is de beheersing van een specifieke taal verplicht voor je beroepsuitoefening?

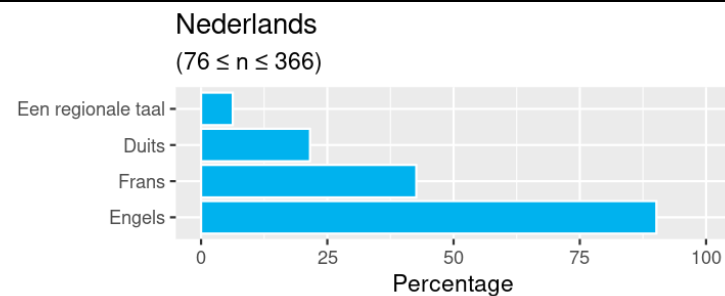
Frans
(n = 63)



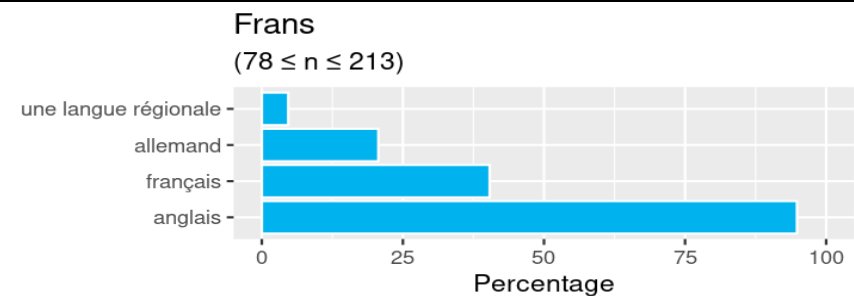
Figuur 2.3.2 – Doc-Fr Is de beheersing van een specifieke taal verplicht voor je beroepsuitoefening?

Ook over de noodzaak om een specifieke taal te beheersen voor de beroepsuitoefening bestaat vrij veel overeenstemming: de meerderheid van de informanten gaat ervan uit dat het nodig is om naast de nationale taal ook een of meer andere talen te beheersen. Maar in dit geval bestaat er een duidelijk verschil tussen de studenten en de docenten: de percentages van die laatsten liggen namelijk hoger dan die van de studenten: van de docenten die de Nederlandstalige enquête hebben ingevuld verwacht 72% dat een andere taal naast de nationale taal noodzakelijk is, en van de docenten die de Franstalige enquête hebben ingevuld ligt het percentage zelfs op 81%, maar er hebben maar weinig docenten de Franstalige enquête ingevuld.

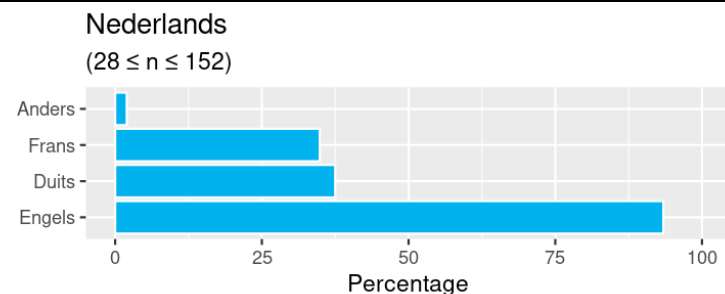
2.3.2.a Om welke taal/talen gaat het?



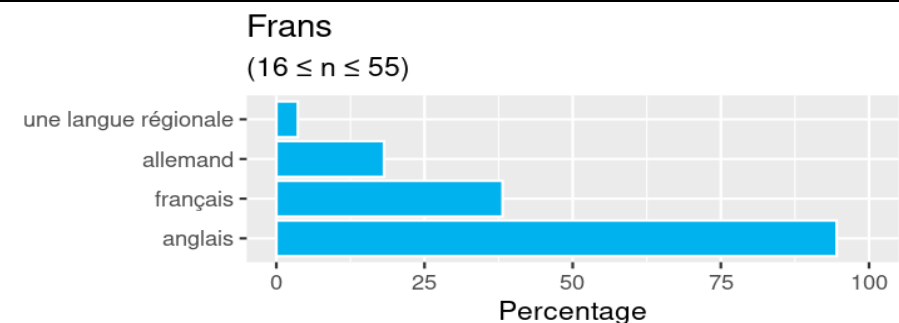
Figuur 2.3.2.a – Stud-Nl Om welke taal/talen gaat het?



Figuur 2.3.2.a – Stud-Fr Om welke taal/talen gaat het?



Figuur 2.3.2.a – Doc-Nl Om welke taal/talen gaat het?



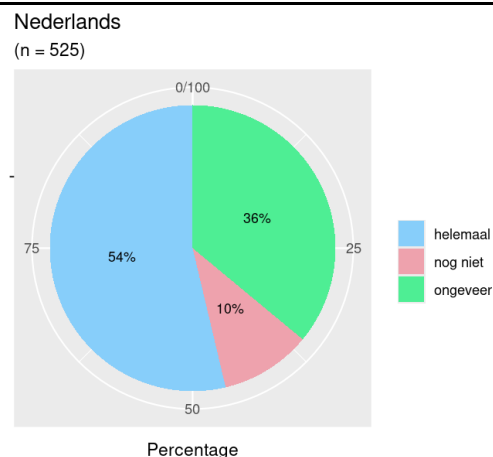
Figuur 2.3.2.a – Doc-Fr Om welke taal/talen gaat het?

Over de vraag welke andere taal dan de nationale taal voor de beroepsuitoefening noodzakelijk is, antwoorden alle groepen unaniem: het Engels. Op de tweede en derde plaats staan Frans en Duits in deze volgorde, behalve onder de docenten die de Nederlandstalige enquête

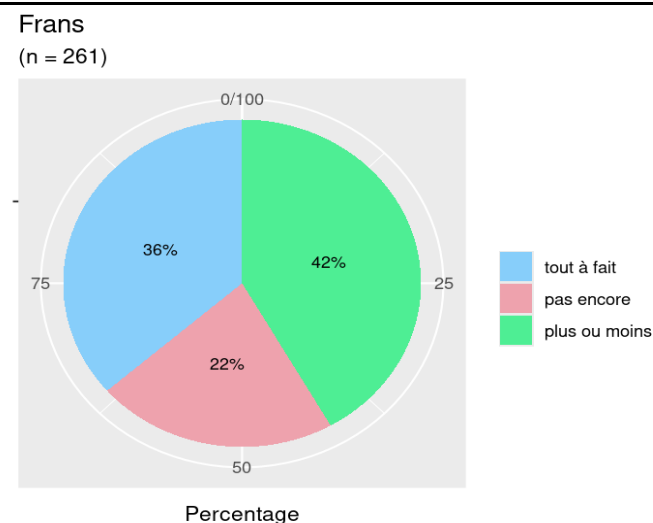
hebben ingevuld: daar is bij de laatstgenoemde talen de volgorde omgedraaid. Op de vierde plaats staat een regionale taal bij de studenten (van beide vragenlijsten) en de docenten Frans, die echter onder alle groepen laag scoort. Bij de docenten Nederlands staat op de vierde plaats de categorie ‘anders’. Voor deze vraag heeft eveneens maar een klein aantal docenten de Franstalige enquête ingevuld.

Algemene conclusie: er is grote eensgezindheid bij alle groepen over het belang van kennis van het Engels voor het uitoefenen van het (toekomstig) beroep. Het is interessant die verwachting te confronteren met de Nederlandse werkelijkheid, zoals beschreven in het rapport ‘Taal in Studie en Werk. De samenhang tussen de voertaal van de bachelor en de taal op de werkvloer volgens Nederlandse afgestudeerden’, door Anja van den Broek en Carly van Mensvoort, dat in januari 2025 verscheen. Daaruit blijkt dat van hun informanten “in totaal 34 procent (bijna) nooit Engels op de werkvloer gebruikt; iets meer dan de helft hanteert af en toe de Engelse taal op het werk. Het gebruik van Engels op de werkvloer hangt weliswaar samen met de voertaal van de opleiding, maar ook dan zien we dat nog steeds het merendeel van de afgestudeerden op het werk de Nederlandse taal gebruikt. Afgestudeerden van Engelstalige bachelors gebruiken wel significant vaker (uitsluitend) Engels op het werk (34%) dan afgestudeerden van Nederlandstalige opleidingen (8%).”

2.3.3 Beheers je de verplichte taal / talen op het wenselijke niveau?

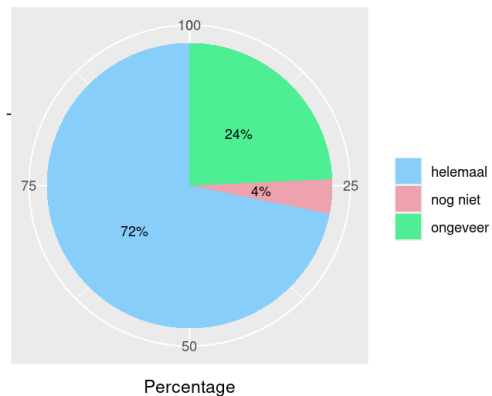


Figuur 2.3.3 – Stud-Nl Beheers je de verplichte taal / talen op het wenselijke niveau?



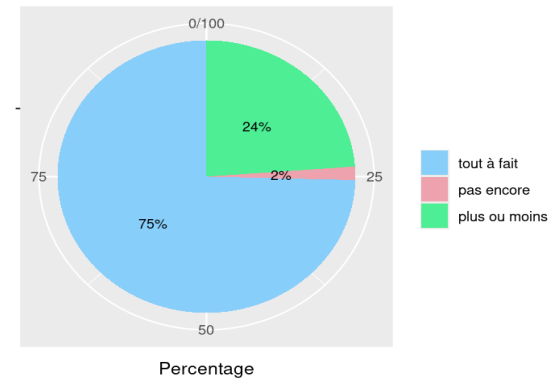
Figuur 2.3.3 – Stud-Fr Beheers je de verplichte taal / talen op het wenselijke niveau?

Nederlands
(n = 206)



Figuur 2.3.3 – Doc-Nl Beheers je de verplichte taal / talen op het wenselijke niveau?

Frans
(n = 63)



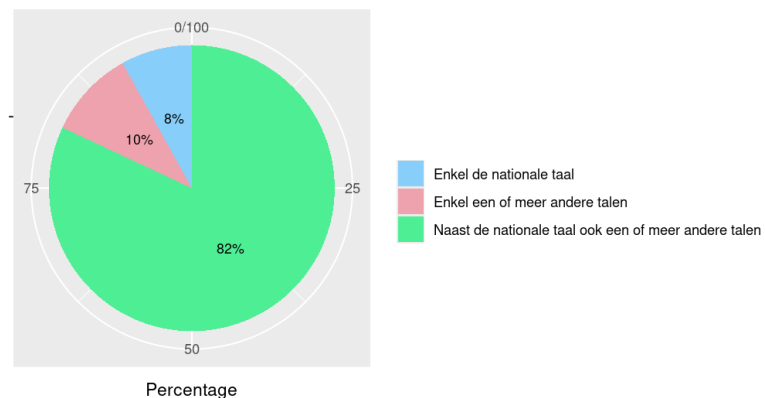
Figuur 2.3.3 – Doc-Fr Beheers je de verplichte taal / talen op het wenselijke niveau?

Uit de vraag of men de verplichte taal of talen op het wenselijke niveau beheerst, spreekt een grote mate van zelfvertrouwen: van de docenten vindt slechts tussen de 2 en 4% dat dat nog niet het geval is. De studenten zijn wat minder tevreden: op de Nederlandstalige enquête antwoordt 10% dat ze het gewenste niveau nog niet hebben bereikt en op de Franstalige enquête is zelfs 22% ontevreden over het eigen niveau. Onder de studenten geeft bovendien een fors percentage het voorzichtige antwoord ‘min of meer, ongeveer’: dat zegt 36% in de Nederlandstalige enquête en zelfs 42% in de Franstalige enquête, terwijl van de docenten slechts 24% dit antwoord gaf.

Algemene conclusie: De studenten die de Franstalige vragenlijst invulden, schatten hun beheersing van de verplichte taal/talen (voor de toekomstige baan) het laagst in en zijn dus het meest kritisch op hun talenkennis. Er is een groot verschil tussen studenten en docenten. De laatste groep vertoont een veel sterkere mate van tevredenheid over de mate waarin ze over de (voor het beroep) verwachte talenkennis beschikken.

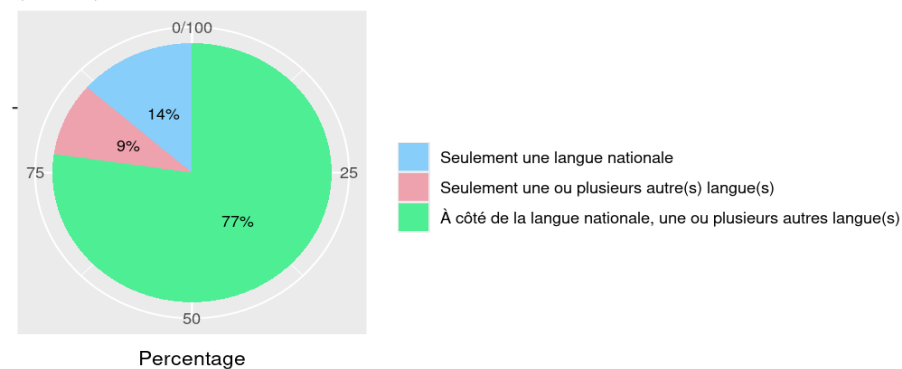
2.3.4 Welke talen zijn nuttig (maar niet verplicht) voor jou in je toekomstige werkomgeving?

Nederlands
(n = 521)



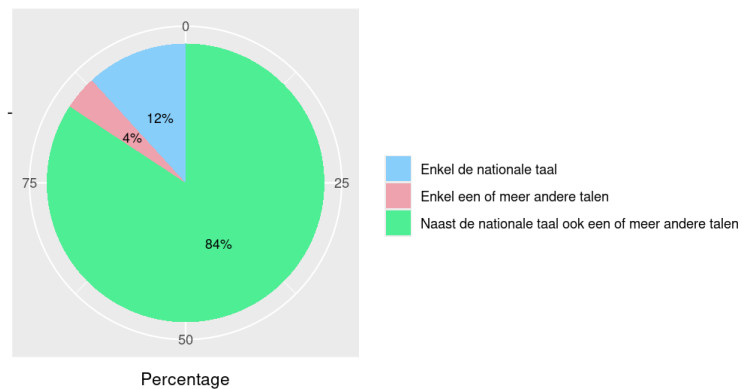
Figuur 2.3.4 – Stud-Nl Welke talen zijn nuttig (maar niet verplicht) voor jou in je toekomstige werkomgeving?

Frans
(n = 251)



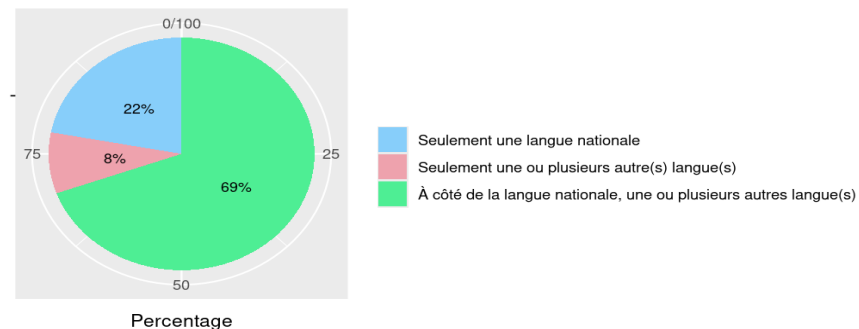
Figuur 2.3.4 – Stud-Fr Welke talen zijn nuttig (maar niet verplicht) voor jou in je toekomstige werkomgeving?

Nederlands
(n = 203)



Figuur 2.3.4 – Doc-Nl Welke talen zijn nuttig (maar niet verplicht) voor jou in je toekomstige werkomgeving?

Frans
(n = 59)

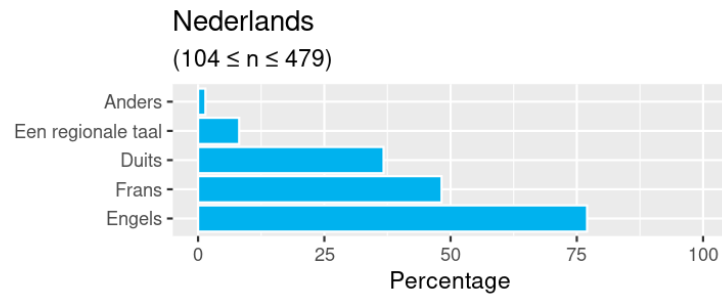


Figuur 2.3.4 – Doc-Fr Welke talen zijn nuttig (maar niet verplicht) voor jou in je toekomstige werkomgeving?

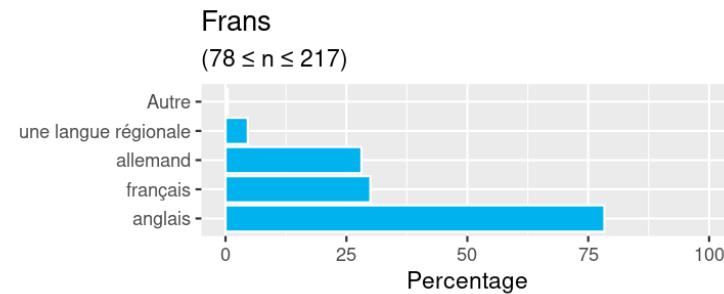
Verreweg de meeste informanten gaan ervan uit dat kennis van een andere dan de nationale taal nuttig is in hun toekomstige werkomgeving, al scoren de studenten en docenten in de Nederlandstalige enquête hoger (respectievelijk 82 % en 84%) dan in de Franstalige (77% respectievelijk 69%). Voornamelijk het verschil tussen de docenten is opvallend groot, maar het aantal docenten die de Franstalige enquête invulden, is gering.

Algemene conclusie: de invullers van de Nederlandstalige enquête schatten het belang van beheersing van een andere dan de officiële taal voor het uitoefenen van het (toekomstige) beroep wel hoger in dan de invullers van de Franstalige enquête, maar in het algemeen overheerst toch de mening dat men ook (een) andere taal/talen moet kennen. Bij de docenten die de Franstalige enquête invulden – die weliswaar niet sterk vertegenwoordigd zijn – is er een opvallend grotere groep (22%) die vindt dat beheersing van de eigen nationale taal volstaat voor de beroepsuitoefening.

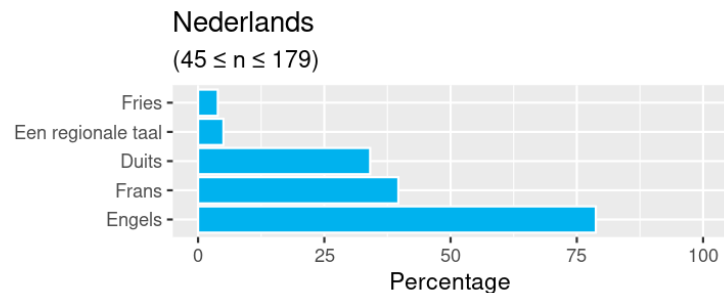
2.3.4.a Om welke taal/talen gaat het?



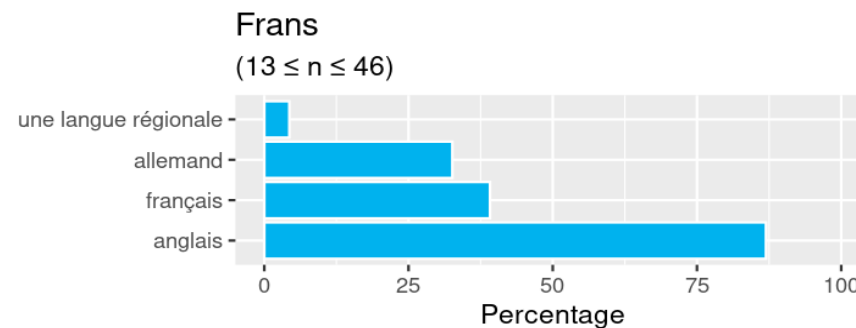
Figuur 2.3.4.a – Stud-Nl Om welke taal/talen gaat het?



Figuur 2.3.4.a – Stud-Fr Om welke taal/talen gaat het?



Figuur 2.3.4.a – Doc-Nl Om welke taal/talen gaat het?



Figuur 2.3.4.a – Doc-Fr Om welke taal/talen gaat het?

Op de vraag welke taal nuttig is om te kennen naast de nationale taal antwoorden alle groepen opnieuw unaniem Engels, gevolgd door Frans, Duits en een regionale taal. De docenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden, noemen als laatste keuze nog het Fries. De regionale talen scoren echter aanzienlijk lager dan de andere talen.

Algemene conclusie: Alle groepen zijn het erover eens dat beheersing van het Engels, en op de tweede plaats beheersing van het Frans, nuttig is in de beroepsuitoefening.

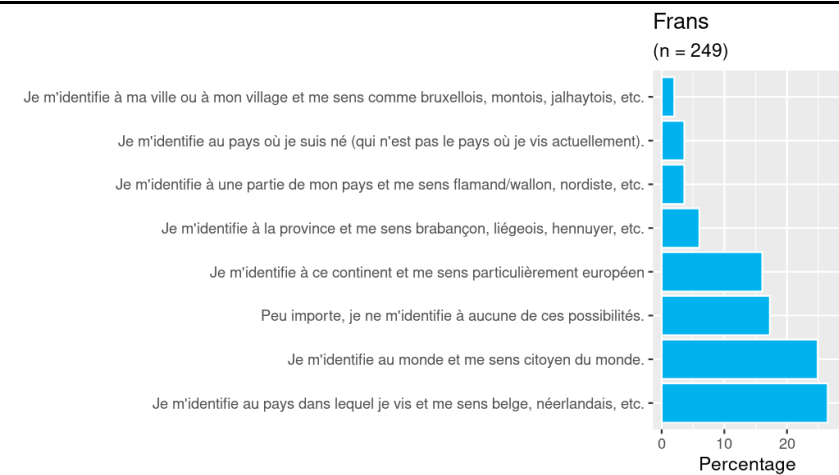
2.4 Ideeën over identiteit en talen in het dagelijks leven: hoe verbonden voel jij je met je eigen nationale achtergrond en taalachtergrond

Voordat wij kijken naar de houding tegenover de verschillende talen, komt eerst de vraag aan bod in hoeverre er een binding is van de informanten met de eigen nationale achtergrond en taal.

2.4.1 Wat zie jij als de belangrijkste grond voor jouw (taal)identiteit, als je één keuze moet maken?



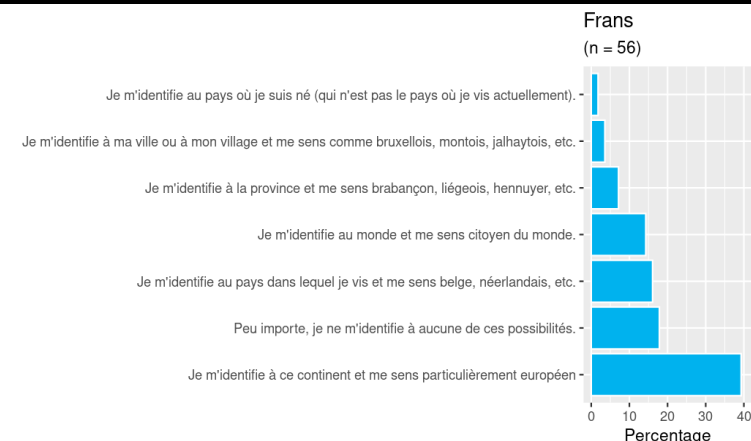
Figuur 2.4.1 – Stud-Nl. Wat zie jij als de belangrijkste grond voor jouw (taal)identiteit, als je één keuze moet maken?



Figuur 2.4.1 – Stud-Fr. Wat zie jij als de belangrijkste grond voor jouw (taal)identiteit, als je één keuze moet maken?



Figuur 2.4.1 – Doc-Nl. Wat zie jij als de belangrijkste grond voor jouw (taal)identiteit, als je één keuze moet maken?



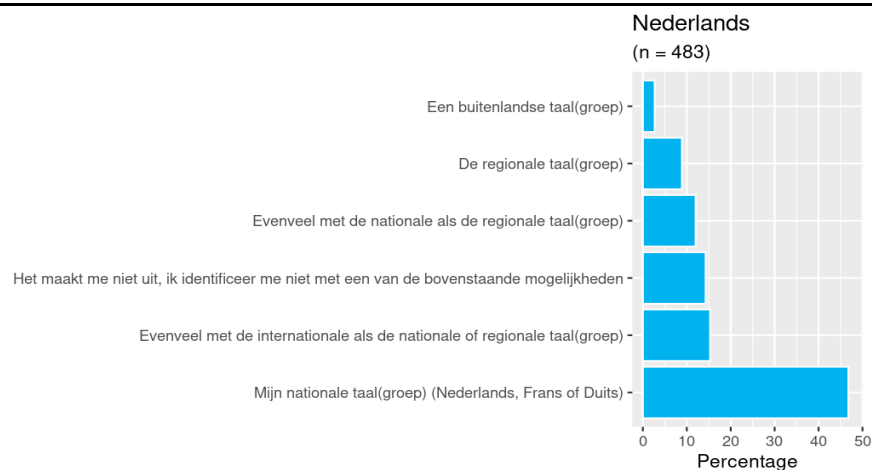
Figuur 2.4.1 – Doc-Fr. Wat zie jij als de belangrijkste grond voor jouw (taal)identiteit, als je één keuze moet maken?

De studenten die de Nederlandstalige enquête invulden, kiezen in de eerste plaats voor een nationale identificatie (25%) maar meteen daarna ook een Europese (20%), de docenten die de Nederlandstalige enquête invulden, kiezen juist meer voor de Europese invalshoek (35%), minder voor nationaal en wereldburger (beide <20%), beide groepen ook wel wat lokaal en regionaal.

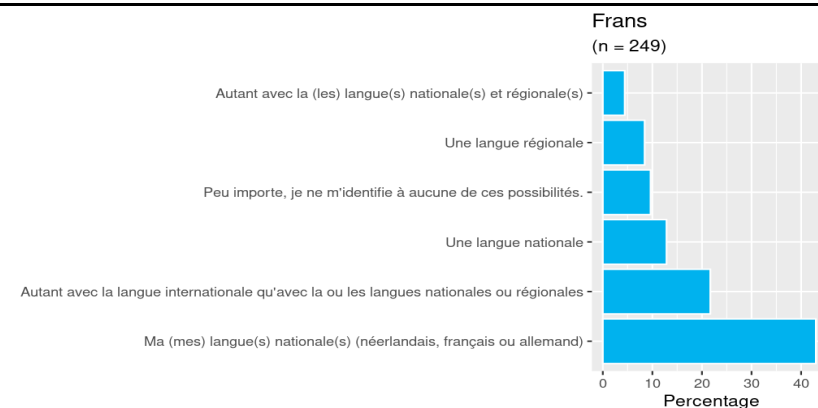
De studenten die de Franstalige enquête invulden, kiezen net als hun Nederlandse pendanten eerst voor een nationale identiteit (25%), net daarna voor wereldburger (<25%) en Europees (15%). Ook is hier een vrij groot deel aan onverschilligheid op dit punt te vinden. Er wordt weinig gekozen voor een lokale en regionale identiteit. De docenten die de Franstalige enquête invulden, hebben een Europese identificatie (<40%) met pas op de derde plaats een nationale (15%).

Conclusie: De jongeren, de studenten kiezen eerder voor een nationale identificatie en de ouderen voor een Europese.

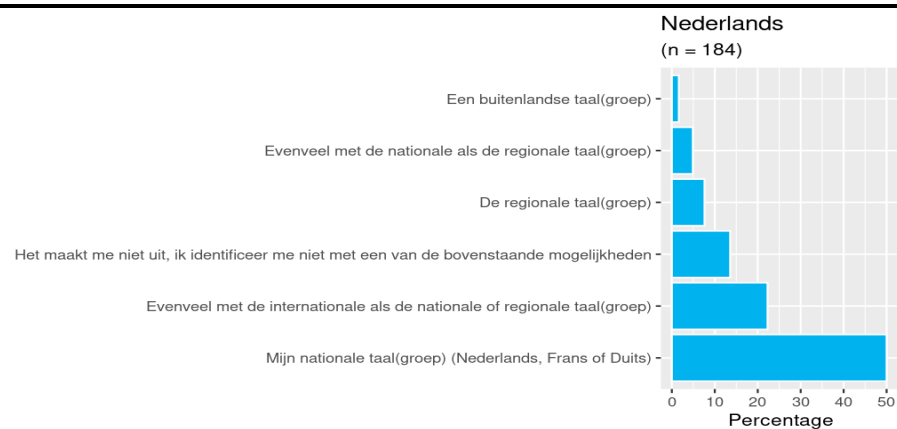
2.4.2 Met welke taal(groep) identificeer jij je het meest?



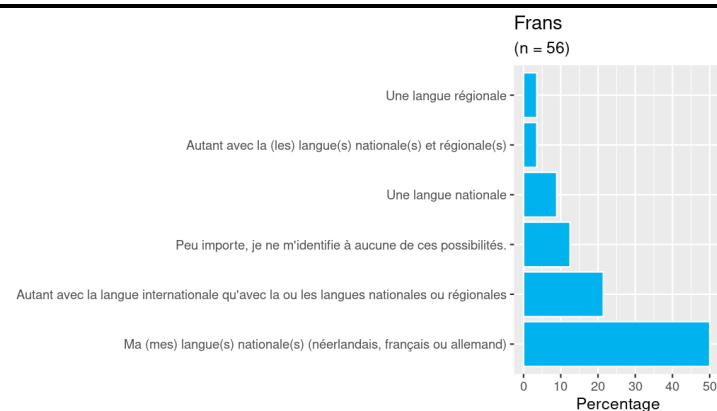
Figuur 2.4.2 – Stud-NI Met welke taal(groep) identificeer jij je het meest?



Figuur 2.4.2 – Stud-Fr Met welke taal(groep) identificeer jij je het meest?



Figuur 2.4.2 – Doc-NI Met welke taal(groep) identificeer jij je het meest?



Figuur 2.4.2 – Doc-Fr Met welke taal(groep) identificeer jij je het meest?

Zowel de invullers van de Nederlandstalige als van de Franstalige enquête identificeren zich voor de helft (45-50%) met de eigen taalgroep. Daarna komt de identificatie met evenveel verbondenheid met een andere taalgroep: nationaal, internationaal alsook regionaal (15-20%). Er lijkt bij deze hoogopgeleide groep dus geen erg hoge identificatie met de eigen achtergrond te bestaan. De vraag nu is of deze lage betrokkenheid ook in de beoordeling van de eigen taal naar voren komt.

In de inleiding van 2.1 is de verwachting uitgesproken dat bekendheid met een vreemde taal, de eigen tevredenheid over het leren ervan en de wens een hoger niveau te bereiken zal leiden tot een positiever oordeel over die taal. De vraag is dan ook of dit terug te vinden is in het oordeel over de vreemde talen als het Engels, maar ook Frans (voor de Nederlandstaligen) en het Nederlands (voor de Franstaligen). Daarop gaan we nader in met een specifiek taalattitudeonderzoek aan de hand van beoordelingen van verschillende talen. Hieronder volgt eerst een technische toelichting over hoe de antwoorden zijn beoordeeld.

Taalattitudeonderzoek

Een belangrijk onderdeel van de omgang met de talen in het hoger onderwijs door deze specifieke hoogopgeleide groep studenten en docenten is hun persoonlijke identificatie met deze talen. Inzicht in de waardering ervan kan gemeten worden aan de hand van toegekende sociale eigenschappen. In de traditie van het sociaalpsychologische onderzoek naar taalevaluatie (Giles en Powesland, *Speech style and social evaluation*, 1975, en Knops, *Andermans en eigen taal. Een inleiding in de sociale psychologie van taal*, 1987) worden deze eigenschappen in het algemeen globaal benoemd met twee dimensies: **prestige (status)** en **solidariteit**. Prestige-eigenschappen worden geassocieerd met sociaal succes op de verticale dimensie; hoe hoog wordt de (spreker van) de taal op de maatschappelijke ladder beoordeeld (kwalitatief)? Bij solidariteitseigenschappen gaat het om ervaren verbondenheid met iemand op de horizontale dimensie: in welke mate sluit de (spreker van) de taal bij de beoordelaar aan (kwantitatief)? De variabelen van deze twee dimensies staan niet los van elkaar en moeten voor elke groep opnieuw met een factoranalyse op hun samenhang worden beoordeeld.

Factoranalyse en rapportage

De essentie van een factoranalyse is dat er samenhang tussen losse eigenschappen bestaat die door datareductie een abstracter label geeft aan (de affectieve component van) de taalhouding. Voor een betere rapportage van de samenhang worden bij de statistische stappen de eigenschappen die hoog met elkaar correleren ('collineariteit' > 0,9) verwijderd, in dit geval van de variabele 'geschoold'. De uitgevoerde analyse geeft daarmee ook aan hoe de aangeboden eigenschappen zijn geïnterpreteerd door de informanten. Bij dit onderzoek geeft de factoranalyse die van samenhang tussen de factoren uitgaat (Kaiser-Meyer-Olkin met een oblimin-rotatie) over alle talen in dit geval drie factoren die de belangrijkste onderliggende dimensies vertegenwoordigen, waarbij twee ervan in geval van drie factoren als subdimensies van prestige kunnen worden gezien.

Nederlands – student of pas afgestudeerde

Loadings:

	ML3	ML2	ML1
plat_beschaafd	0.802	0.277	0.158
zakelijk_persoonlijk	-0.986	0.152	0.250
zeurderig_vlot	0.523	0.285	0.425
vreemd_vertrouwd	0.210	-0.076	0.858
geforceerd_natuurlijk	-0.255	0.011	0.959
oubollig_cool	0.609	0.360	0.194
onaangenaam_melodius	-0.136	1.016	-0.078
lelijk_mooi	0.213	0.887	0.049

Vanwege collineariteit is 'ongeschoold_geschoold' uit de analyse verwijderd:

'ongeschoold_geschoold' vs. 'plat_beschaafd': $r=0.94$

Frans - student of pas afgestudeerde

Loadings:

	ML1	ML2
plat_beschaafd	0.198	0.845
zakelijk_persoonlijk	0.111	-1.014
zeurderig_vlot	0.879	0.074
vreemd_vertrouwd	0.699	0.003
oubollig_cool	0.716	0.445
onaangenaam_melodius	1.042	-0.138

Vanwege collineariteit zijn 'ongeschoold_geschoold', 'geforceerd_natuurlijk' en 'lelijk_mooi' uit de analyse verwijderd:

'ongeschoold_geschoold' vs. 'plat_beschaafd': $r=0.94$

'geforceerd_natuurlijk' vs. 'zeurderig_vlot': $r=0.93$

'lelijk_mooi' vs. 'oubollig_cool': $r=0.92$

'lelijk_mooi' vs. 'onaangenaam_melodius': $r=0.98$

Nederlands – docent

Loadings:

	ML3	ML1	ML2
plat_beschaafd	0.874	0.047	0.140
zakelijk_persoonlijk	-0.922	0.343	0.185
zeurderig_vlot	0.629	0.483	0.139
vreemd_vertrouwd	0.080	0.874	-0.010
geforceerd_natuurlijk	-0.120	0.986	0.032
oubollig_cool	0.723	0.331	0.167
onaangenaam_melodius	-0.118	-0.121	1.000
lelijk_mooi	0.192	0.118	0.878

Vanwege collineariteit is 'ongeschoold_geschoold' uit de analyse verwijderd: heeft $r=0.95$ met 'plat_beschaafd'.

Frans – docent

Loadings:

	ML3	ML1	ML2
plat_beschaafd	-0.018	0.992	0.028
zakelijk_persoonlijk	0.418	-0.809	-0.243
zeurderig_vlot	0.239	0.165	0.874
ongeschoold_geschoold	0.303	0.900	-0.072
vreemd_vertrouwd	0.455	0.118	0.119
geforceerd_natuurlijk	0.767	0.127	-0.168
oubollig_cool	0.604	0.215	-0.407
onaangenaam_melodius	0.867	-0.169	0.294
lelijk_mooi	0.825	0.038	0.269

Er waren geen scores voor de combinatie 'bas-saxon (NL)' en 'zeurderig_vlot'. Daarom is 'bas-saxon (NL)' verwijderd.

N.B. De negatieve lading wijst erop dat de tegenstelling zakelijk/persoonlijk vooral op zakelijkheid geïnterpreteerd is.

Zowel bij de studenten als de docenten die de Nederlandstalige vragenlijst hebben ingevuld, is gekeken of het geboorteland van invloed is geweest op de factorvolgorde. Er zijn daarom aparte factoranalyses voor Nederlanders en Belgen uitgevoerd. De factorpatronen van zowel studenten als docenten uit Nederland die de Nederlandstalige lijst hadden ingevuld, kwamen overeen met de factorpatronen van respectievelijk de volledige groep studenten uit beide landen en die van de volledige groep docenten uit beide landen. De factorpatronen van zowel studenten als docenten uit België lieten juist een nogal afwijkend factorpatroon in de respectievelijke gevallen zien, dat bovendien moeilijk interpreteerbaar was. Wel kwamen in het algemeen prestigevariabelen op de eerste factor(en) en solidariteitsvariabelen op de latere. Bij dergelijke onverwachte uitkomsten kan slechts één vraag worden gesteld: hebben deze resultaten in Vlaanderen en België in het algemeen met een minder duidelijke taalsociologische structuur van standaardtaal, tussentaal en dialect te maken? Met de antwoorden uit deze enquête kan daar geen antwoord op worden gegeven.

Op basis van de gevormde factoren is de hiervolgende globale en voorlopige beschrijving van de uitkomsten van de invullers van de Nederlandstalige vragenlijst (studenten en docenten) met de dimensie ‘prestige’ opgedeeld in ‘competent prestige’ (beschaafd, zakelijk, vlot en cool) en ‘esthetisch prestige’ (melodius en mooi). De twee overblijvende eigenschappen vormen de dimensie ‘solidariteit’ (vertrouwd en natuurlijk). Bij de Franstalige invullers zijn de factoren minder duidelijk te benoemen. De meeste eigenschappen laden hoog ($> 0,6$) op de eerste – meest verklarende – factor met melodius en mooi als hoogste ($> 0,8$) lading. Er is daarom reden deze dimensie als ‘esthetisch prestige’ te benoemen en de tweede als ‘competent prestige’. De overblijvende eigenschappen scoren respectievelijk laag (vertrouwd $< 0,5$) of voegen zich bij prestige-eigenschappen (natuurlijk). De dimensie solidariteit komt bij deze hoogopgeleide groep als minder belangrijk naar voren. Een algemene conclusie uit deze overall-factoranalyse is dat beide groepen van hoogopgeleide studenten en professionals de talen voornamelijk op de prestigedimensie waarderen, waarbij de Franstalige groep daarbij het esthetische aspect meer in meeneemt.

In de navolgende rapportage van de losse eigenschappen zal – in de geest van de factoranalyse – globaal worden aangegeven hoe de vier verschillende subgroepen informanten hebben gescoord, respectievelijk de studenten die de Nederlandstalige en Franstalige enquête invulden, en de docenten die de Nederlandstalige en Franstalige enquête invulden. De beoordelingen van de losse talen zullen globaal worden gebundeld om door middel van datareductie tot een samenhangende en overzichtelijker interpretatie te komen. De bundeling gebeurt (wisselend) op basis van een Belgisch-Nederlands perspectief: West-Europese buurtalen (Nederlands, Frans, Engels, Duits), Oost-Europees (Pools, Russisch), Romaans (Frans, Italiaans en Spaans), immigratie (Turks, Arabisch, Russisch en Pools) en regionaal (Fries, Nedersaksisch en Limburgs (NL)). In voorkomende gevallen worden de talen bij sterk afwijkende scores apart genoemd. Het antwoord ‘Je moedertaal’ en ‘de regionale taal in jouw streek’ wordt opgevat als de taal waarmee je thuis bent opgegroeid (meestal Nederlands en Frans), respectievelijk de regionale taal die in je omgeving wordt gesproken; zie daarvoor 2.1.1. en 2.1.2.

Vraag- en antwoordstelling

Het is verder goed eerst ook nog iets over de vraagkeuze te duiden. Er is gebruik gemaakt van een vijfpuntsschaal. Mensen beginnen bij het vormen van een oordeel vanuit een neutraal punt. Voor een negatief antwoord gaan we naar links en voor een positief antwoord naar rechts.

Hoe extremer het oordeel hoe verder naar de uiterste polen. Hoe neutraler hoe meer we bij het middelpunt blijven. Dit wordt associatief gedaan. Een beoordelingsschaal (semantisch differentiaal) met een overzichtelijk oneven aantal van vijf keuzemogelijkheden biedt tevens de mogelijkheid om nuances aan te brengen zonder te veel van de informant te vragen.

De verschillende talen zijn door verschillende aantallen beoordelaars gedaan. Door zelfselectie hebben de informanten namelijk een beperkt aantal – voor hen relevante – talen beoordeeld; ‘elke taal *waar je (enigszins) mee bekend bent*’. Hiermee is getracht de beoordeling zoveel mogelijk valide te houden, omdat de beoordelaars in zekere mate zichzelf indelen bij de betreffende taalgemeenschap op landelijk niveau met bijbehorende taalnormen, ook voor vreemde talen. Het oordeel van bijvoorbeeld een Waal over het Fries geeft niet veel toegevoegde waarde voor taaloordelen in Fryslân. Door de zelfselectie zal ook het Turks vooral beoordeeld zijn door Turkstaligen, hetzelfde is het geval bij regionale talen.

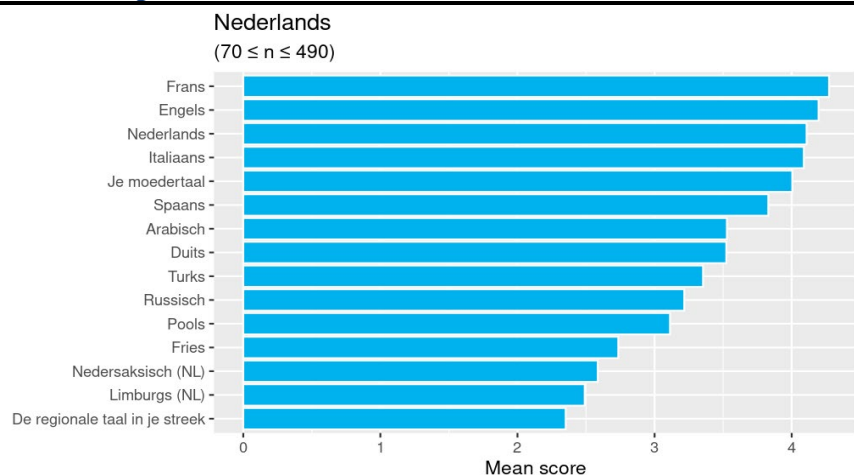
2.4.3 Hoe ervaar jij de verschillende talen?

In de hiervolgende rapportage worden de eerste vier variabelen die (meestal) hoog laden op de eerste factor gepresenteerd: beschaafd, vlot, zakelijk (persoonlijk) en cool: ‘competent prestige’

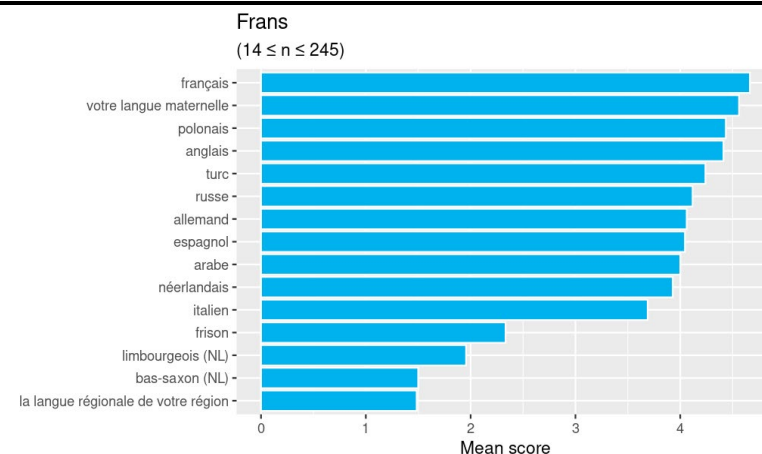
Student Nederlands (n=863) / Docent Nederlands (n=353)

Student Frans (n=504) / Docent Frans (n= 99)

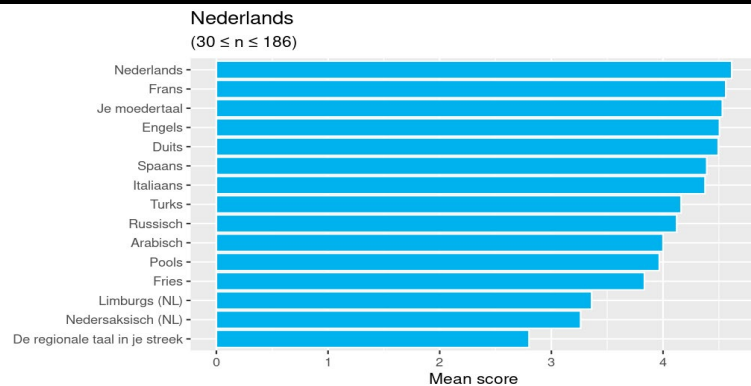
2.4.3.1 Van plat tot beschaafd



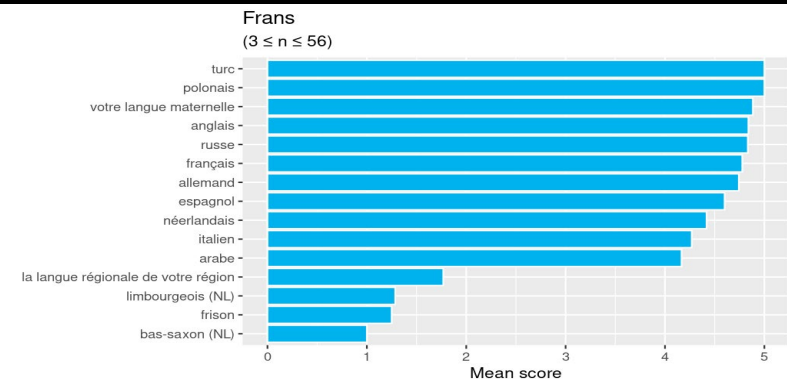
Figuur 2.4.3.1 – Stud-NL. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘plat’ (=1) vindt of juist meer ‘beschaafd’ (=5).



Figuur 2.4.3.1 – Stud-Fr. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘plat’ (=1) vindt of juist meer ‘beschaafd’ (=5).



Figuur 2.4.3.1 – Doc-Nl. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘plat’ (=1) vindt of juist meer ‘beschaafd’ (=5).

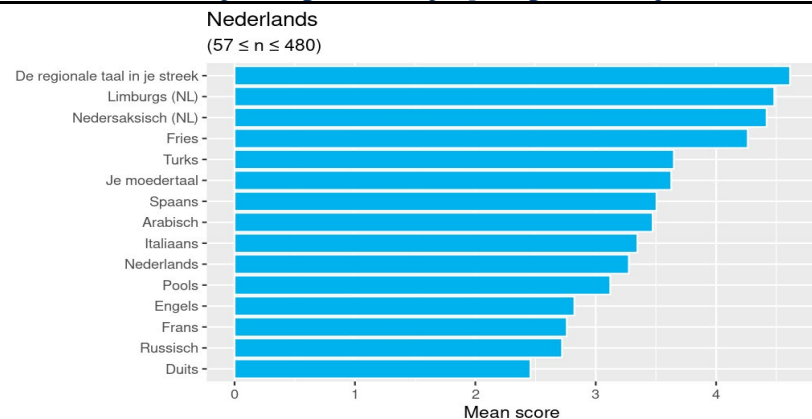


Figuur 2.4.3.1 – Doc-Fr. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘plat’ (=1) vindt of juist meer ‘beschaafd’ (=5).

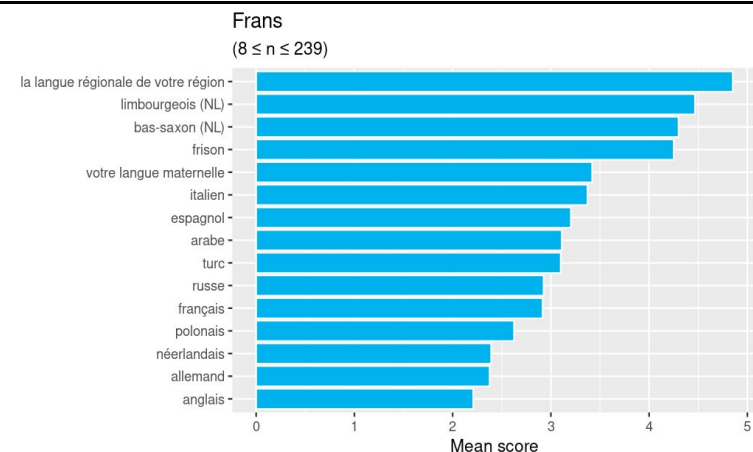
De studenten die de Nederlandstalige enquête invulden, scoren gemiddeld positief (rond een 4) op de eigenschap ‘beschaafd’ bij de Romaanse talen, het Engels en het Nederlands. Duits, Turks en de specifieke immigratietalen (Arabisch, Turks), Russisch en Pools scoren neutraal (gemiddeld rond 3), de regionale talen het laagst (boven gemiddeld 2). De studenten die de Franstalige enquête invulden, scoren het Frans het hoogste (> 4,5) en geven bijna alle andere talen, inclusief Nederlands, een gemiddelde score van rond de 4. De regionale talen worden negatiever (rond 2) beoordeeld. De docenten hebben in de Nederlandstalige enquête een positiever oordeel over de Romaanse talen en het Nederlands met de score van rond 4,5 dan de studenten die de Franstalige enquête invulden. De Oost-Europese en de immigratietalen komen daar net na met een score van 4. Ook het oordeel over Fries is positiever (3,8), evenals die over de andere regionale talen (rond 3). De docenten en studenten die de Franstalige enquête invulden, hebben de hoogste waardering voor alle grote nationale talen en een lage score voor de regionale talen in Nederland en België (< 2). Opvallend is wel de hoogste score (5) voor het Turks en Pools. Het Nederlands heeft een relatief lage score (4-4,5).

Conclusie: er bestaat grote overeenkomst tussen Nederlands en Frans in de sociale evaluatie op het punt van beschaafdheid voor de (meeste) ‘grote’ talen, maar de Franstaligen kennen in tegenstelling tot de Nederlandstaligen een lagere score toe aan de ‘kleine’ talen.

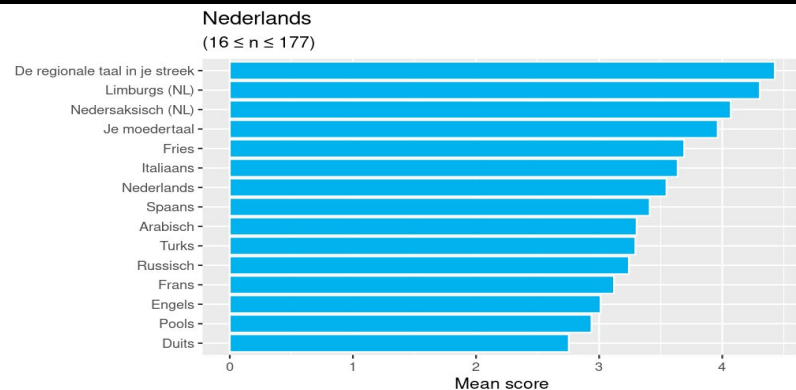
2.4.3.2 Van zakelijk tot persoonlijk [= + persoonlijk tot - zakelijk]



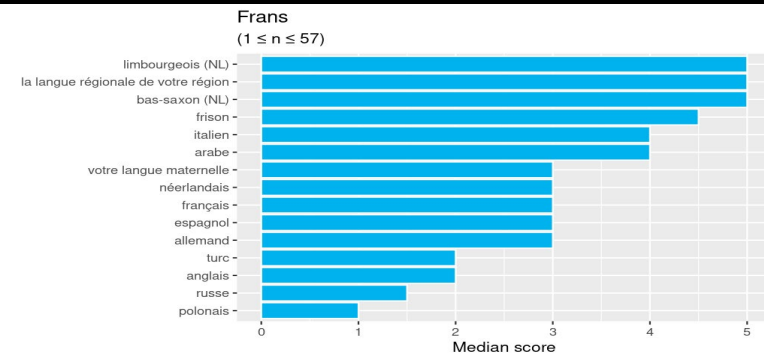
Figuur 2.4.3.2 – Stud-NL. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘zakelijk’ (=1) vindt of juist meer ‘persoonlijk’ (=5).



Figuur 2.4.3.2 – S-N-Fr. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘zakelijk’ (=1) vindt of juist meer ‘persoonlijk’ (=5).



Figuur 2.4.3.2 – Doc-NL. Geef voor elke taal aan of je die taal eerder ‘zakelijk’ (=1) vindt of juist meer ‘persoonlijk’ (=5).

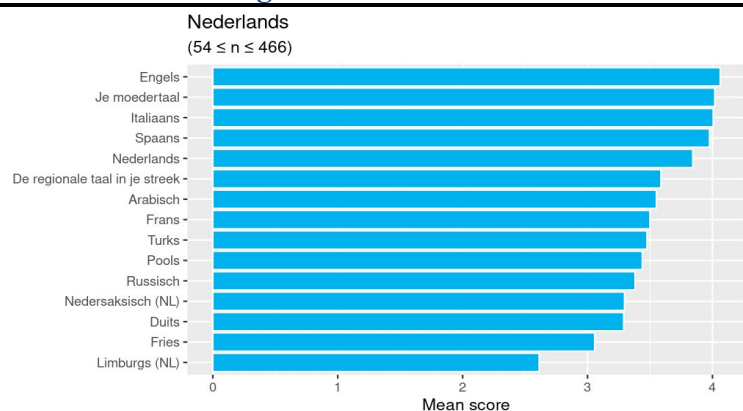


Figuur 2.4.3.2 – Doc-Fr. Geef voor elke taal aan of je die taal eerder ‘zakelijk’ (=1) vindt of juist meer ‘persoonlijk’ (=5).

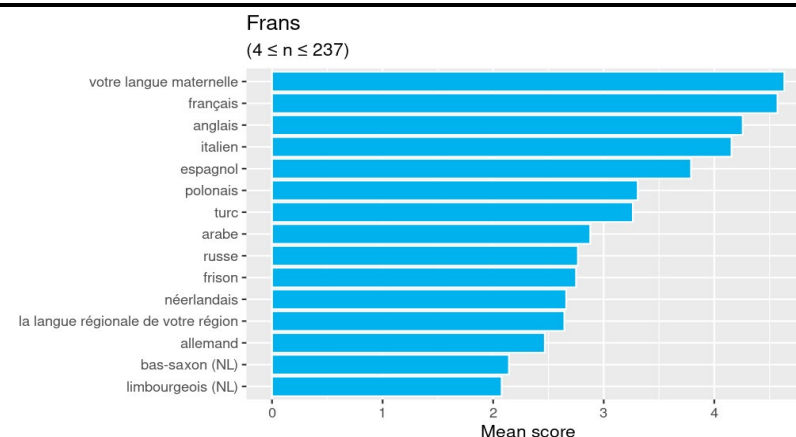
De studenten (zowel die de Nederlandstalige als die de Franstalige enquête invulden) denken bij ‘persoonlijk’ op het eerste gezicht (zeer) positief (4 en 5). Door de negatieve lading op de factor lijkt deze eigenschap – op het eerste gezicht horend bij de solidariteitsdimensie – echter als zakelijk – dus horend bij de prestigedimensie (zie factoranalyses van alle vier deelgroepen) – te zijn beoordeeld. ‘Persoonlijk’ staat in dit geval voor de negatieve pool ‘zakelijk’. De regionale talen scoren zo geïnterpreteerd juist (zeer) negatief, een gebrek aan zakelijkheid. Voor de studenten die de Nederlandstalige enquête invulden, is het oordeel over bijna alle overige talen vrij neutraal (rond de 3 en 3,5). Duits wijkt juist negatiever af (2,5) als blijkbaar niet zo’n persoonlijke maar wel heel zakelijke taal. Bij de studenten die de Franstalige enquête invulden, verschijnt hetzelfde beeld; opvallend hierbij is dat naast het Duits ook het Nederlands en Engels laag scoren ($< 2,5$). De docenten die de Nederlandstalige enquête invulden, volgen de studenten in een positief oordeel (4,5 en 5) over de regionale talen en een relatief neutraal oordeel (3 en 3,5) over de overige talen, met het Duits als relatief negatief (< 3). De docenten die de Franstalige enquête invulden, scoren bijna hetzelfde als hun Franse pendanten met een (zeer) positieve (4,5 en 5) score voor de regionale talen en, behalve het Italiaans en Arabisch (4), een gematigde neutrale evaluatie (3) of (zeer) negatief (1 en 2) van het Engels, Turks en de Oost-Europese talen.

Conclusie: er bestaat geen groot verschil in positieve beoordeling van de regionale talen tussen Nederlandstaligen en Franstaligen op de eigenschap ‘persoonlijk’, maar tegelijk een lage op de tegenovergestelde eigenschap ‘zakelijk’. Gezien de ‘omdraaiing van de polen’ op de semantische differentiaal lijkt ook hier het lager gewicht toekennen aan de horizontale dimensie solidariteit zijn uitwerking te vinden.

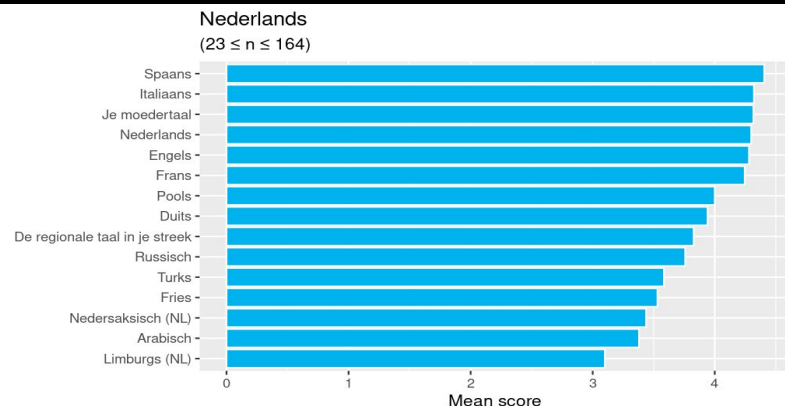
2.4.3.3 Van zeurderig tot vlot



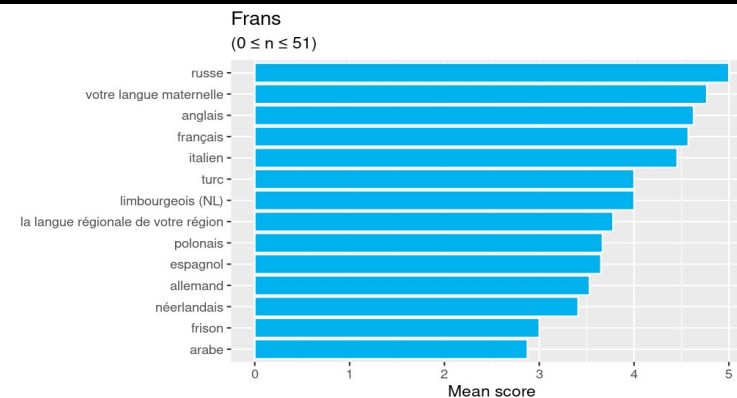
Figuur 2.4.3.3 – Stud-NL. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘zeurderig’ (=1) vindt of juist meer ‘vlot’ (=5).



Figuur 2.4.3.3 – Stud-Fr. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘zeurderig’ (=1) vindt of juist meer ‘vlot’ (=5).



Figuur 2.4.3.3 – Doc-Nl. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘zeurderig’ (=1) vindt of juist meer ‘vlot’ (=5).

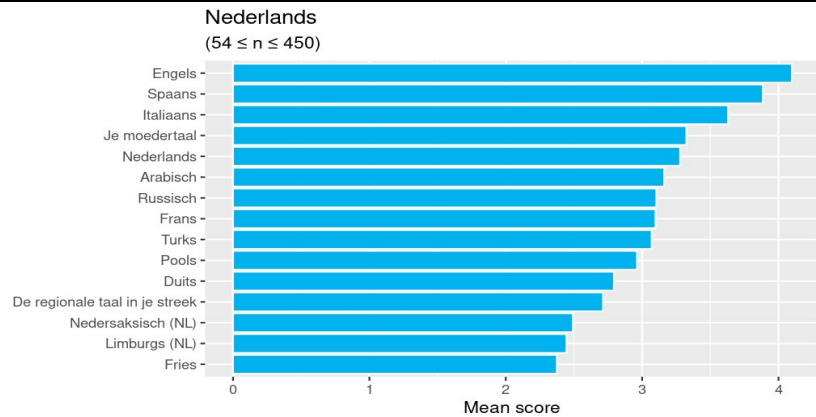


Figuur 2.4.3.3 – Doc-Fr. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘zeurderig’ (=1) vindt of juist meer ‘vlot’ (=5).

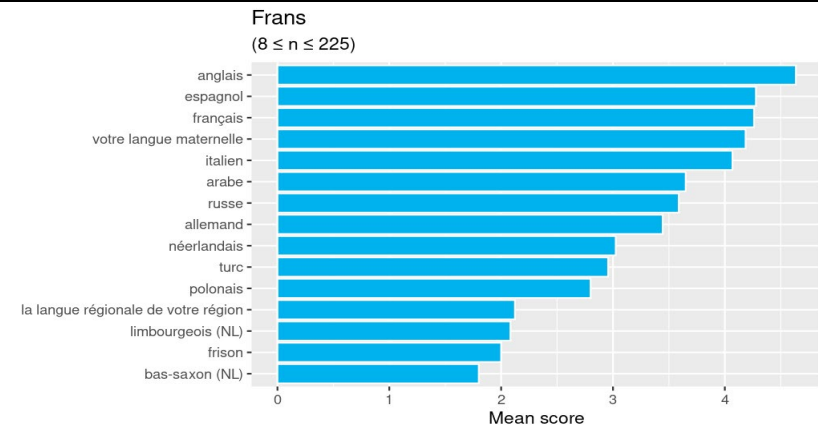
De studenten die de Nederlandstalige enquête invulden, beoordelen Engels naast Spaans, Italiaans en Nederlands positief (rond 4) op de eigenschap ‘vlot’, de overige talen relatief neutraal (rond 3,5). Het Limburgs komt er met 3 nog enigszins negatiever uit. De studenten die de Franstalige enquête invulden, wijken van het voorgaande beoordelingspatroon af met een uiterst positieve waardering voor de Romaanse talen en het Engels (rond 4 en 4,5), maar niet voor de meeste overige talen (rond 3,5), voor het Nederlands en Duits zelfs 2,5. De regionale talen Nedersaksisch en Limburgs beoordelen ze negatief (2). De docenten die de Nederlandstalige enquête invulden, volgen hun Franstalige pendanten iets positiever (5) met betrekking tot Engels naast Spaans, Italiaans, Nederlands en nu ook Frans (rond 4,5). De meeste overige talen volgen met een iets lagere waardering (3,5 en 4). Het Limburgs sluit neutraal met 3. De docenten die de Franstalige enquête invulden, hebben een hoger positief oordeel (4,5-5) dan hun Nederlandstalige pendanten met betrekking tot de meeste Romaanse talen en het Engels, maar ook voor het Russisch. De meeste overige talen, waaronder Spaans en Nederlands, scoren lager (3,5-4), met een neutrale beoordeling voor het Arabisch en Fries (rond 3).

Conclusie: De Nederlandstalige en Franstalige informanten kennen in het algemeen het Engels, het Italiaans en hun eigen taal Nederlands of Frans de hoogste scores toe op vlotheid, de taal van de ander scoort lager. Het Duits en de regionale talen krijgen een relatief lage waardering van iedereen.

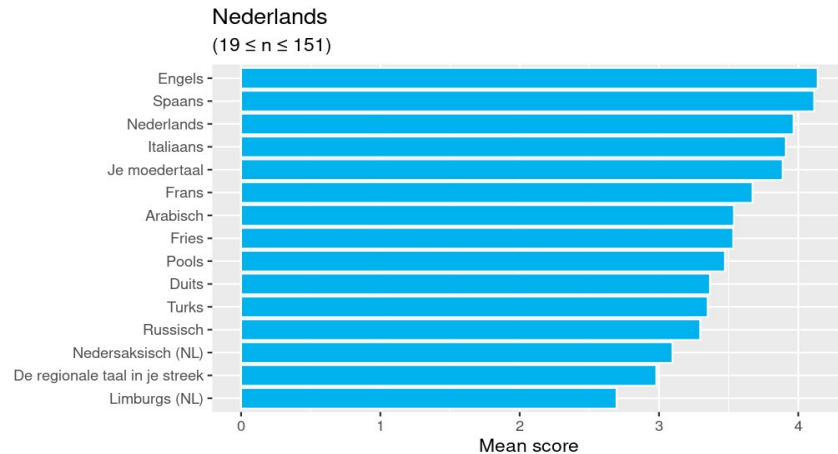
2.4.3.4 Van oubollig tot cool



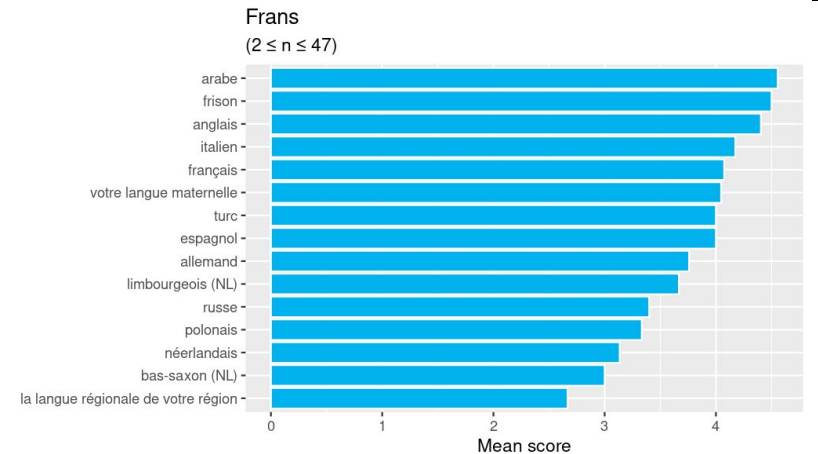
Figuur 2.4.3.4 – Stud-NL. Geef voor elke taal aan of je hem eerder ‘ouderwets of oubollig’ (=1) vindt of juist meer ‘cool of hip’ (=5).



Figuur 2.4.3.4 – Stud-Fr. Geef voor elke taal aan of je hem eerder ‘ouderwets of oubollig’ (=1) vindt of juist meer ‘cool of hip’ (=5).



Figuur 2.4.3.4 – Doc-NL. Geef voor elke taal aan of je hem eerder ‘ouderwets of oubollig’ (=1) vindt of juist meer ‘cool of hip’ (=5).



Figuur 2.4.3.4 – Doc-Fr. Geef voor elke taal aan of je hem eerder ‘ouderwets of oubollig’ (=1) vindt of juist meer ‘cool of hip’ (=5).

De informanten die de Nederlandstalige enquête invulden, waarden bijna alle talen niet als zeer hip (rond 3); alleen Spaans, Italiaans en Engels kunnen nog voor al deze informanten op deze status (4) rekenen. Voor de docenten benaderen Nederlands, Fries, Frans en Arabisch dit niveau (3,5-4). De Oost-Europese en overige regionale talen beoordelen ze neutraal (3). Bij beide studentengroepen scoren alle regionale talen op dit punt negatief (1,5, 2 en 2,5).

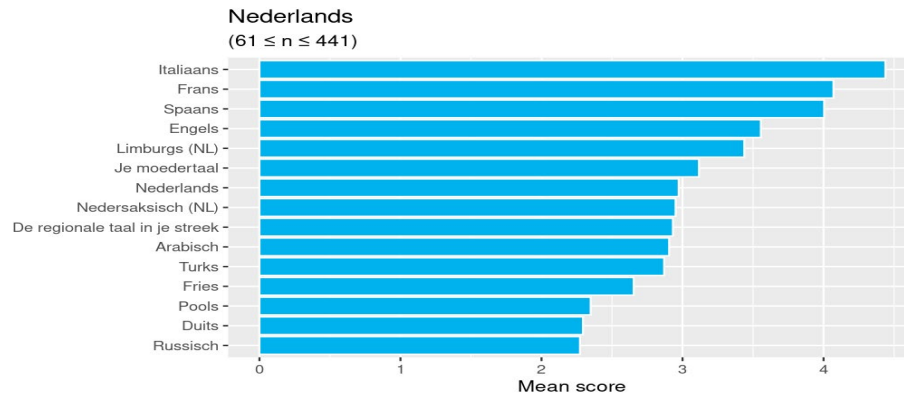
Conclusie: Voor de student-informanten zijn alle regionale talen ouderwets/oubollig, terwijl de docent-informanten Fries juist wel als (zeer) hip/cool beschouwen (4,5 en 5).

Algehele conclusie over de competent-prestigedimensie

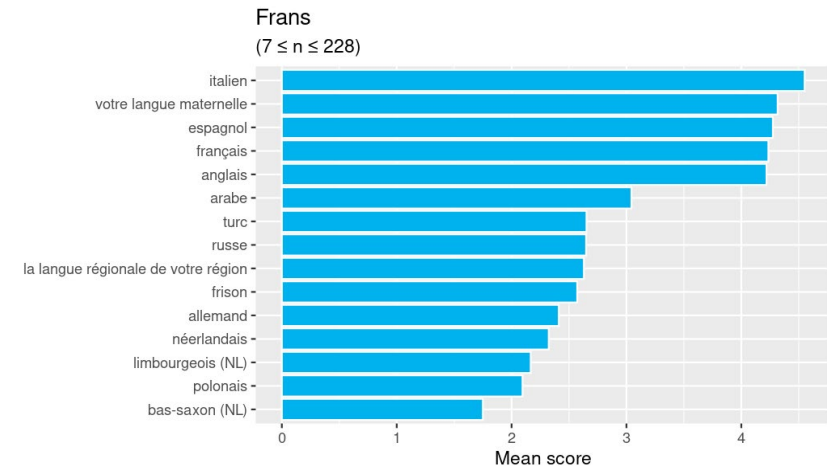
Als nu over het geheel van de eigenschappen wordt gekeken naar de drie grote talen Nederlands, Frans en Engels in het onderwijs van de Lage Landen, dan scoort Engels in het algemeen voor alle subgroepen steeds hoog op de competent-prestigedimensie (belangrijkste factor). Ook het Nederlands en het Frans scoren hierop goed, maar dat is meer afhankelijk van de ingevulde vragenlijst: informanten van de Nederlandse vragenlijst zijn positief over het Nederlands en minder positief over het Frans, en informanten van de Franse vragenlijst zijn positief over het Frans en minder positief over het Nederlands. Het Engels heeft een onomstreden status, niet afhankelijk van thuistaalachtergrond.

2.4.3.5 Van onaangenaam tot melodieus

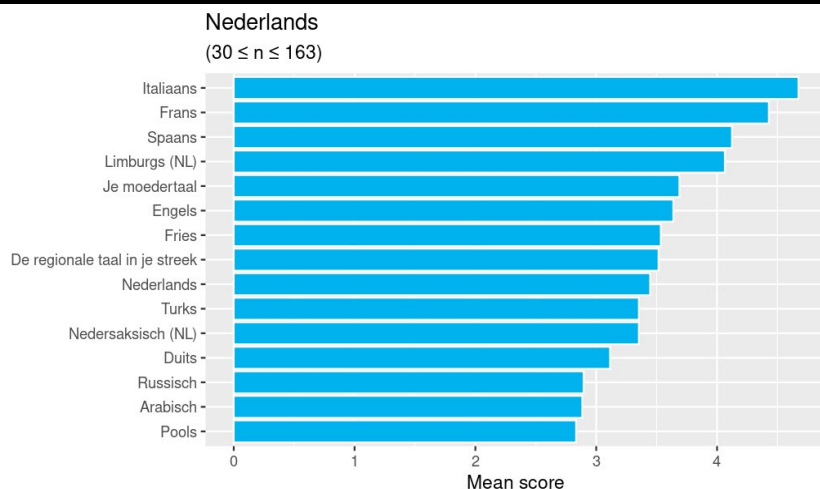
De twee volgende variabelen ‘melodieuus’ en ‘mooi’ laden meestal hoog op de tweede factor, die als een subdimensie van prestige werd gezien: ‘esthetisch prestige’.



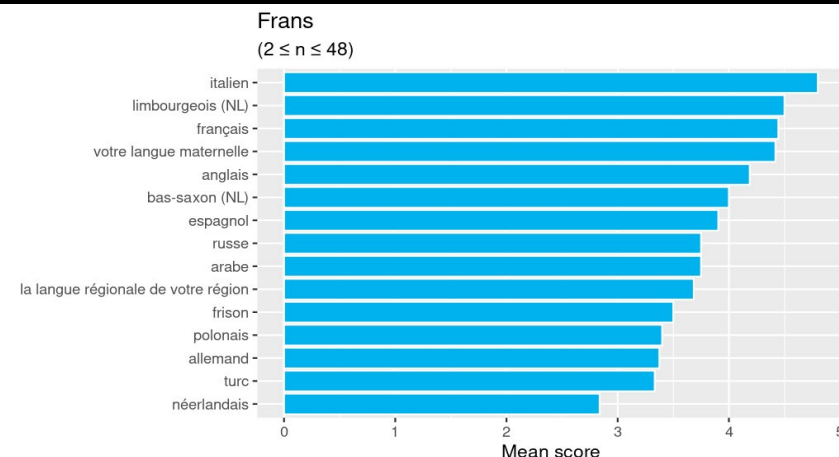
Figuur 2.4.3.5 – Stud-Nl. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘hard of onaangenaam klinkend’ (=1) vindt of juist meer ‘melodieuus’ (=5).



Figuur 2.4.3.5– Stud-Fr. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘hard of onaangenaam klinkend’ (=1) vindt of juist meer ‘melodieuus’ (=5).



Figuur 2.4.3.5 – Doc-Nl. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘hard of onaangenaam klinkend’ (=1) vindt of juist meer ‘melodius’ (=5).

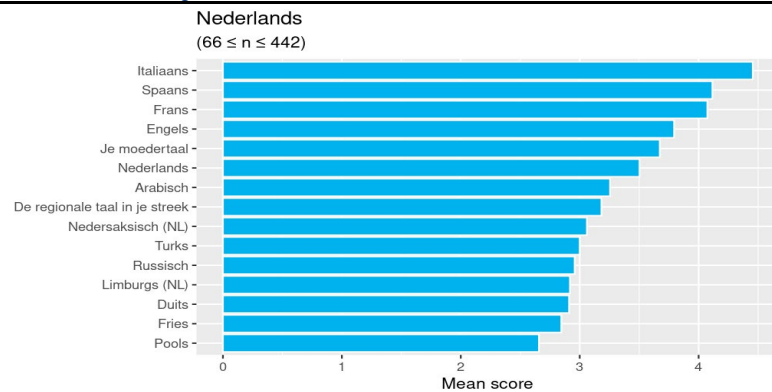


Figuur 2.4.3.5– Doc-Fr. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘hard of onaangenaam klinkend’ (=1) vindt of juist meer ‘melodius’ (=5).

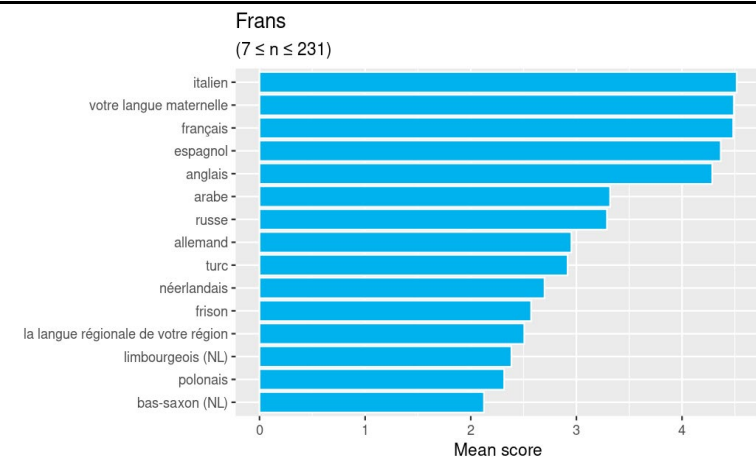
De Romaanse talen springen er voor alle vier groepen met het oordeel ‘(zeer) melodius’ (4, 4,5 en 5) boven de andere talen uit, gevolgd door Engels als Germaanse taal met ‘melodius’ (4). Opvallend is dat studenten die de Franstalige enquête invulden, Nederlands, Duits, alle regionale en Oost-Europese talen betitelen met hard (2). Docenten die de Franstalige enquête invulden, contrasteren sterk met de Franse studenten door juist Oost-Europese, regionale talen en Arabisch melodius (3,5 en 4) te noemen. Bij de studenten die de Nederlandstalige enquête invulden, is de negatieve score (2) alleen in geval van de Oost-Europese talen en Duits te zien. Bij de docenten betreft deze beoordeling het Pools. De Nederlandstalige informanten beoordelen verder de regionale talen relatief hoog (4) en de resterende talen neutraal (3).

Conclusie: De Franstalige studenten wijken met hun ‘harde’ oordeel (2) over de niet-Romaanse talen, behalve Arabisch, nogal af van de relatieve oordelen die de andere groepen geven.

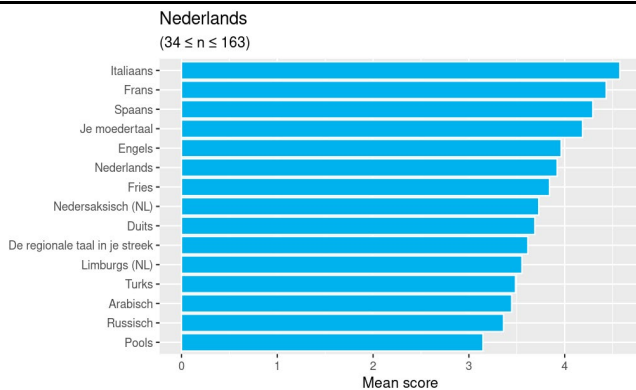
2.4.3.6 Van lelijk tot mooi



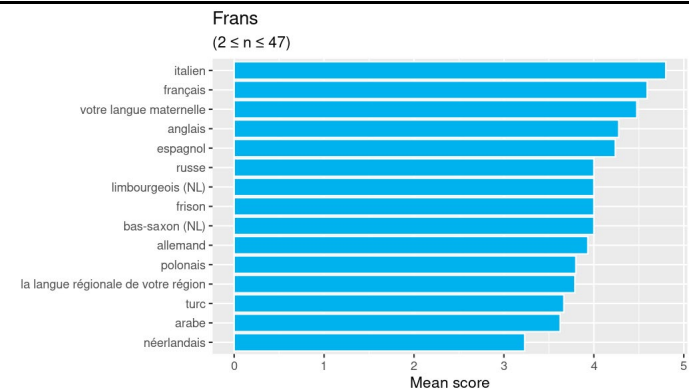
Figuur 2.4.3.6 – Stud-NL. Geef voor elke taal aan of je die taal meer ‘lelijk’ (=1) vindt of juist eerder ‘mooi’ (=5).



Figuur 2.4.3.6– Stud-Fr. Geef voor elke taal aan of je die taal meer ‘lelijk’ (=1) vindt of juist eerder ‘mooi’ (=5).



Figuur 2.4.3.6– Doc-NL. Geef voor elke taal aan of je die taal meer ‘lelijk’ (=1) vindt of juist eerder ‘mooi’ (=5).



Figuur 2.4.3.6– Doc-Fr. Geef voor elke taal aan of je die taal meer ‘lelijk’ (=1) vindt of juist eerder ‘mooi’ (=5).

Het Engels en boven alles de Romaanse talen scoren op esthetische kwaliteiten bij alle vier groepen (zeer) positief (4 en 4,5). De regionale talen scoren relatief hoog (3 en 4) behalve bij Franstalige studenten, die deze lelijk vinden (2). Nederlands scoort neutraal (3), behalve bij Nederlandstalige docenten (4). De Oost-Europese talen en Duits scoren bij de student-informanten neutraal (3) en bij docent-informanten relatief hoog (4, 4,5 en 5). Arabisch vindt bij de Nederlandstalige informanten een hogere waardering (4) dan bij de Franstalige (3).

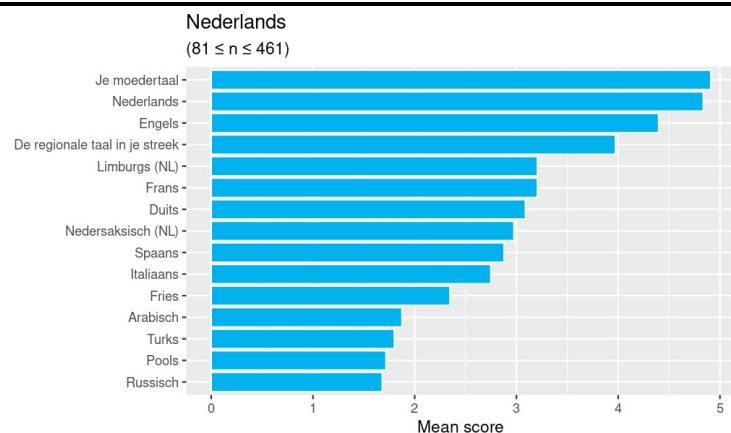
Conclusie: de Romaanse talen en het Engels worden hogelijk gewaardeerd (4 en 4,5) om de toegekende esthetische eigenschappen. Daarnaast is er zeer zeker ook waardering op dit punt voor Duits en de Oost-Europese talen, behalve bij Franstalige studenten. Nederlands scoort net als het Arabisch neutraal tot positief.

Algehele conclusie over de esthetisch-prestigedimensie

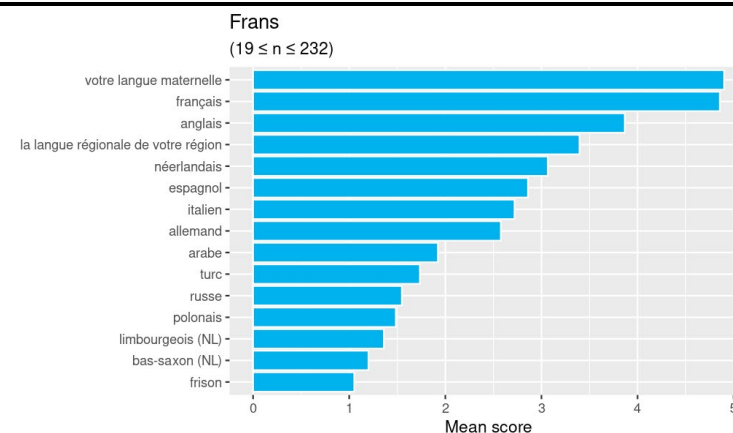
Bij een overzicht van de drie grote talen op de esthetisch-prestigedimensie (de een-na-belangrijkste factor) scoort het Frans voor alle subgroepen hoog (het Italiaans nog hoger). Het Engels scoort relatief hoog en het Nederlands neutraal, maar wordt door de oudere groep docenten van de Nederlandse vragenlijst relatief positief beoordeeld. Het Frans (en andere Romaanse talen) heeft hier een onomstreden status, niet afhankelijk van moedertaalachtergrond.

2.4.3.7 Van vreemd tot vertrouwd

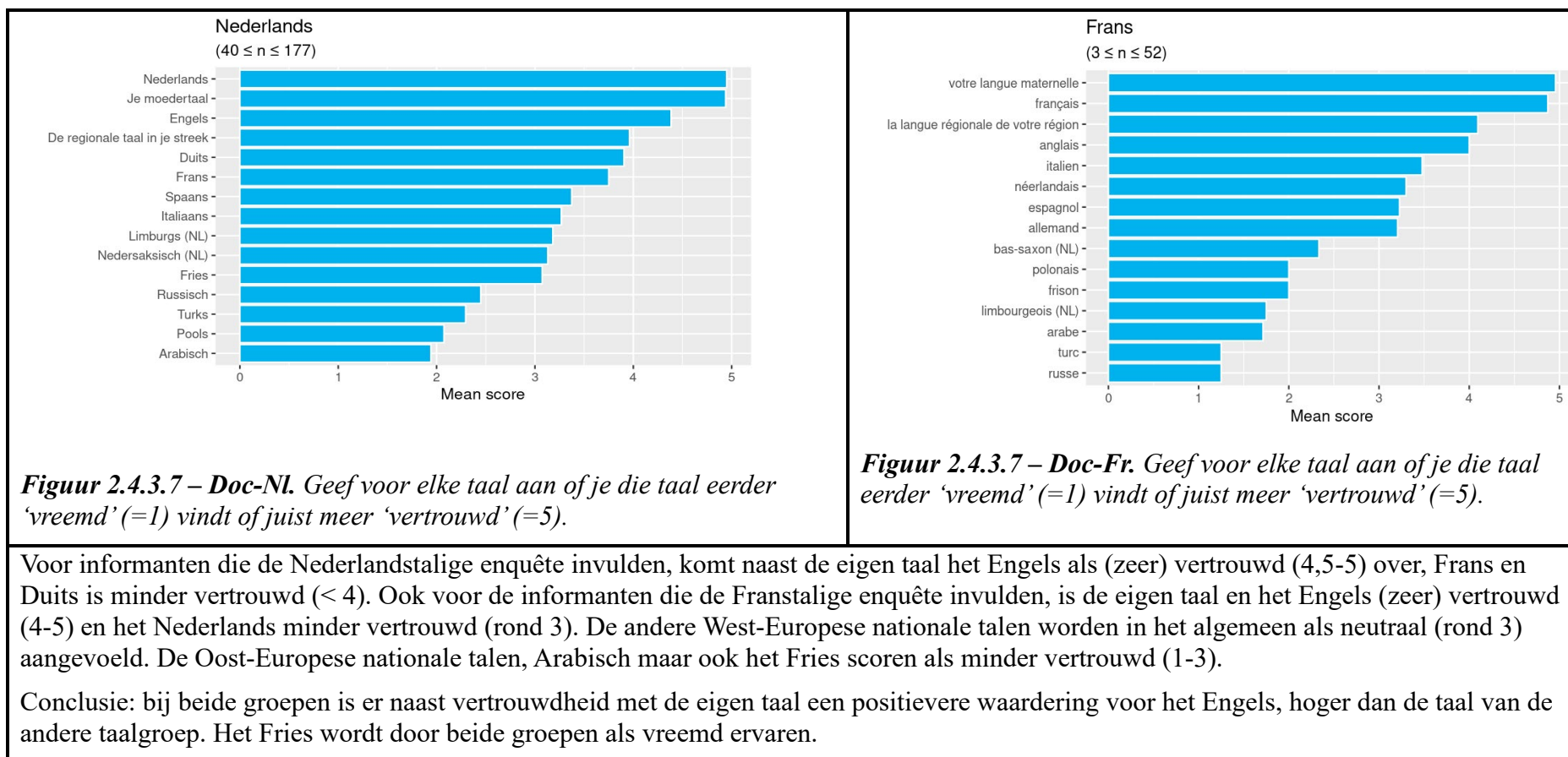
De laatste twee variabelen ‘vertrouwd’ en ‘natuurlijk’ krijgen in de meeste gevallen een hoge lading op de laatste factor: ‘solidariteit’.



Figuur 2.4.3.7 – Stud-Nl. Geef voor elke taal aan of je die taal eerder ‘vreemd’ (=1) vindt of juist meer ‘vertrouwd’ (=5).

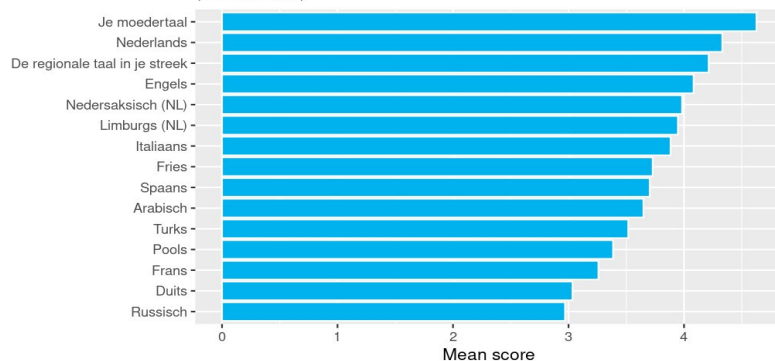


Figuur 2.4.3.7 – Stud-Fr. Geef voor elke taal aan of je die taal eerder ‘vreemd’ (=1) vindt of juist meer ‘vertrouwd’ (=5).



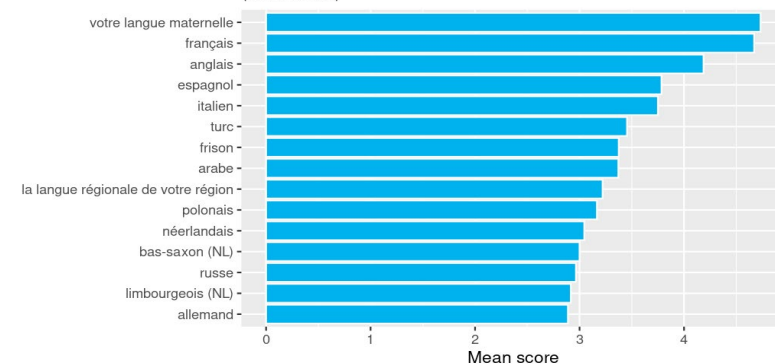
2.4.3.8 Van geforceerd tot natuurlijk

Nederlands
(57 ≤ n ≤ 447)



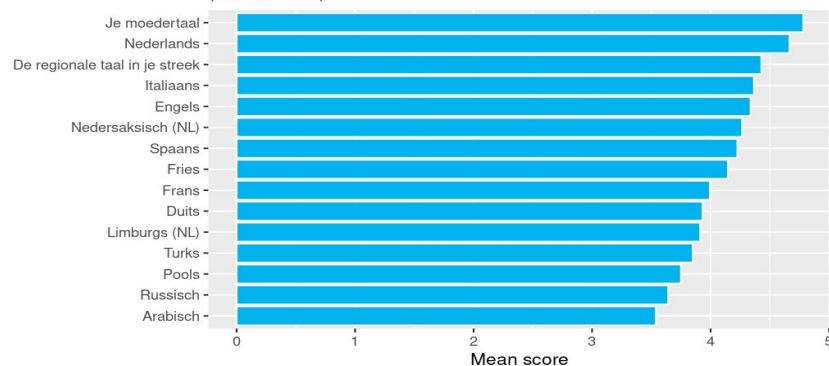
Figuur 2.4.3.8 – Stud-NL. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘geforceerd of onnatuurlijk’ (=1) vindt of juist meer ‘natuurlijk’. (=5)

Frans
(8 ≤ n ≤ 225)



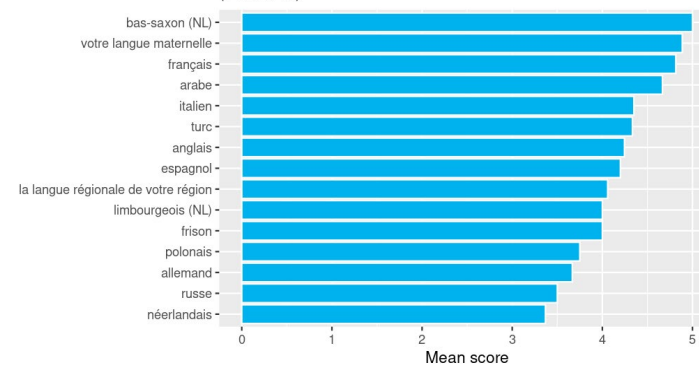
Figuur 2.4.3.8 – Stud-Fr. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘geforceerd of onnatuurlijk’ (=1) vindt of juist meer ‘natuurlijk’. (=5)

Nederlands
(20 ≤ n ≤ 157)



Figuur 2.4.3.8 – Doc-NL. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘geforceerd of onnatuurlijk’ (=1) vindt of juist meer ‘natuurlijk’. (=5)

Frans
(1 ≤ n ≤ 49)



Figuur 2.4.3.8 – Doc-Fr. Geef voor elke taal waar je (enigszins) mee bekend bent aan of je die taal eerder ‘geforceerd of onnatuurlijk’ (=1) vindt of juist meer ‘natuurlijk’. (=5)

In het algemeen worden alle beoordeelde talen – inclusief de eigen taal Nederlands of Frans – met natuurlijkheid geassocieerd (3-5), zeker bij de docenten (3,5-5). De regionale talen worden relatief positief benaderd (3-4). Opvallend is wel dat de ander zijn taal – in dit geheel van positieve waardering – relatief laag scoort op dit punt (3,5-4). Bij de Nederlandstalige informanten scoren de Oost-Europese talen, Turks en Duits relatief laag met neutraal (3-4). Bij de Franstalige geldt dit bovendien voor Nederlands, Limburgs en Nedersaksisch, die nog lager (rond 3) worden gewaardeerd.

Conclusie: de invullers van de Franstalige vragenlijst evalueren de talen die verbonden zijn met Nederland in mindere mate als ‘natuurlijk’. Bij de Nederlandstalige informanten is dit met Frans ook wel het geval, maar in mindere mate.

Algehele conclusie op de solidariteitsdimensie

Bij alle subgroepen bestaat er naast een hoge beoordeling van de eigen taal (Nederlands of Frans) op de solidariteitsdimensie een positieve waardering voor het Engels, hoger dan de taal van de andere taalgroep.

Algehele conclusies factoranalyse

Competent-prestigedimensie

De (meeste) grote talen (West-Europese en Romaanse), dus ook het Engels, scoren bij alle deelgroepen hoog op onderdelen van de prestigedimensie (beschaafd, zakelijk, vlot en hip/cool). Een interveniërende rol kan – in positieve en in negatieve zin – de eigen taalachtergrond (Frans of Nederlands) spelen. Het Duits valt op deze dimensie met een negatievere beoordeling vaak uit de toon. De Oost-Europese en de immigratietalen komen in het algemeen op een relatief positieve of neutrale wijze over. De verschillen in waardering komen vooral naar voren bij de regionale talen.

Esthetisch-prestigedimensie

De Romaanse talen en het Engels worden door alle groepen hogelijk gewaardeerd op de esthetische subdimensie (mooi en melodieus). Er bestaat voor het Nederlands en het Duits een lagere maar niet een negatieve waardering. De Oost-Europese en immigratietalen scoren neutraal tot negatief. De studenten die de Franstalige enquête invulden, wijken voor Nederlands nogal af met een negatiever oordeel. De regionale talen krijgen een lagere beoordeling van alle student-informanten.

Solidariteitsdimensie

Bij beide taalgroepen bestaat een positieve waardering voor solidariteit (vertrouwd en natuurlijk) met de eigen (regionale) taal en het Engels, hoger dan de (regionale) taal van de andere taalgroep (Frans of Nederlands). De andere Romaanse talen en Duits scoren neutraal. De Oost-Europese en immigratietalen scoren ronduit negatief op dit punt. Het Fries wordt door de Franstalige informanten als minder eigen ervaren.

Slotconclusie

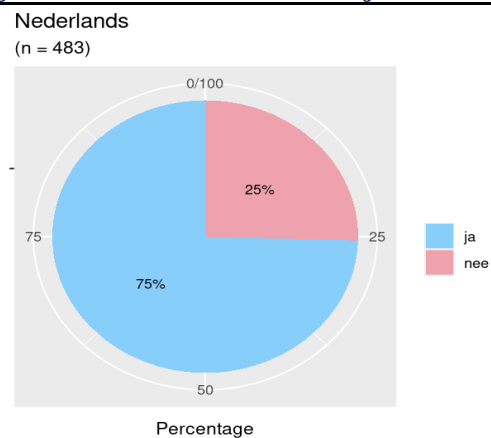
De verwachting in het begin van dit hoofdstuk uitgesproken dat de bekendheid met een vreemde taal en de eigen tevredenheid over het leren ervan en de wens tot het bereiken van een hoger niveau tot een positiever oordeel zou leiden, is grotendeels bevestigd. Met name gold dat voor het Engels als vreemde taal. Bij het Frans en het Nederlands als vreemde taal ging een relatief lagere score aan bekendheid vaak samen met een relatief lagere score aan de waarderingskant. Bij de beoordeling van andere Romaanse talen dan Frans lijkt er echter geen enkele samenhang te bestaan tussen beide. Vooral op de esthetisch-prestigedimensie scoren deze qua waardering hoog, zonder dat er een vaardigheid (door omgang, schoolprestaties of anderszins) tegenover staat.

In het algemeen wordt er vrij liberaal geoordeeld over alle talen, met weinig negatieve uitschieters. Dit kan te maken hebben met het feit dat de solidariteitsdimensie geen grote rol speelt bij deze hoogopgeleide groep (veelal met een letterenopleiding en/of -beroep), vooral bij de docenten. De andere kant van de medaille is dat de leden van deze sociale groep, die zich bewust zijn van de maatschappelijke positie van talen, logischerwijs een hoog prestige toekennen aan talen die als prestigieus worden gezien in de Belgisch-Nederlandse context: naast het Frans vooral het Engels. Opmerkelijk is dat bij de Franse deelgroepen het esthetisch-prestige een uitgesproken aandeel heeft.

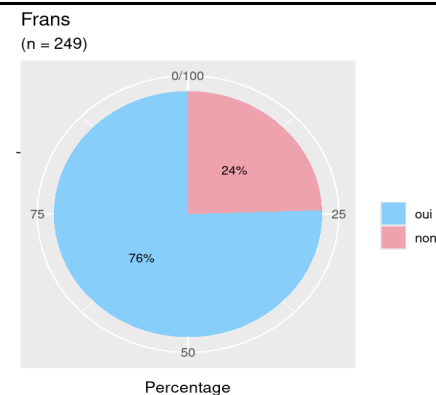
2.4.4 Afwisseling in taalgebruik

Uit het voorgaande blijkt dat de informanten van jongs af aan veel in contact hebben gestaan met meertaligheid. Naast de eigen nationale of regionale taal is dat vooral Engels. We sluiten af met de omgang met deze verschillende talen (mondeling, schriftelijk en digitaal) in een formele en informele omgeving (in 2.2.7 is dit al behandeld voor hun studeeromgeving). We kijken daarbij vooral naar het afwisselend gebruik ervan. Hierbij gaat het dus ook om het gebruik als luistertaal.

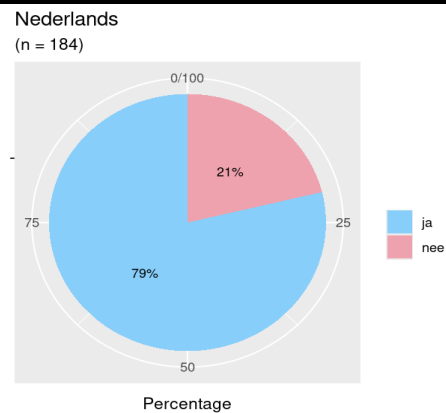
2.4.4.1 Wissel je wel eens van taal of mix je talen in een gesprek met vrienden?



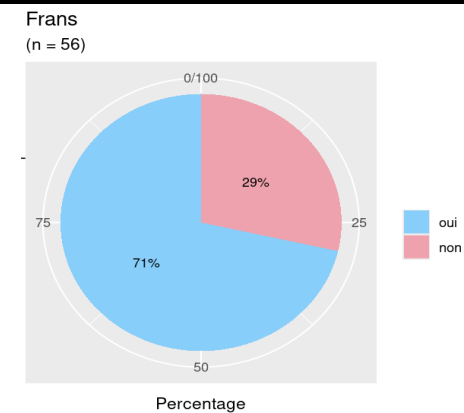
Figuur 2.4.4.1– Stud-Nl Wissel je wel eens van taal of mix je talen in een gesprek met vrienden?



Figuur 2.4.4.1– Stud-Fr Wissel je wel eens van taal of mix je talen in een gesprek met vrienden?



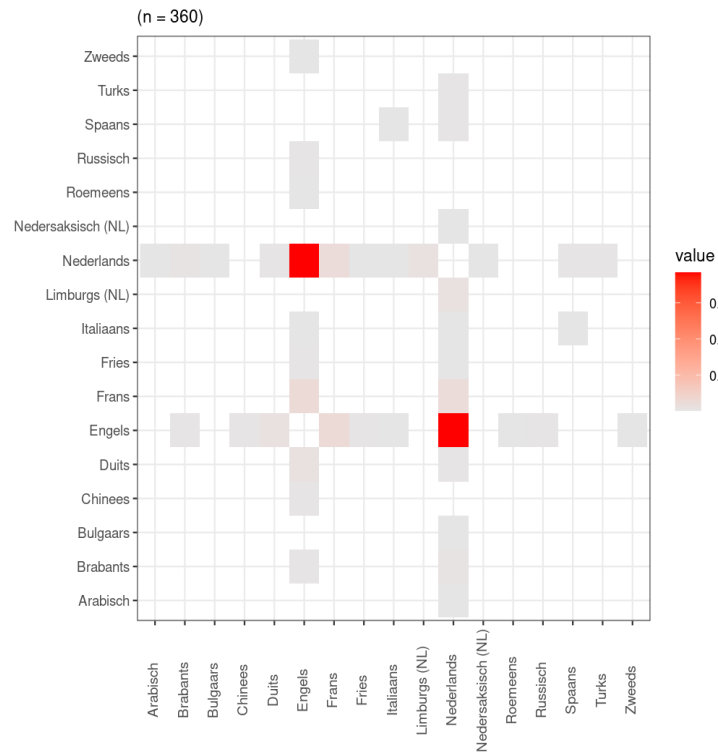
Figuur 2.4.4.1– Doc-Nl Wissel je wel eens van taal of mix je talen in een gesprek met vrienden?



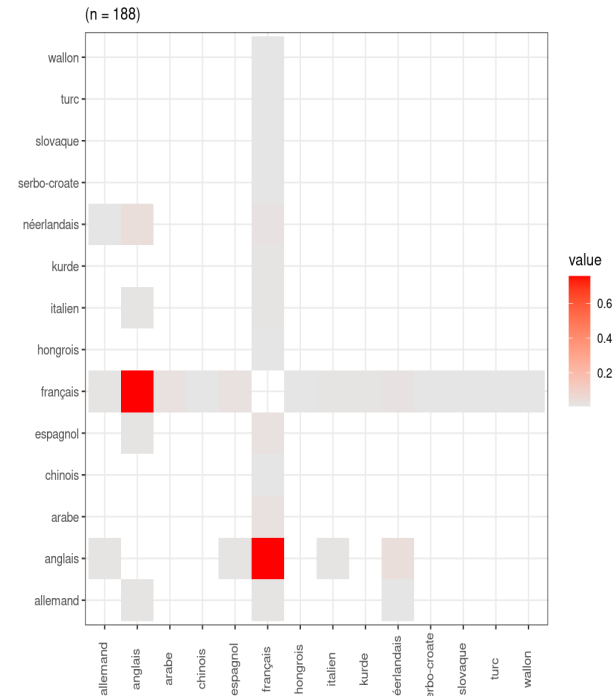
Figuur 2.4.4.1– Doc-Fr Wissel je wel eens van taal of mix je talen in een gesprek met vrienden?

Driekwart (71-79%) van alle informanten wisselt wel van taal in een gesprek met vrienden.

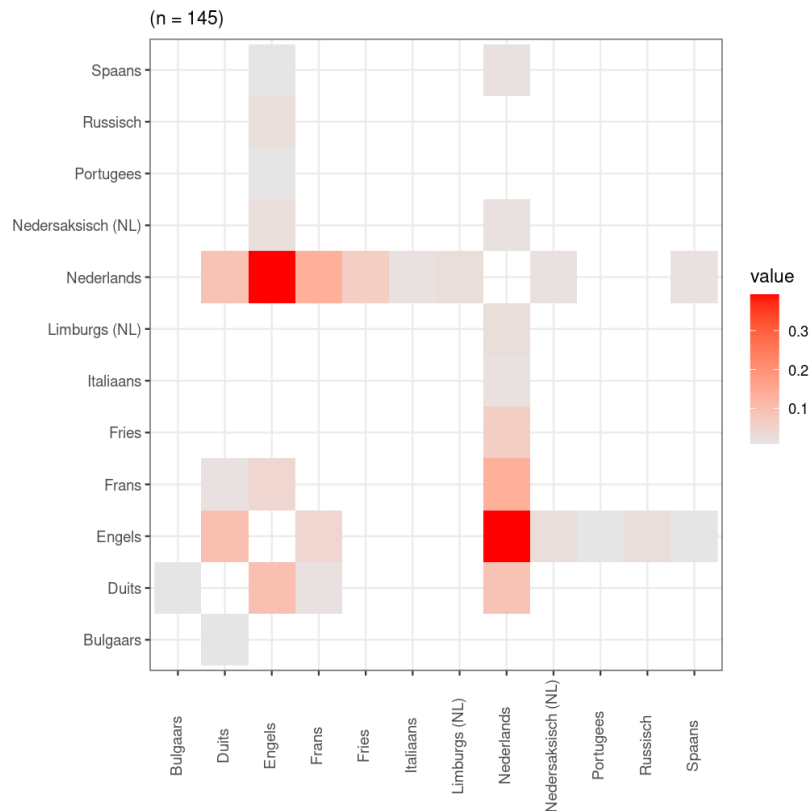
2.4.4.2 Welke?



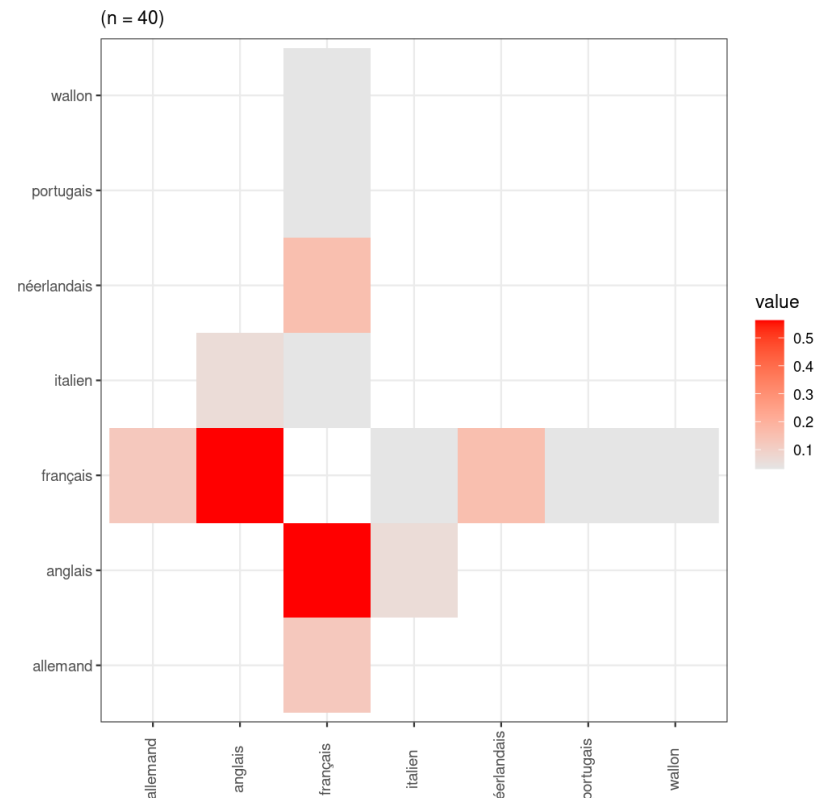
Figuur 2.4.4.2– Stud-NI Vink de twee talen aan die je het vaakst met elkaar afwisselt of mixt in een gesprek met vrienden.



Figuur 2.4.4.2– Stud-Fr Vink de twee talen aan die je het vaakst met elkaar afwisselt of mixt in een gesprek met vrienden.



Figuur 2.4.4.2– Doc-NL Vink de twee talen aan die je het vaakst met elkaar afwisselt of mixt in een gesprek met vrienden.

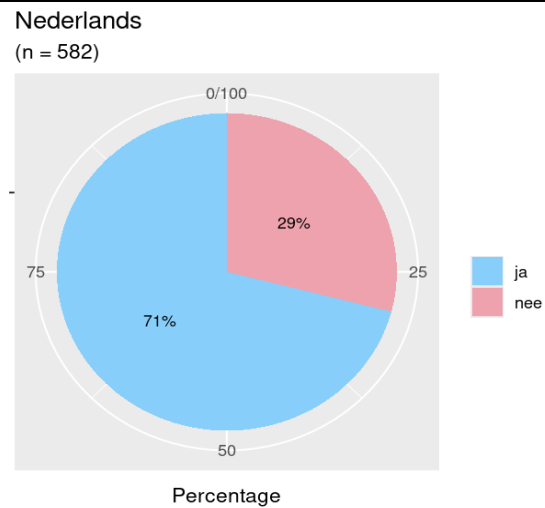


Figuur 2.4.4.2– Doc-Fr Vink de twee talen aan die je het vaakst met elkaar afwisselt of mixt in een gesprek met vrienden.

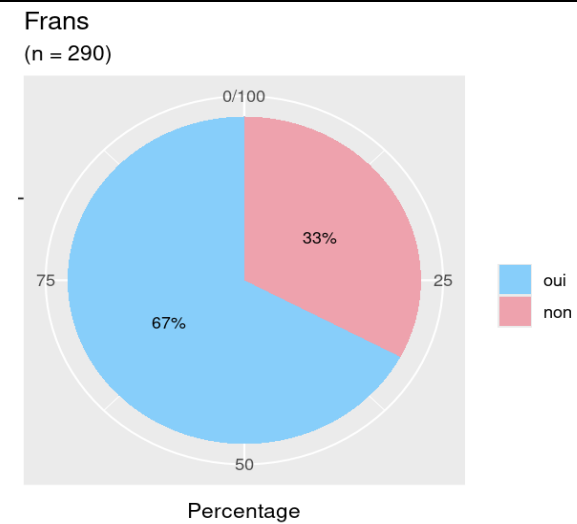
Zowel bij de Nederlandstalige als bij de Franstalige informanten wordt de eigen taal het meest afgewisseld met het Engels.

Dit gebruik van meerdere talen is in 2.4.5 ook nog op een andere manier opgevraagd: of het voorkomt dat er in een gesprek meerdere talen naast elkaar worden gebruikt als zogenoemde luistertaal, ook wel receptieve meertaligheid genoemd.

2.4.5 Heb je er ervaring mee dat in een gesprek tegelijkertijd meerdere talen naast elkaar worden gebruikt?

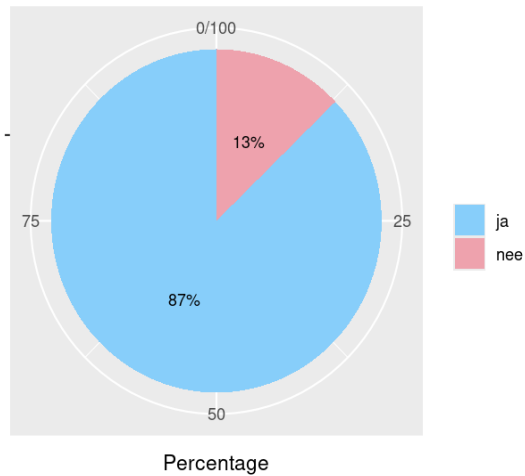


Figuur 2.4.5 – Stud-NL. Heb je er ervaring mee dat in een gesprek tegelijkertijd meerdere talen naast elkaar worden gebruikt, waarbij bijvoorbeeld de ene gespreksgenoot Engels spreekt, en een ander Duits?



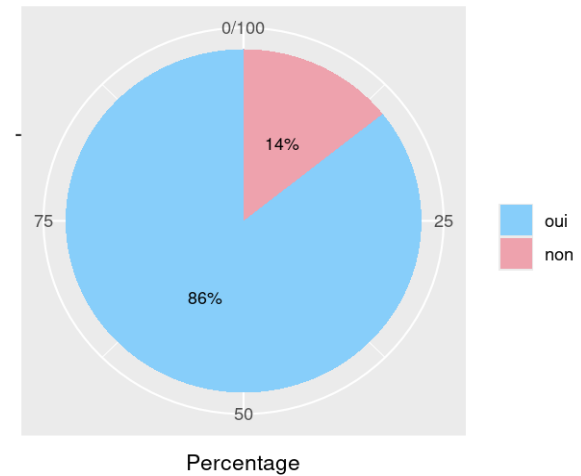
Figuur 2.4.5 – Stud-Fr. Heb je er ervaring mee dat in een gesprek tegelijkertijd meerdere talen naast elkaar worden gebruikt, waarbij bijvoorbeeld de ene gespreksgenoot Engels spreekt, en een ander Duits?

Nederlands
(n = 219)



Figuur 2.4.5 – Doc-Nl. Heb je er ervaring mee dat in een gesprek tegelijkertijd meerdere talen naast elkaar worden gebruikt, waarbij bijvoorbeeld de ene gespreksgenoot Engels spreekt, en een ander Duits?

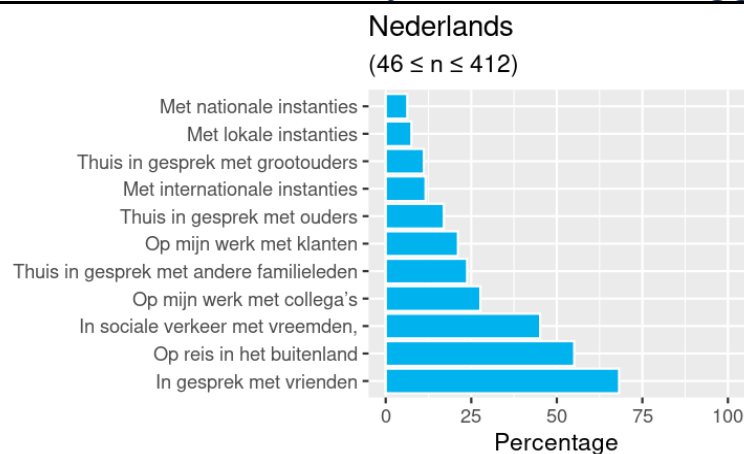
Frans
(n = 63)



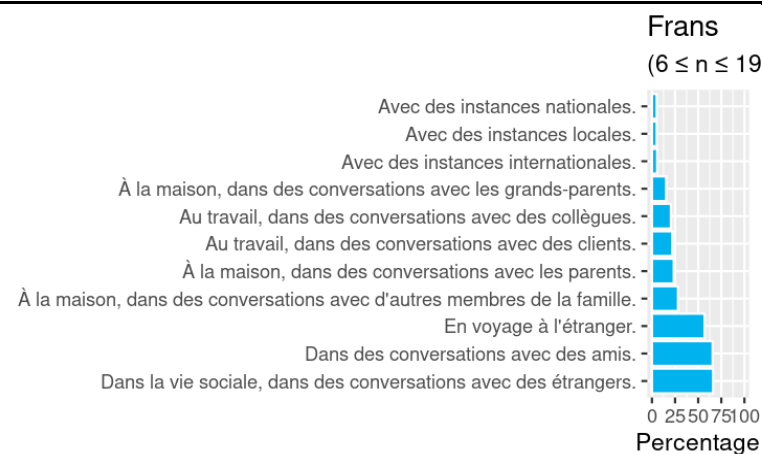
Figuur 2.4.5 – Doc-Fr. Heb je er ervaring mee dat in een gesprek tegelijkertijd meerdere talen naast elkaar worden gebruikt, waarbij bijvoorbeeld de ene gespreksgenoot Engels spreekt, en een ander Duits?

Net als bij 2.4.4.1 houdt de grote meerderheid van de informanten wel eens een meertalig gesprek. Bij studenten is dit minder (67-71%) dan bij de docenten (86-87%).

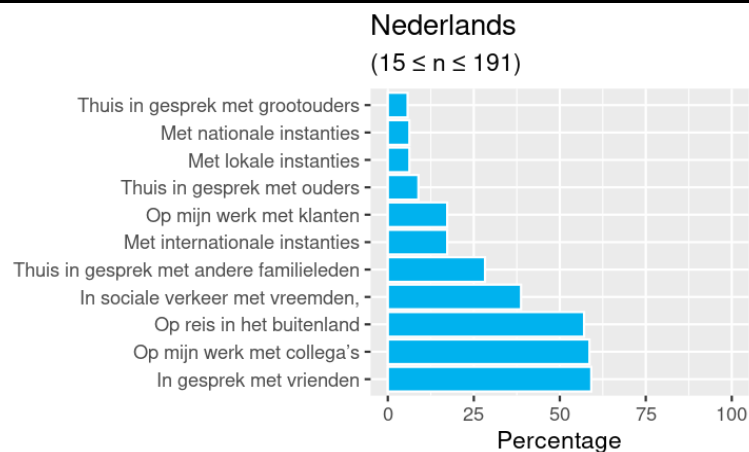
2.4.5.a. In welke situaties voer je wel eens een meertalig gesprek?



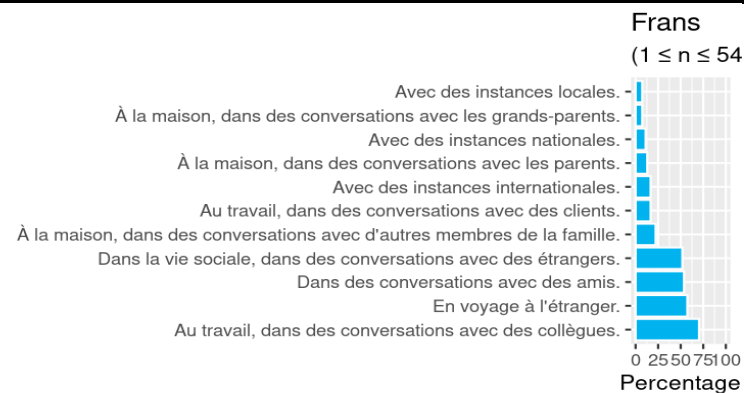
Figuur 2.4.5.a – Stud-NL. In welke situaties?



Figuur 2.4.5.a – Stud-Fr. In welke situaties?



Figuur 2.4.5.a – Doc-NL. In welke situaties?

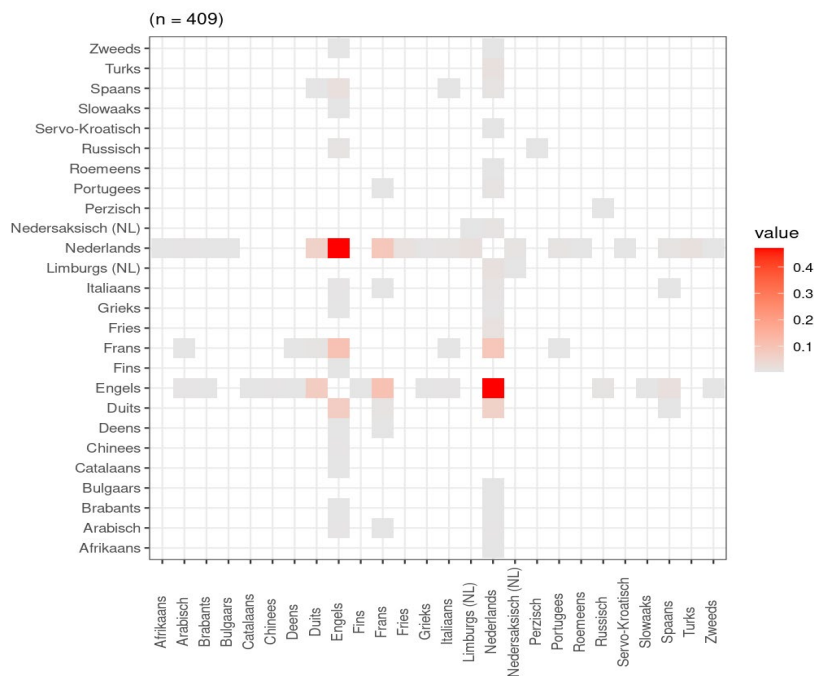


Figuur 2.4.5.a – Doc-Fr. In welke situaties?

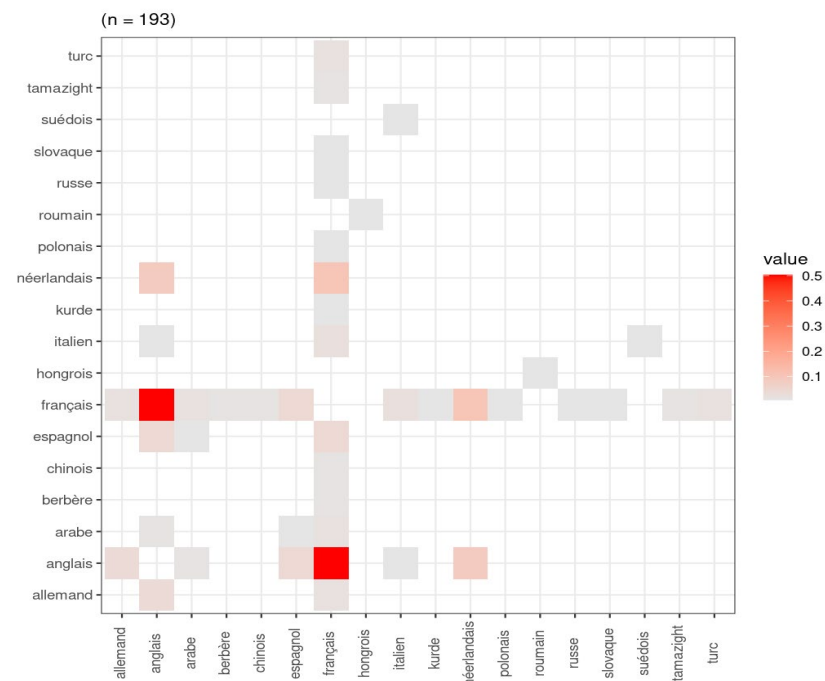
Die luistertaal speelt zowel in informele domeinen (bijvoorbeeld met vrienden en familie) als in formele domeinen (op het werk en met vreemden) een rol. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat het aantal informanten van de Franstalige enquête voor deze vraag gering is.

2.4.5.b. In welke talen voer je wel eens een meertalig gesprek?

Deze vraag is alleen gesteld aan studenten.



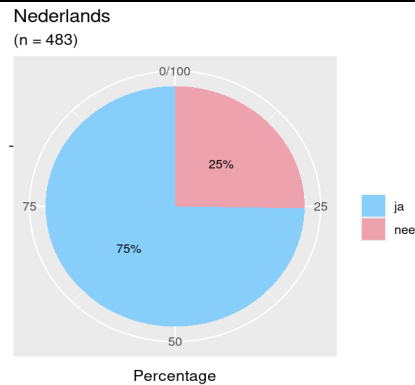
Figuur 2.4.5.b – Stud-Nl. Selecteer de twee talen van de taalcombinatie die je het vaakst gebruikt hebt in luistertaal



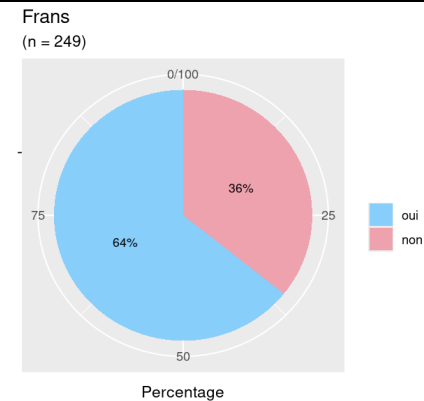
Figuur 2.4.5.b – Stud-Fr. Selecteer de twee talen van de taalcombinatie die je het vaakst gebruikt hebt in luistertaal

De uitkomsten komen overeen met de afwisseling van talen in het gesprek met vrienden van 2.4.4.2. Zowel bij de Nederlandstalige als bij de Franstalige informanten wordt de eigen taal het meest afgewisseld met het Engels.

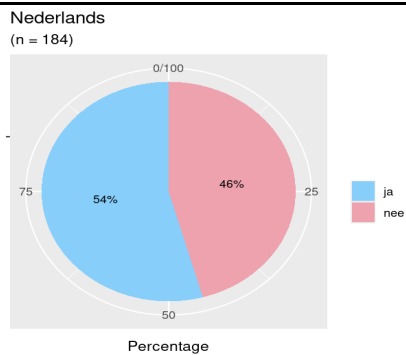
2.4.6 Mix je wel eens verschillende talen in berichtjes via sociale media?



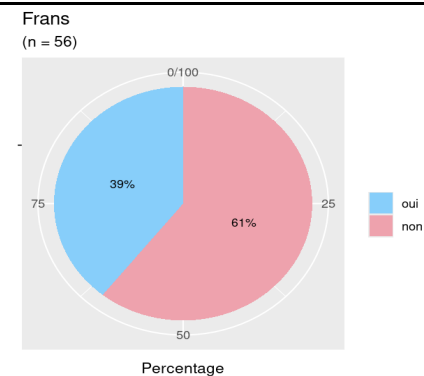
Figuur 2.4.6 – Stud-Nl Mix je wel eens verschillende talen in berichtjes via sociale media?



Figuur 2.4.6 – Stud-Fr Mix je wel eens verschillende talen in berichtjes via sociale media?



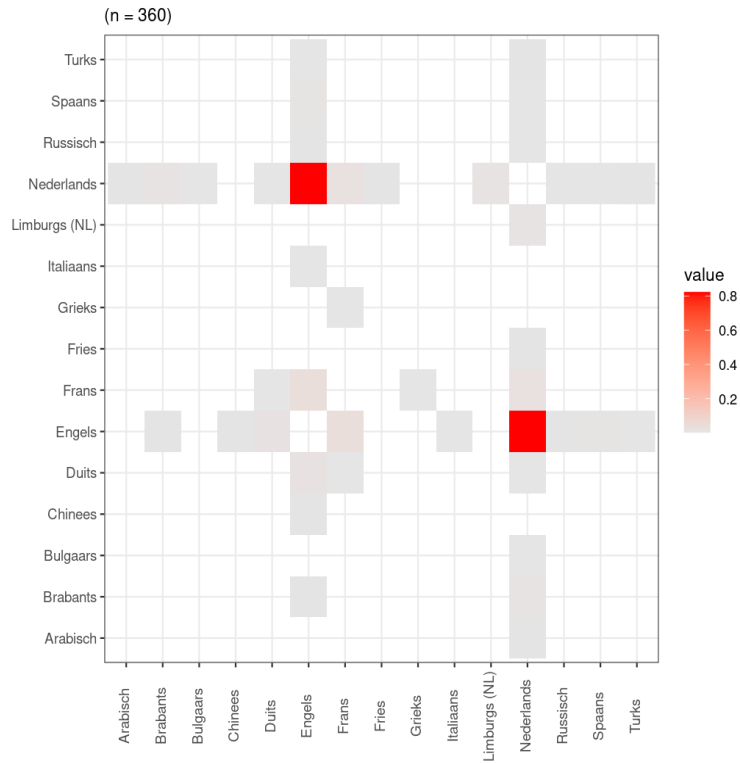
Figuur 2.4.6 – Doc-Nl Mix je wel eens verschillende talen in berichtjes via sociale media?



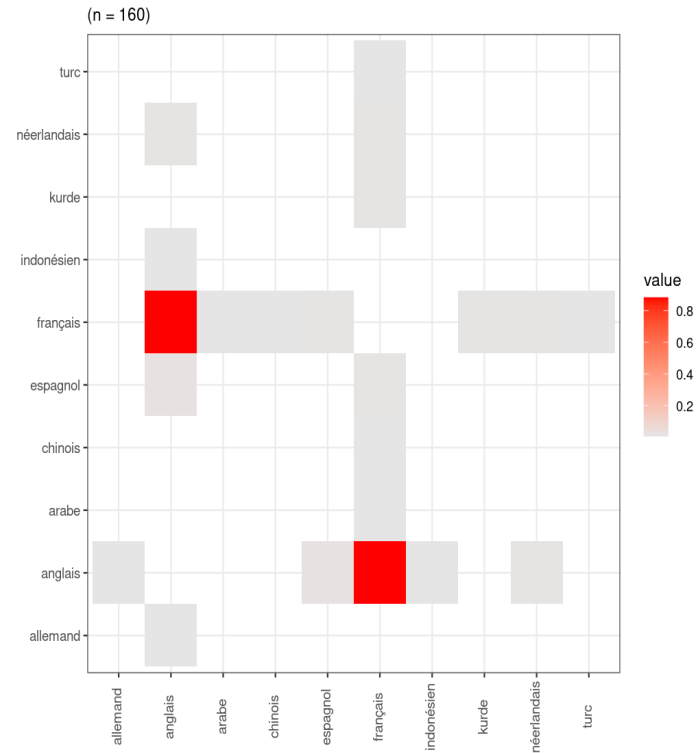
Figuur 2.4.6 – Doc-Fr Mix je wel eens verschillende talen in berichtjes via sociale media?

Bij de studenten van beide taalgroepen wordt er meer van taal gewisseld dan bij de docenten; bij Nederlandstalige studenten door driekwart (75%) en bij Franstalige tweederde (64%), tegen meer dan de helft (54%) bij Nederlandstalige docenten en ruim een derde (39%) bij Franstalige docenten.

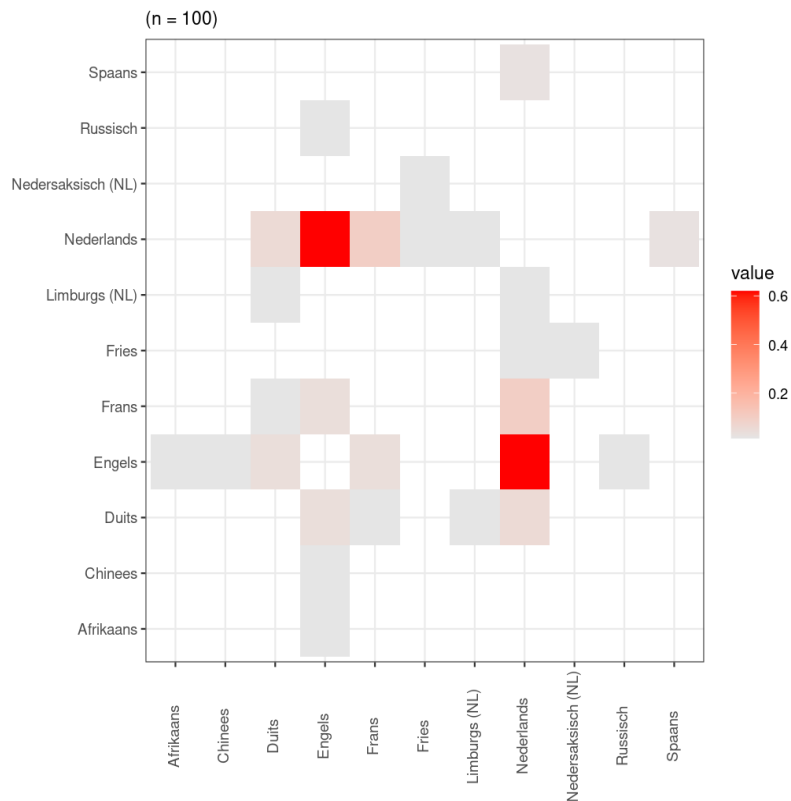
2.4.6.a Welke?



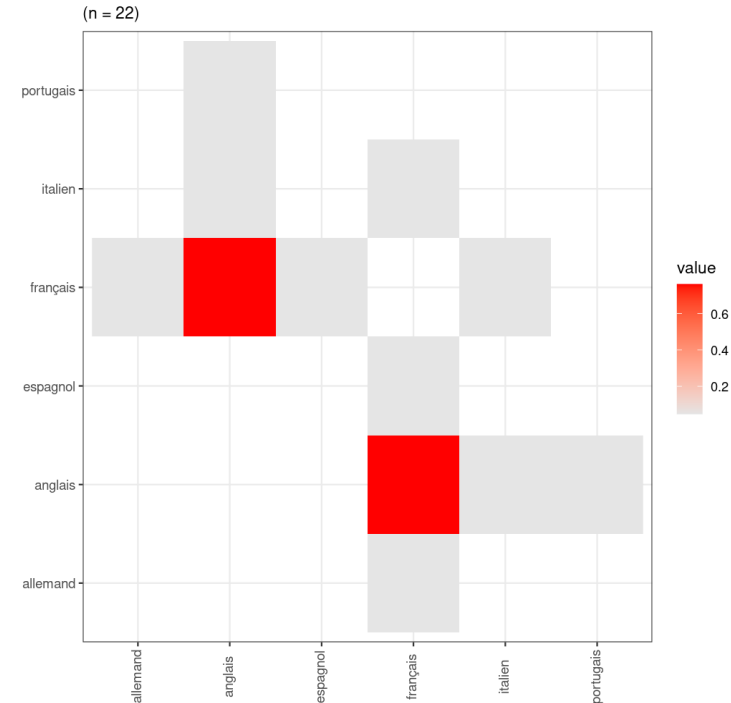
Figuur 2.4.6.a– Stud-NI Vink de twee talen aan die je het vaakst mixt via sociale media.



Figuur 2.4.6.a– Stud-Fr Vink de twee talen aan die je het vaakst mixt via sociale media.



Figuur 2.4.6.a– Doc-NL Vink de twee talen aan die je het vaakst mixt via sociale media.



Figuur 2.4.6.a– Doc-Fr Vink de twee talen aan die je het vaakst mixt via sociale media.

Zowel bij de Nederlandstalige als bij de Franstalige informanten wordt de eigen taal het meest afgewisseld met het Engels.

Conclusie: Zowel studenten als docenten nemen vaak deel aan meertalige gesprekssituaties waarbij de eigen nationale taal Nederlands of Frans wordt afgewisseld met Engels. Dit gebeurt zowel in de informele sfeer met bekenden (op sociale media) als in de formele sfeer met onbekenden. Hierbij hoeven niet alle deelnemers dezelfde taal te spreken, maar kan het verstaan of lezen van de andere taal voldoende zijn (luistertaal).

3. Samenvattingen en conclusies

3.1 Samenvatting van de vragen naar thuistalen en schooltalen in 2.1

Uit de antwoorden op de vragen over de thuistalen en schooltalen van de informanten in 2.1 blijkt dat de thuistaal voor de informanten van de Nederlandstalige enquête overwegend het Nederlands en voor die van de Franstalige enquête het Frans is. Naast de thuistaal spreken, verstaan, lezen en schrijven de meeste informanten Engels, en daarnaast in mindere mate Frans en Duits en voor de informanten van de Franstalige enquête Nederlands.

Het langst hebben de studenten en docenten die de Nederlandstalige enquête invulden, onderwijs gevolgd in het Nederlands, gevolgd door op ongeveer gelijke plaats het Engels en Frans, en in mindere mate Duits, terwijl de informanten van de Franstalige enquête hier in aflopende volgorde Engels, Frans, Nederlands en Duits invulden. De studenten van zowel de Nederlandstalige als de Franstalige enquête hebben aanzienlijk meer meertalig onderwijs gevolgd dan de docenten, en dat onderwijs betreft voor meer dan 90% het Engels.

Het leren van vreemde talen in het middelbaar onderwijs werd grotendeels als positief beoordeeld (leerzaam, gedoceerd door goede taalleraren, leuk en nuttig), en dan werd met name het leren van Engels door alle groepen op de eerste plaats genoemd. Op de tweede, derde en vierde plaats werden in de Nederlandstalige enquête Frans, Nederlands en Duits genoemd, maar die talen werden positiever beoordeeld door docenten dan door studenten, wat bewijst dat de populariteit van het Frans, Nederlands en Duits afneemt; dat gold zowel voor Nederland als voor België. De studenten die de Franstalige enquête invulden, noemden Nederlands na het Engels als leukste taal om te leren, gevolgd door Duits, de docenten noemden Nederlands en Duits *ex aequo*. Op de vraag welke talen men *niet* leuk vond om te leren, noemen de studenten op de Nederlandstalige enquête Frans en Duits en de docenten Duits en Frans, dus in omgekeerde volgorde, terwijl beide groepen op de Franstalige enquête Nederlands op de eerste plaats zetten. Dat is opmerkelijk omdat Nederlands door beide groepen ook als tweede *leukste* taal werd genoemd: wellicht hebben de Walen een haatliefde-verhouding tot het Nederlands?

Als schooltaal, taal die men met vrienden gebruikt en taal die men in de sociale media gebruikt, worden op de Nederlandstalige enquête Nederlands en op de Franstalige enquête Frans op de eerste plaats genoemd, en alle groepen noemen op de tweede plaats Engels. Bij de sociale media ligt het Engelstalige gebruik het hoogst, vooral bij de studenten: rond de 80%.

Alle groepen hebben de behoefte een of meer talen beter te leren spreken, schrijven en begrijpen, maar die wens is onder studenten hoger dan onder docenten, dus kennelijk realiseren de studenten zich dat er nog wat te leren valt. Daarbij noemen de informanten van de Nederlandstalige enquête in aflopende volgorde Frans, Duits en Engels en die van de Franstalige enquête Engels en Nederlands.

Docenten zijn veel vaker dan studenten voor langere tijd in het buitenland geweest en beide groepen hebben daar allerlei verschillende talen geleerd, opvallend vaak regionale talen. Alle groepen hebben ervaring met luistertaal in zowel informele als formele domeinen, waarbij voor de informanten van de Nederlandstalige enquête de combinatie Nederlands-Engels het meest genoemd worden en die van de Franstalige enquête de combinatie Frans-Engels. Docenten van de Nederlandstalige enquête noemen daarnaast nog wel Frans en Duits, maar onder studenten spelen die talen nauwelijks een rol.

Uit alle vragen naar thuistalen en schooltalen blijkt dat de thuistaal op de eerste plaats staat, maar dat Engels een stevige tweede positie heeft, terwijl Frans en Duits voor de informanten van de Nederlandstalige enquête en Nederlands en Duits voor die van de Franstalige enquête een veel geringere rol spelen. Met name voor het drietalige België is die conclusie opmerkelijk.

3.2 Samenvatting van de vragen over de voertaal in het hoger onderwijs in 2.2

Uit de reacties over de voertaal in het hoger onderwijs in 2.2 blijkt dat het merendeel van de studenten les krijgt in de eigen moedertaal en dat het Engels voor zowel de invullers van de Nederlandstalige als van de Franstalige enquête op de tweede plaats staat. Duits speelt als voertaal in het hoger onderwijs een kleinere rol en is iets meer aanwezig in de studie van de studenten die de Franstalige enquête hebben ingevuld.

Voor beide vragenlijsten geldt dat de invullers in hoge mate tevreden zijn over de kwaliteit van de voertaal van de docenten als ze doceren in de moedertaal, de kwaliteit van hun eigen moedertaal en de kwaliteit van de moedertaal van medestudenten. Over het algemeen is men ook tevreden over de kwaliteit van het taalgebruik in lesmateriaal. Men is vooral kritisch op de kwaliteit van de voertaal als er een andere taal dan de moedertaal wordt gebruikt. Dit geldt zowel voor de voertaal die docenten en medestudenten gebruiken als voor de eigen voertaal wanneer men een andere taal gebruikt.

Op de vraag welke taal men verkiest als voertaal in het hoger onderwijs, wil het merendeel van de studenten een gelijke verdeling tussen de officiële landstaal en het Engels, en die wens is het sterkst onder de Waalse studenten. Op de tweede plaats staat het gebruik van zoveel mogelijk de officiële landstaal en op de derde plaats de keuze voor uitsluitend de officiële landstaal. De keuze voor alleen het Engels of zoveel mogelijk Engels scoort bij beide groepen (invullers van de Nederlandstalige en Franstalige vragenlijst) laag. Het merendeel van de studenten denkt niet

dat het Engels over 20 jaar de enige voertaal zal zijn in het hoger onderwijs. Dat geldt zowel voor de Belgische als de Nederlandse studenten, wat opmerkelijk is omdat in Nederland Engels in het hoger onderwijs veel vaker als voertaal wordt gebruikt dan in België.

Van beide groepen studenten is het merendeel (tussen de 75 en 90%) het eens met de stelling dat er in het hoger onderwijs speciale aandacht moet zijn voor meertaligheid in de samenleving en hoe men daarmee om kan gaan. Over het algemeen hechten de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden iets meer waarde aan het belang van bewustzijn over meertaligheid in de samenleving.

Het merendeel van de studenten maakt geen gebruik van luistertaal tijdens hun studie. Als ze dat toch doen, wordt door beide groepen de eigen moedertaal het vaakst gecombineerd met het Engels. Verder zijn de combinaties van Nederlands met Frans en Frans met Engels redelijk courant als de studenten van de Nederlandstalige enquête luistertaal gebruiken, terwijl bij de invullers van de Franstalige enquête de combinaties van Nederlands met Frans en Nederlands met Engels voorkomen. Bij beide groepen is het merendeel (meer dan 80%) van de informanten het erover eens dat luistertaal een goede manier van communicatie is. Luistertaal wordt tijdens de colleges of lessen ongeveer evenveel gebruikt (rond de 50%) door de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden als door de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden. In de communicatie met medestudenten echter, ligt het percentage van informanten die luistertaal gebruiken aanzienlijk hoger bij de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden (71%) dan bij de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden (59%). Ondanks dit veelvuldiger gebruik van luistertaal door de studenten die de Franstalige vragenlijst invulden, is het net deze groep studenten die er meer belang aan hecht dat internationale studenten de officiële landstaal leren spreken (81% versus 69% van de studenten die de Nederlandstalige vragenlijst invulden).

3.3 Samenvatting van de vragen over het nut van talen in de werkomgeving in 2.3

Uit de verwachtingen rond nut en noodzaak van talen in de (toekomstige) werkomgeving in 2.3 blijkt dat de meerderheid van de studenten en docenten verwacht een baan te krijgen in het eigen land of de eigen regio. Vooral bij de studenten leeft de verwachting dat ze werk zullen vinden in het buitenland, maar dat is sterker het geval bij de studenten die de Franstalige enquête invulden (rond de 40%) dan bij degenen die de Nederlandstalige enquête invulden (rond de 20%).

Ook over de noodzaak om een specifieke taal te beheersen voor de beroepsuitoefening bestaat vrij veel overeenstemming: de meerderheid van de informanten gaat ervan uit dat het nodig is om naast de nationale taal ook een of meer andere talen te beheersen. Deze tendens is nog sterker bij de docenten dan bij de studenten.

Over de vraag welke andere taal dan de nationale taal voor de beroepsuitoefening noodzakelijk is, zijn alle groepen het erover eens dat dit het Engels is. Op de tweede en derde plaats staan Frans en Duits, meestal in deze volgorde, en dat geldt zowel voor de antwoorden uit Nederland als uit België.

Over het algemeen zijn studenten kritischer over hun beheersing van de noodzakelijke talen dan docenten. De studenten die de Franstalige vragenlijst invulden, schatten hun beheersing van de verplichte taal/talen (voor de toekomstige baan) het laagst in en zijn dus het meest kritisch op hun talenkennis. De docenten vertonen een veel sterkere mate van tevredenheid over de mate waarin ze over de (voor het beroep) verwachte talenkennis beschikken.

De invullers van de Franstalige enquête (studenten en docenten) schatten het belang van beheersing van een andere (dan de officiële) taal voor het uitoefenen van het (toekomstige) beroep lager in dan de invullers van de Nederlandstalige enquête, maar toch overheerst de mening dat men ook (een) andere taal/talen moet kennen (alle groepen scoren tussen de 69 en 84%).

Op de vraag welke taal nuttig is om te kennen naast de nationale taal antwoorden alle groepen opnieuw unaniem Engels, gevolgd door Frans, Duits en een regionale taal. De regionale talen scoren aanzienlijk lager dan de andere talen.

3.4 Samenvatting van de vragen over identiteit en talen in het dagelijks leven in 2.4

Ten slotte kunnen we op basis van de ideeën over en het gebruik van talen in het dagelijks leven als eerste concluderen dat het Engels bij alle vier deelgroepen zeer hoog wordt gewaardeerd op de prestigedimensie (qua competentie en qua esthetiek), maar tegelijk goed op de solidariteitsdimensie scoort. De omgang met deze lingua franca door de invullers van de Nederlands- en Franstalige enquête is zowel informeel als formeel veelvuldig, waarbij die omgang ook slechts receptief kan zijn (luistertaal). Het Engels wordt niet als een vreemde taal gezien en heeft in alle contexten een sterke positie. Van de Romaanse talen valt op dat deze in het algemeen vooral hoog scoren op de esthetische prestigedimensie. Het daadwerkelijk gebruik ervan was een stuk lager, met het gebruik en waardering van Frans door vooral de invullers van de Franstalige enquête als uitzondering. Ook al wordt het Engels niet als een vreemde taal ervaren, toch is er ook wel goede waardering voor de eigen (nationale) taal. Het Nederlands krijgt op alle dimensies positieve beoordelingen van de invullers van de Nederlandstalige enquête en het Frans zelfs nog positievere op alle dimensies van de invullers van de Franstalige enquête. Het grote verschil tussen beide taalgroepen komt bij het waarderen van de ander zijn taal. Nederlandstaligen waarderen het Frans tot op zekere hoogte nog wel, maar dit is andersom niet of veel minder het geval. De grootste onafhankelijke variabele is hier de taalachtergrond van de studenten en docenten. De Oost-Europese en

immigratietalen krijgen een vrij neutrale beoordeling. Het minst gewaardeerd zijn de regionale talen, al is er op de solidariteitsdimensie een relatief positief oordeel gegeven, vooral door de Nederlandstaligen.

Bijlage 1. Overzicht van betrokkenen bij de enquête

De enquête is samengesteld door een werkgroep bestaande uit:

- Lien van Achter (HOGENT)
- Astrid van Assche (KUL)
- Wilbert Heeringa (FA)
- Reitze Jonkman (FA)
- Laurence Mettewie (UN)
- Elke Peters (KUL)
- Laura Rosseel (VUB)
- Kathy Rys (INT)
- Nicoline van der Sijs (INT, Luik)
- Marie Steffens (UL, UU)
- Jan ten Thije (UU)
- Mieke Vandenbroucke (UA)
- Ulrike Vogl (UG)

Daarnaast hebben onderzoekers van diverse universiteiten, hogescholen en platforms meegedacht over de enquête en meeg geholpen aan de verspreiding ervan, te weten:

Nederlandse universiteiten, hogescholen, onderzoeksinstituten:

- FA: Wilbert Heeringa, Edwin Klinkenberg, Nika Stefan, Henk Bloemhoff, Reitze Jonkman
- INT: Frieda Steurs, Vincent Vandeghinste, Kathy Rys
- MI/RU: Frans Hinskens, Marc van Oostendorp, Stef Grondelaers
- NHL Stenden: Joana Duarte, Mirjam Günther
- RU: Roeland van Hout, Maaike Koffeman
- UGroningen: Nanna Hilton, Martijn Wieling, Raoul Buurke
- Universiteit Tilburg: Jos Swanenberg
- UU/FA: Anne-France Pinget
- UU: Jan Ten Thije

Belgische universiteiten, hogescholen, onderzoeksinstituten:

- Arteveldehogeschool Gent: Pieterjan Bonne, Eva Vandemeulebroucke
- HOGENT: Lien Van Achter
- KU Leuven/Brussel: Eline Zenner
- KU Leuven: Lieve De Wachter, Elke Peters, Astrid van Assche, Liesbet Heyvaert
- UA: Reinhild Vandekerckhove, Mieke Vandenbroucke, Tanja Mortelmans
- UCLL (University Colleges Leuven-Limburg): Liesbeth Martens, Liesbeth Spanjers, Reinhilde Pulinx
- UCLouvain: Philippe Hiligsmann, Pauline Degraeve
- UGent: Ulrike Vogl, Maribel Montero Perez, Piet Van Avermaet, Stef Slembrouck
- ULB: Jürgen Jaspers
- ULiège en UU: Marie Steffens
- ULiège: Nicoline van der Sijs, Isa Hendrikx
- UNamen: Laurence Mettwie
- URijssel: Esther Baiwir
- VUB: Rik Vosters, Wim Vandenbussche, Laura Rosseel

Betrokken platforms:

- ANBF (Association des Néerlandistes de Belgique francophone et de France): Philippe Hiligsmann
- De Taalsector: Dries Debackere
- Erfgoedpartners en Centrum Groninger Taal & Cultuur (CGTC): Rosa Veldman, Patricia Ottay
- Europese Dag van de Talenplatform: Eric Caers, Lut Baten, Tine Florival; Daniel Leroy, Lotte Bovijn, Ine Kiekens
- Forum voor Taalbeleid in het Hoger Onderwijs: Joke Vrijders
- Nationaal platform voor de talen: Maaike Koffeman
- Nederlands/Vlaams platform Taalbeleid Hoger Onderwijs: Frank van Splunder, Lien Van Achter, Pieterjan Bonne
- Netwerk Didactiek Nederlands: José Vandekerckhove
- NUT (Nederlandse en Vlaamse Universitaire Talencentra): Frank van Splunder
- Taalunie: Maarten Vidal en Helmuth Van Berlo
- Vereniging van Leraren in Levende Talen: Dirk Tuin, Anne Kerkhoff, Marc van Rijswijk
- Vlaams Forum Taalbeleid en Taalondersteuning Hoger Onderwijs: An De Moor
- Vlaams Talenplatform: Julie Lippens, Ine Corteville, Tanja Mortelmans